

K O N I N K L I J K E N E D E R L A N D S E
A K A D E M I E V A N W E T E N S C H A P P E N

J A A R V E R S L A G

2015

2016 KNAW

© Sommige rechten zijn voorbehouden / Some rights reserved

Voor deze uitgave zijn gebruiksrechten van toepassing zoals vastgelegd in de Creative Commons licentie. [Naamsvermelding 3.0 Nederland]. Voor de volledige tekst van deze licentie zie <http://www.creativecommons.org/licenses/by/3.0/nl/>

ISBN 978-90-6984-706-1

pdf beschikbaar op www.knaw.nl

Opmaak: Ellen Bouma, Alkmaar

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Postbus 19121, 1000 GC Amsterdam

T 020 551 0700

F 020 620 4941

knaw@knaw.nl

www.knaw.nl

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD 5

1. INLEIDING 6

- 1.1 Doelstelling van de KNAW 6
- 1.2 Kernactiviteiten 6
- 1.3 Juridische structuur 6
- 1.4 Nevenfuncties bestuur en directie 7
- 1.5 Contactgegevens 10

2. BELEID EN RESULTATEN 11

- 2.1 Forumfunctie 11
 - 2.1.1 Algemeen 11
 - 2.1.2 Genootschap 12
 - 2.1.3 De Jonge Akademie 13
 - 2.1.4 Akademie van Kunsten 13
- 2.2 Prijzen en stimuleringsprogramma's 15
- 2.3 Wetenschap en samenleving 18
- 2.4 Adviesfunctie 19
 - 2.4.1 Algemeen 19
 - 2.4.2 Adviezen 19
 - 2.4.3 Vooruitblik 20
 - 2.4.4 Overige commissies 21
- 2.5 Onderzoek en collecties: de instituten 22
 - 2.5.1 Algemeen 22
 - 2.5.2 Input en output van de instituten: kerncijfers 22
 - 2.5.3 Prijzen en subsidies voor KNAW-onderzoekers 23
 - 2.5.4 Centraalbureau voor Schimmelcultures 25
 - 2.5.5 Data Archiving and Networked Services 25
 - 2.5.6 Fryske Akademy 26
 - 2.5.7 Hubrecht Instituut 27
 - 2.5.8 Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis 28
 - 2.5.9 ICIN Netherlands Heart Institute 29
 - 2.5.10 Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis 29
 - 2.5.11 Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde 30
 - 2.5.12 Meertens Instituut 31
 - 2.5.13 Nederlands Herseninstituut 32
 - 2.5.14 Nederlands Instituut voor Ecologie 33
 - 2.5.15 Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut 34
 - 2.5.16 Netherlands Institute for Advanced Study 34
 - 2.5.17 NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies 36
 - 2.5.18 Rathenau Instituut 37
 - 2.5.19 Spinoza Centre for Neuroimaging 38
 - 2.5.20 eHumanities Group 38

2.6	Personeel	39
2.7	Huisvesting	41
2.8	Kwaliteitszorg	42
2.9	Samenwerkingsverbanden	43
2.10	Internationalisering	44
3.	BESTURING	45
3.1	Governance	45
3.2	Wetenschappelijke integriteit	45
3.3	Interne beheersing- en controlesysteem	45
3.4	Aanpak van risicomanagement	46
3.5	Verslag van het bestuur	48
	KNAW-indicatoren 2014/2015	52
4.	FINANCIËN	53
4.1	Exploitatieresultaat 2015	53
4.2	Analyse baten en lasten	54
4.3	Balans per 31 december 2015	56
4.4	Treasuryparagraaf	58
4.5	Continuïteitsparagraaf	59
5.	JAARREKENING	66
5.1	Balans per 31 december 2015	66
5.2	Staat van baten en lasten 2015	67
5.3	Kasstroomoverzicht 2015	68
5.4	Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	70
5.5	Toelichting op de balans per 31 december 2015	77
5.6	Niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen	87
5.7	Toelichting op de staat van baten en lasten 2015	88
5.8	Overige gegevens	96
5.9	Controleverklaring	97
5.10	Bijlagen bij de jaarrekening 2015 KNAW	103

VOORWOORD

In verreweg de meeste gevallen gaat terugblikken vooraf aan vooruitkijken, ook in het ritme van de rechtspersoon. Voor de KNAW is de volgorde ditmaal anders. In januari zag de *Strategische Agenda 2016-2020, Wetenschap verbindt*, het licht; vervolgens is hard gewerkt aan dit jaarverslag. Onontkoombaar drukt het meerjarenplan wél zijn stempel op dit verslag – het werpt zijn schaduw dus achteruit. Het zou namelijk vreemd zijn om in de ordening van informatie en de wijze van verslaglegging volledig voorbij te gaan aan de visie van het KNAW bestuur op de rol van de organisatie in de nabije toekomst – een visie die zich nu al aan het verspreiden is binnen alle geledingen van de organisatie. Wees dan ook niet verbaasd als u hier en daar in dit document sporen van verbindende ambities aantreft.

Halverwege het verslagjaar, op 1 juni 2015, trad ik aan als president van deze bijzondere en bijzonder mooie organisatie. Ruim een halfjaar verder ben ik vooral trots op al hetgeen onder de verantwoordelijkheid van verenigde vergadering en bestuur wordt georganiseerd en geadviseerd; op alles wat in onze instituten wordt onderzocht en gevonden. Mijn kennismakingsronde langs de vijftien instituten, samen met de eveneens in 2015 aangetreden algemeen directeur Mieke Zaanen, was uitermate inspirerend.

Naast trots op wat is, voel ik vooral ook gretigheid voor wat komen gaat. Wat dat betreft volsta ik hier met de verwijzing naar de eerdergenoemde Strategische Agenda. Rest mij de hoop uit te spreken dat dit jaarverslag u alles biedt waarnaar u op zoek was – en wellicht zelfs nog meer.

José van Dijck
President

1. INLEIDING

1.1 Doelstelling van de KNAW

Als forum, geweten en stem van de wetenschap bevordert de KNAW de kwaliteit en de belangen van de wetenschap en zet zij zich in voor een optimale bijdrage van de Nederlandse wetenschap aan de culturele, sociale en economische ontwikkeling van de samenleving. Als institutenorganisatie heeft zij de zorg voor excellente nationale wetenschappelijke instituten, stimuleert zij innovatie en valorisatie en bevordert zij samenwerking, zowel met universitaire onderzoeksgroepen als tussen de instituten onderling.

1.2 Kernactiviteiten

De taken van de KNAW zijn vastgelegd in de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, artikel 1.15, lid 1: “De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen is werkzaam op het gebied van het wetenschappelijk onderzoek. In elk geval bevordert zij de uitwisseling van gedachten en informatie tussen haar leden onderling en tussen deze leden en andere wetenschapsbeoefenaars en wetenschappelijke organisaties, adviseert zij Onze minister desgevraagd of uit eigen beweging over aangelegenheden op het gebied van de wetenschapsbeoefening en bevordert zij de wetenschapsbeoefening door werkzaamheden op dat gebied te verrichten of te doen verrichten.”

Om inhoud te geven aan deze taken:

- is zij verantwoordelijk voor instituten die wetenschappelijk onderzoek verrichten en collecties beheren en ontsluiten;
- brengt zij adviezen en verkenningen uit;
- fungeert de KNAW als forum voor het wetenschappelijk debat en voor de uitwisseling van wetenschappelijke informatie;
- zet zij zich in voor versterking van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschappelijk onderzoek;
- onderhoudt zij internationale wetenschappelijke betrekkingen;
- kent zij wetenschappelijke prijzen en stimuleringsbijdragen toe, al dan niet namens aan haar toevertrouwde stichtingen en fondsen.

1.3 Juridische structuur

De KNAW is een publiekrechtelijke rechtspersoon met een wettelijke taak op grond van artikel 1.16 van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW). In de WHW is vastgelegd dat de KNAW een algemeen bestuur kent alsmede een algemene vergadering, welke wordt gevormd door de leden van de KNAW. Het algemeen bestuur bestaat uit totaal zeven leden, waaronder een president en

twee vicepresidenten. De algemene vergadering is onderverdeeld in de afdeling Natuurkunde en de afdeling Letterkunde, die ieder een eigen bestuur kennen. De leden van het algemeen bestuur van de KNAW worden gekozen door en uit de algemene vergadering. Het algemeen bestuur is onder andere belast met het uitoefenen van de wettelijke taken en bevoegdheden. Daarnaast heeft de KNAW een directie, bestaande uit een algemeen directeur en een directeur instituten, een bureauorganisatie en 15 (16 tot 1 januari 2016) onderzoeksinstituten. De algemeen directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding van de KNAW-organisatie. De directeur instituten is de eerstverantwoordelijke voor de institutenorganisatie. Aan de leiding van ieder instituut staat een wetenschappelijk directeur en een directeur bedrijfsvoering.

Samenstelling bestuur

President: prof. dr. H. (Hans) Clevers (tot 1 juni 2015)

President: prof. dr. J.F.T.M. (José) van Dijck (vanaf 1 juni 2015)

Vicepresident: prof. dr. P.A. (Pearl) Dykstra

Vicepresident: prof. dr. B.L. (Ben) Feringa

Algemeen secretaris: prof. dr. J.W. (Jan Willem) Gunning

Lid: prof. dr. ir. A. (Albert) van den Berg

Lid: prof. dr. C. (Christine) Mummery (tot 1 juni 2015)

Lid: prof. dr. P. (Philip) Scheltens (vanaf 1 juni 2015)

Lid: prof. dr. E.J. (Ellen) van Wolde

Samenstelling directie

Algemeen directeur: dr. K.H. (Hans) Chang (tot 1 februari 2015)

Algemeen directeur: mr. M. (Mieke) Zaanen (vanaf 1 februari 2015)

Directeur instituten: prof. dr. (Theo) Th.W. Mulder

De leden van de KNAW vormen het Genootschap. Daarnaast maken de Akademie van Kunsten en De Jonge Akademie deel uit van de KNAW. Deze hebben ieder een eigen bestuur en leden.

1.4 Nevenfuncties bestuur en directie

Hieronder staan de nevenfuncties van de leden van het bestuur en de directie van de KNAW, naast de op de website genoemde universitaire hoofdfunctie en eventuele andere functies binnen KNAW-verband.

José van Dijck, president

- Voorzitter bestuur stichting RING (dendrochronologie)
- Lid wetenschappelijke adviesraad instituut voor informatierecht (IvIR) Amsterdam
- Lid raad van toezicht Science Center NEMO/ Nationaal Centrum voor Wetenschap en Technologie
- Lid bestuur stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij
- Lid raad van advies Nationale Denktank
- Lid maatschappelijke adviesraad Open Instituten (Universiteit Utrecht)
- Lid curatorium bijzondere leerstoel Forensische Informatica. UvA (Faculteit FNWI)

Jan Willem Gunning, algemeen secretaris

- Bestuurslid Amsterdam Institute for International Development (AIID)
- Department for International Development (UK), Economic Development and Institutions Research: lid Scientific Committee, voorzitter RCT-groep
- Lid wetenschappelijke raad van advies, Afrika Studiecentrum, Leiden
- Bestuurslid Fulbright Center
- Wiskundeleraar Vossius Gymnasium
- Lid van de Jury Excellente Scholen (Ministerie van OCW)
- Onderwijsgroep Amersfoort: lid raad van toezicht, lid auditcommissie, lid treasurycommissie
- Voorzitter stichting Directie der Oostersche Handel en Reederijen (OHR)
- Lid voorzittersoverleg Samenwerkende Maritieme Fondsen
- Voorzitter en penningmeester stichting Leerstoel Zeegeschiedenis
- Voorzitter en secretaris W.D. Gunningstichting
- Voorzitter stichting Huis te Manpad
- Lid curatorium leerstoel Program and Project Evaluation

Pearl Dykstra, vicepresident

- Lid High Level Group, Scientific Advice Mechanism, Europese Commissie
- Regent Stichting Sluyterman van Loo
- Panellid ERC Consolidator Grant
- Commissielid NWO Investerings Groot
- Lid wetenschappelijke raad van advies 'Active Ageing –Pathways and Outcomes, Norwegian Social Research'
- Lid adviesraad Teylers Museum, Haarlem
- Lid wetenschappelijke raad van advies Population Europe Resource Finder and Archive (PERFAR), Max Planck Gesellschaft, Duitsland
- Lid wetenschappelijke raad van advies Jan Brouwer Fonds
- Lid bestuur stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij
- Lid curatorium bijzondere leerstoel 'Strategie en Toekomst' (EUR)

Ben Feringa, vicepresident

- Voorzitter gebiedsbestuur Chemische Wetenschappen, NWO
- Lid van Council, Royal Society of Chemistry, UK
- Member International Evaluation board Solvay Institutes, Belgium
- Member International Advisory Board IST Institute Vienna, Austria
- Lid van bestuur Van Hoff Fonds, Havinga Fonds & Backer Fonds
- Member board ARC-CBBC (in oprichting)

Albert van den Berg, lid bestuur

- Lid Gezondheidsraad
- Lid Advisory Board International Micromachine Symposium series
- Lid Scientific Committee of the European Conference on Micro and Nanotechnologies for Life Sciences (NanoTech)
- Lid Scientific Advisory Board Wyss Institute at Harvard
- Lid Scientific Advisory board ETH Basel
- Lid Scientific Advisory Board ISAS Dortmund
- Lid Scientific Advisor Micronit BV

Ellen van Wolde, lid bestuur

Geen nevenfuncties

Philip Scheltens, lid bestuur

- Lid raad van toezicht Alzheimer Research Centrum BV
- Lid Scientific Advisory Board Joint Programming Neurodegenerative disorders
- Lid comité van aanbeveling Stichting Geschiedenis Teruggehaald
- Lid Senaat Deutsches Zentrum Neurodegenerative Erkrankungen
- Lid jury Grete Lundbeck BRAIN prize
- Lid programmacommissie European Academy of Neurology
- Vicevoorzitter bestuur Deltaplan Dementie (0,1 fte, via NFU)
- Lid expertraad dementie CZ
- Lid Scientific Advisory Board Institut Pasteur de Lille
- Co-editor in chief Alzheimer's Research & Therapy
- Lid managementteam Neuroscience Campus Amsterdam

Consultancy, advisory boards, studie PI et cetera

(contracten via en met VUmc Divisie 6, Industry Alliance Office)

- ABbVie BV (advisory board)
- Avraham pharmaceuticals (advisory board)
- Janssen Research Foundation (advisory board)
- MD Start (consultant)
- Nutricia BV (advisory board)
- Takeda Pharmaceuticals Ltd (advisory board)
- Probiodrug AG (P.I.; voorzitter steering committee)
- EIP Pharma (P.I.)

Mieke Zaanen, algemeen directeur

- Lid raad van commissarissen Pro Actief B.V.
- Voorzitter bestuur Stichting WG-Kunst
- Secretaris/penningmeester bestuur Stichting Documentair Theater
- Lid bestedingscommissie Henk van Osfonds
- Lid bestedingscommissie Paul van der Heijdenfonds
- Secretaris bestuur Stichting Amsterdamse Academische Club
- Lid curatorium leerstoel molecuul spectroscopie
- Lid curatorium leerstoel kunst en samenleving

Theo Mulder, directeur instituten

- Honorair hoogleraar Rijksuniversiteit Groningen
- Lid college van advies Stichting Constantijn Huygensprijs
- Lid bestuur van de Vroman Foundation
- Lid Convent Hoogleraren Neuropsychologie
- Lid jury voor Art and Neuroscience prijs
- Lid Amsterdam Network Council (Amsterdam Economic Board)
- Lid raad van advies MOVE, interfacultair onderzoeksinstituut VU – Amsterdam

1.5 Contactgegevens

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen is gevestigd in het Trippenhuus in Amsterdam.

Postadres: postbus 19121, 1000 GC Amsterdam

Bezoekadres: Kloveniersburgwal 29, 1011 JV Amsterdam

Telefoon: 020 551 0700

Webadres: www.knaw.nl

Zie ook: www.knaw.nl/activiteiten

E-mail: knaw@knaw.nl

Facebook: facebook.com/deKNAW

Twitter: [@_knaw](https://twitter.com/_knaw)

LinkedIn: linkedin.com/company/knaw

Inschrijvingsnummer Kamer van Koophandel: 54667089

RSIN-nummer: 002958697

De KNAW is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

Zijne Majesteit de Koning is beschermheer van de KNAW.

2. BELEID EN RESULTATEN

Dit onderdeel van het jaarverslag (in formele termen het 'bestuursverslag') geeft een feitelijk en volledig beeld van het gevoerde beleid en de resultaten van de KNAW. De indeling is conform de standaardindeling die het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aanreikt, te beginnen met de kerntaken van de KNAW: de forumfunctie, de adviesfunctie en de onderzoeksfunctie.

2.1 Forumfunctie

2.1.1 Algemeen

De leden van het Genootschap, van De Jonge Akademie en van de Akademie van Kunsten zetten zich in voor de bevordering van de wetenschap en de kunst. Zij zijn gekozen op grond van hun excellentie en vertegenwoordigen een breed scala aan disciplines van de wetenschap en de kunst. In beginsel zijn alle disciplines welkom.

De leden van de drie Akademies verzorgden in 2015 een groot aantal bijeenkomsten over belangrijke thema's in wetenschap en kunst. Een enkele keer waren ze alleen toegankelijk voor deskundigen (expertmeetings), vaker werd, veelal in de vorm van minisymposia, een breder publiek geïnformeerd over actuele gebeurtenissen en recente ontwikkelingen in wetenschap, kunst en maatschappij. Voorbeelden van minisymposia in 2015: *Plagiaat in de kunsten* (19 februari), *Perspectieven op islamwetenschappen in het universitair onderwijs* (28 april), *Schizofrenie bestaat niet* (20 mei), *Het nieuwsgierige kind* (8 juni), *Magisch Licht* (5 oktober), *Genetische screening: wie, waarom en wanneer?* (3 november) en *Oorlog in Indonesië. 1945-1950* (4 november).

	2012	2013	2014	2015
Aantal bijeenkomsten*	94	119	129	138

*Het aantal deelnemers varieert van 150 tot 200 per bijeenkomst. De opkomst is steeds 75-100% van het maximaal toegestane aantal bezoekers.

Hoewel de KNAW met De Jonge Akademie ook jongere onderzoekers in huis heeft, is in 2015 verder gewerkt aan twee netwerken die zich richten op onderzoekers en kunstenaars van tussen de 25 en 30 jaar oud. *Faces of Science* heeft als doel jonge wetenschappers door middel van korte videopresentaties in de schijnwerpers te zetten en te laten zien wat het leven als wetenschapper inhoudt. Het project richt zich op jongeren die staan voor een studiekeuze, maar ook op een brede groep geïnteresseerden in wetenschap. Daarnaast is het programma *Art meets Science* ontwikkeld. Tijdens ontmoetingen in het Trippenhuys spreken jonge kunstenaars en onderzoekers over uitdagingen in hun werk en zoeken zij naar mogelijkheden van samenwerking. Daarbij werd samengewerkt met leden van de drie Akademies.

2.1.2 Genootschap

In 2015 zijn achttien nieuwe leden gekozen, voorgedragen door leden van het Genootschap en bestuurders van Nederlandse universiteiten, de Nederlandse organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren. Het Genootschap bestaat uit ruim vijfhonderd wetenschappers, van wie het merendeel in dienst is van universiteiten en andere kennisinstellingen.

In 2015 rondde een interne commissie de evaluatie af van de in 2012 verbeterde systematiek voor het kiezen van nieuwe leden. Zij kwam tot de conclusie dat voor de nieuwe verkiezingsprocedure zowel intern als extern een solide draagvlak bestaat. De procedure is geobjectiveerd en zorgt voor een betere vertegenwoordiging van nieuwe vakgebieden. De commissie heeft op grond van gesprekken met alle nominatoren en na bestudering van data over de samenstelling en ontwikkeling van het KNAW-ledenbestand enkele aanbevelingen gedaan.

Op 28 september 2015 werden de volgende achttien leden geïnstalleerd:

- **Anna Akhmanova**, hoogleraar celbiologie, Universiteit Utrecht
- **Huib Bakker**, hoogleraar spectroscopie, Universiteit van Amsterdam/ FOM-instituut AMOLF
- **Monique Breteler**, Directrice für Populationsbezogene Gesundheitsforschung, Deutsches Zentrum für Neurodegenerative Erkrankungen, Bonn, Duitsland
- **Michiel van den Broeke**, hoogleraar polaire meteorologie Universiteit Utrecht
- **Nynke Dekker**, hoogleraar moleculaire biofysica Technische Universiteit Delft
- **Mirjam Ernestus**, hoogleraar psycholinguïstiek, Radboud Universiteit Nijmegen
- **Janneke Gerards**, hoogleraar Europees recht, Radboud Universiteit Nijmegen
- **Corinne Hofman**, hoogleraar archeologie van het Caribisch gebied, Universiteit Leiden
- **Irene de Jong**, hoogleraar klassiek Griekse taal- en letterkunde, Universiteit van Amsterdam
- **Pauline Kleingeld**, hoogleraar ethiek en haar geschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen
- **Chryssa Kouveliotou**, hoogleraar hoge-energieastrofysica, NASA's Marshall Space Flight Center, Huntsville, Alabama, Verenigde Staten
- **Hans Kuipers**, hoogleraar multiscale modeling of multiphase flows, Technische Universiteit Eindhoven
- **Renate Loll**, hoogleraar theoretische fysica, Radboud Universiteit Nijmegen
- **Sjaak Neefjes**, groepsleider Antoni van Leeuwenhoek (Nederlands Kanker Instituut)
- **Wim van der Putten**, afdelingshoofd Terrestrische Ecologie NIOO, hoogleraar functionele biodiversiteit, Wageningen University & Research centre
- **Joost Reek**, hoogleraar supramoleculaire katalyse, Universiteit van Amsterdam
- **Richard Ridderinkhof**, hoogleraar neurocognitieve ontwikkeling en veroudering, Universiteit van Amsterdam
- **Arjen van Witteloostuijn**, hoogleraar institutionele economie, Tilburg University

2.1.3 De Jonge Akademie

De Jonge Akademie is een platform van jonge topwetenschappers uit alle disciplines. Voor hen is De Jonge Akademie een forum om (interdisciplinaire) contacten te leggen, wetenschappelijke ideeën naar de samenleving uit te dragen, internationaal samen te werken en een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van wetenschapsbeleid. De Jonge Akademie vierde op 12 juni 2015 haar tienjarig jubileum met een feestelijk programma waarbij ook alumni aanwezig waren.

Op 26 maart 2015 werden de volgende tien leden geïnstalleerd:

- **Lenneke Alink**, hoogleraar pedagogiek, Universiteit Leiden/Vrije Universiteit
- **Rafael De Bont**, universitair docent wetenschapsgeschiedenis, Universiteit Maastricht
- **Marieke van den Brink**, universitair hoofddocent bedrijfskunde, Radboud Universiteit Nijmegen
- **Patricia Dankers**, universitair hoofddocent biomaterialen, Technische Universiteit Eindhoven
- **Rivke Jaffe**, universitair hoofddocent antropologie/geografie, Universiteit van Amsterdam
- **Marleen Kamperman**, universitair docent fysische chemie, Wageningen University & Research centre
- **Floris de Lange**, hoofdonderzoeksgroep, cognitieve neurowetenschap, Radboud Universiteit Nijmegen
- **Johan van Leeuwen**, hoogleraar wiskunde en informatica, Technische Universiteit Eindhoven
- **Jan-Willem Veening**, hoogleraar moleculaire genetica, Rijksuniversiteit Groningen
- **Martijn Wieling**, universitair docent computationele taalkunde, Rijksuniversiteit Groningen

Het bestuur van De Jonge Akademie bestond tot 1 april 2015 uit: Jeroen Geurts (voorzitter), Bé Breij (vicevoorzitter), Willem Schinkel, Hilde Geurts en Roberta d’Alessandro. Per 1 april zijn zij opgevolgd door respectievelijk: Rianne Letschert (voorzitter), Willem Schinkel (vicevoorzitter), Hilde Geurts, Maaïke Kroon en Christian Lange.

Meer informatie op: <https://www.dejongeakademie.nl>

2.1.4 Akademie van Kunsten

In 2015 koos de Akademie van Kunsten zestien nieuwe leden, waardoor zij in 2015 35 leden telde. Zij organiseerde in het verslagjaar 37 bijeenkomsten. Haar leden droegen daarnaast bij aan diverse evenementen van het Genootschap en van De Jonge Akademie. In april verscheen *De verbeelding en de macht; de strategische agenda van de Akademie van Kunsten*.¹

Onder de noemer kunst en wetenschap ontwikkelde de Akademie onder meer het Wunderkammer-project met honoursstudenten van ArtEZ Hogescholen en de Radboud Universiteit, en het *Arts/Science Academy honours programme for young artists and scientists*. Daarnaast is in samenwerking met De Jonge Akademie de

¹ <https://www.knaw.nl/nl/de-knaw/akademie-van-kunsten/de-verbeelding-en-de-macht>

matchingsite Mingler.network ontwikkeld. Ook droeg de Akademie bij aan visualisatie van de Nationale Wetenschapsagenda, onder meer door een artistieke impressie van het totstandkomingsproces te laten ontwikkelen in de vorm van een film: *Vraag 11597*.

Meerdere leden van de Akademie van Kunsten schreven artikelen over het belang van kunst in het primair en voortgezet onderwijs – een belangrijk thema voor de Akademie. Voor het *Platform onderwijs 2032* organiseerde de Akademie van Kunsten samen met het Genootschap een expertmeeting over het belang van onderzoekend leren voor kinderen.

Opinievorming en debat zijn voor de Akademie van Kunsten van groot belang. Bestuursleden Barbara Visser en Gijs Scholten van Aschat schreven ‘Zonder risico’s geen cultuur’, een betoog dat op 23 april 2015 werd gepubliceerd in *NRC Handelsblad*. Het was een reactie op het advies van de Raad voor Cultuur over het kunst- en wetenschapsbeleid in de periode 2017-2020.

Op verzoek van de minister van OCW boog de Akademie van Kunsten zich over de waarde van het deskundigenoordeel bij de beoordeling van kunst. De Akademie organiseerde een ledenconsultatie en deelde haar eerste gedachten over dit onderwerp met de minister.

De Akademie van Kunsten verstrekke in 2015 aan acht leden een beurs uit haar Ledenfonds. In de gehonoreerde projecten leggen leden verbindingen met personen of organisaties uit met name kunst, wetenschap en onderwijs.

Op 1 april 2015 werden de volgende zestien leden geïnstalleerd:

- **Pierre Audi**, opera- en theaterregisseur
- **Jurgen Bey**, designer
- **Irma Boom**, designer
- **Michiel Borstlap**, pianist
- **Adriaan Geuze**, landschapsarchitect/stedenbouwkundige
- **Micha Hamel**, componist, dirigent en dichter
- **Iris van Herpen**, modeontwerper
- **Heddy Honigman**, documentairemaker
- **Hans van Houwelingen**, beeldend kunstenaar
- **Conny Janssen**, choreograaf
- **Tania Kross**, zangeres
- **Hans van Manen**, choreograaf
- **Koert van Mensvoort**, beeldend kunstenaar, filosoof en wetenschapper
- **Paula van der Oest**, filmregisseur
- **Wendelien van Oldenborgh**, beeldend kunstenaar
- **Anne Vegter**, dichter

Het bestuur van de Akademie van Kunsten bestond in 2015 uit Barbara Visser (voorzitter), Gijs Scholten van Aschat, Jurgen Bey (vanaf 1 juli), Francine Houben, Conny Janssen (vanaf 1 juli), Koert van Mensvoort (vanaf 1 juli) en Johan Simons (tot 1 mei).

Meer informatie op: <http://www.akademievankunsten.nl>

2.2 Prijzen en stimuleringsprogramma's

De KNAW beschouwt het uitreiken van wetenschapsprijzen als een belangrijk middel om excellente of veelbelovende onderzoekers te lauweren. Ook kunnen bepaalde aandachtsgebieden in de wetenschap zo in de schijnwerpers komen. Een ander middel voor het stimuleren van kwalitatief hoogwaardig onderzoek is het verstrekken van stimuleringsbijdragen. Voor de KNAW is dit geen kerntaak.

2.2.1 Ammodo KNAW Award

De Ammodo KNAW Award wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Ammodo. In 2015 werden de eerste Ammodo KNAW Awards uitgereikt aan acht jonge wetenschappers. Ze mogen elk hun prijs van € 300.000 gebruiken om de komende jaren nieuwe wegen te verkennen in fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Per domein werden twee winnaars geselecteerd:

- Biomedische wetenschappen: Thijn Brummelkamp (Nederlands Kanker Instituut) en Caroline Klaver (Erasmus MC).
- Geesteswetenschappen: Barteld Kooi (Rijksuniversiteit Groningen) en Asifa Majid (Radboud Universiteit Nijmegen).
- Natuurwetenschappen: Arwen Deuss (Universiteit Utrecht) en Ronald Hanson (Technische Universiteit Delft).
- Sociale wetenschappen: Serge Dumoulin (Universiteit Utrecht) en Frank van Tubergen (Universiteit Utrecht).

2.2.2 Overige wetenschapsprijzen (alfabetische volgorde)

- Peter Palese (Verenigde Staten), grondlegger van het moderne influenzaonderzoek, kreeg de **Beijerinck Virologie Prijs** tijdens het Dutch Annual Virology Symposium. De **Beijerinck Premie**, bestemd voor een jonge viroloog, ging naar Debby van Riel (Erasmus MC). De prijs wordt mogelijk gemaakt door de Stichting M.W. Beijerinck Virologie Fonds.
- Thomas Buser (Universiteit van Amsterdam) ontving de **Christiaan Huygens Prijs** voor zijn proefschrift op het gebied van de gedragseconomie. De Nederlandsche Bank, Shell, ESA/ESTEC en Aegon maakten de prijs mede mogelijk, de KNAW verzorgde de juring.
- Natuurkundigen Ludwik Leibler en Willem Vos ontvingen in 2015 de **Descartes-Huygensprijs**. Zij kregen de prijs voor hun excellente onderzoek en voor hun bijdrage aan de Frans-Nederlandse samenwerking.
- Carsten de Dreu (Universiteit van Amsterdam) ontving de tweejaarlijkse **Dr. Hendrik Muller Prijs voor de Gedrags- en Maatschappijwetenschappen** voor zijn gehele oeuvre op het gebied van de arbeids- en organisatiepsychologie. De prijs wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Dr. Hendrik Muller's Vaderlandsch Fonds.
- Paul Blom en Dago de Leeuw ontvingen in 2015 de **Gilles Holst Medaille** voor hun onderzoek op het gebied van de moleculaire elektronica. De prijs wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Gilles Holst Fonds.
- In 2015 vond het zevende **KNAW-Hendrik Muller Zomerseminar** plaats over academische vrijheid en wetenschappelijke integriteit. Tweeëntwintig masterstudenten, pas afgestudeerden en promovendi in de sociale en geesteswetenschappen werden geselecteerd voor deze vierdaagse masterclass. Het seminar wordt mogelijk gemaakt door de Stichting Hendrik Muller Fonds.
- De KNAW ontving van 180 scholen voor 414 vwo-profielwerkstukken

nominaties voor de **KNAW Onderwijsprijs**. Hieruit werden twaalf winnende werkstukken geselecteerd. De prijs wordt mogelijk gemaakt door het Ministerie van OCW.

- Zeven Nederlandse toptalenten werden geselecteerd voor deelname aan de 65ste editie van de **Lindau Ontmoetingsdagen** met Nobelprijswinnaars op het grensvlak van de fysiologie, geneeskunde, chemie en natuurkunde. De KNAW maakt hun deelname financieel mede mogelijk.
- Ter gelegenheid van de uitreiking van de **Lorentzmedaille** aan wiskundig natuurkundige Sir Michael Berry (Verenigd Koninkrijk) organiseerde de KNAW een symposium. De prijs wordt mogelijk gemaakt door het Lorentz Fonds.
- De **Eurekapijs voor Wetenschapscommunicatie** ging naar onderzoeksgroep SELEMCA (Vrije Universiteit) en regisseur Sander Burger voor hun documentaire *Ik ben Alice*, en naar de oprichters van de Universiteit van Nederland. De prijs wordt mogelijk gemaakt door KNAW, NWO en het Van Walree Fonds.
- De KNAW kende de **Prijs Akademiehoogleraren** toe aan religiewetenschapper en antropoloog Birgit Meyer (Universiteit Utrecht) en aan biofysicus Cees Dekker (Technische Universiteit Delft), beiden KNAW-lid.

2.2.3 Prijzen voor wetenschap en kunst

- Kunstenaar Roland Schimmel won met zijn werk *Zwarte Zon* de eerste **Akademieprijs voor Astronomie en Kunst** van het Genootschap en de Akademie van Kunsten. De prijs wordt mogelijk gemaakt door KNAW-lid Ewine van Dishoeck (Universiteit Leiden).
- Fotograaf Jan Rosseel en kunstenaar Arne Hendriks ontvingen elk een **artist-in-residence-beurs** van de Akademie van Kunsten en het NIAS. Rosseel zal onderzoek doen naar het geheugen en de vergankelijkheid van collectieve en persoonlijke herinneringen; Hendriks zal gaan werken aan zijn *The Incredible Shrinking Man*-project, waarin hij onderzoekt of (en hoe) de mens kleiner worden kan.
- Schilderes Maaïke Schoorel was de eerste ontvanger van het **Kunstenaarsfellowship** van de Akademie van Kunsten en het Koninklijk Nederlands Instituut Rome (KNIR). Haar verblijf aan het KNIR stelt haar in staat om thema's uit haar eigen werk – dat over de perceptie van kijken gaat – te verdiepen en meer dwarsverbanden met de wetenschap te leggen.

2.2.4 Stimuleringsprogramma's

Uit KNAW-budget werden de volgende toekenningen gedaan:

- Er zijn zeven aanvragen voor **Akademie Colloquia** gehonoreerd. Dit zijn kleinschalige expertmeetings in het Trippenhuys die de KNAW selecteert, financiert en mede-organiseert.
- In het kader van het **Visiting Professor Programme** zijn tien bezoeken van excellente of veelbelovende buitenlandse onderzoekers gefinancierd.
- Uit het **Congressubsidiefonds** werden stimuleringsbijdragen toegekend voor 66 internationale wetenschappelijke congressen in Nederland.
- Zeven KNAW-leden ontvingen uit het **Fonds Bijeenkomsten KNAW-leden** een financiële bijdrage voor de organisatie van hun internationale wetenschappelijke bijeenkomst in Nederland.
- De KNAW selecteerde op verzoek van het Fulbright Center een onderzoeker voor een **Fulbright-beurs** voor het doen van onderzoek en het geven van onderwijs in de Verenigde Staten.

De KNAW heeft ook diverse private fondsen in beheer, gevormd uit nalatenschappen en schenkingen. Hieruit werden de volgende activiteiten ontplooid:

- De **Arend Heyting Stichting** voor wiskunde organiseerde de Arend Heyting Lezing 2015 door Michael Rathjen (Verenigd Koninkrijk) over Cantors Continuüm Hypothese.
- De **Dobberke Stichting** voor gedragsbiologie honoreerde tien aanvragen voor onderzoeksprojecten.
- De **Evert Willem Beth Stichting** voor logica deed tien toekenningen, waaronder een dissertatieprijs en twee Evert Willem Beth-beurzen.
- KNAW-leden Tanja van der Lippe (Universiteit Utrecht) en Paul 't Hart (Universiteit Utrecht) en lid Herman Paul van De Jonge Akademie (Universiteit Leiden, Rijksuniversiteit Groningen) kregen als eerste een stimuleringsbijdrage en organisatorische ondersteuning voor een Thorbecke-onderzoeksproject. De twee onderzoeksprojecten zijn geïnspireerd door thema's uit het gedachtegoed van staatsman Johan Rudolph Thorbecke. Dit programma wordt mogelijk gemaakt door het **Fonds Staatsman Thorbecke**.
- Er werden twintig aanvragen van jonge onderzoekers uit het **KNAW Fonds Ecologie** gehonoreerd.
- Vanuit het **KNAW Fonds Gedragsonderzoek** werden zes **Sara van Dam-projectbeurzen** (voor ontwikkeling van kinderen in Israël en Nederland) en twaalf **Van der Gaag-beurzen** (voor onderzoek naar determinanten van menselijk gedrag) aan jonge onderzoekers verstrekt.
- Vanuit het **Maartje Draak Fonds** voor Keltische talen en cultuur (**KNAW Fonds Geesteswetenschappen**) is een stimuleringsbijdrage toegekend voor de publicatie van een werk van Th.M.Th. Chotzen (1901-1945).
- Vanuit het **KNAW Fonds Medische Wetenschappen** zijn negentien **Ter Meulen Beurzen** (kindergeneeskunde) en acht **Van Leersum Beurzen** (farmacie, neurologie, radiologie) aan jonge onderzoekers toegekend, en 42 **Van Walree Beurzen** aan medische studenten.
- De **Stichting J. Gonda Fonds** voor Indologie kende aan het *International Institute for Asian Studies* vijf projectstimuleringsbijdragen en vijf **Gonda Fellowships** toe. De **Gonda Lezing 2015** werd gehouden door Sanskriet-specialist Richard Salomon (Verenigde Staten).
- De Van 't Hoff-lezing 2015 voor de scheikunde werd door Klaus Müllen (Duitsland) gehouden op uitnodiging van de **Stichting Van 't Hoff Fonds**.

2.3 Wetenschap en samenleving

De KNAW zet zich in voor versterking en vergroting van het draagvlak voor wetenschap in de samenleving. Een greep uit haar activiteiten in het verslagjaar.

- In 2015 zijn gesprekken gevoerd met colleges van bestuur van universiteiten over verankering van de Wetenschapsknooppunten die scholen in het primair onderwijs verbinden met universiteiten, lerarenopleidingen en wetenschapsmusea. De gespreksresultaten slaan neer in een advies aan de bewindslieden van het Ministerie van OCW.
- Op 19 november vond de tweejaarlijkse conferentie ‘De w van vwo’ plaats. De conferentie, goed bezocht en gewaardeerd, werd georganiseerd met de Vereniging van Universiteiten (VSNU), de VO-Raad, SLO en de VO-HO-netwerken.
- 2015 was het eerste volle jaar van het project Parlement en Wetenschap waarin de Tweede Kamer samenwerkt met De Jonge Akademie, de KNAW, NWO, en de VSNU. Doel van het project is wetenschappelijke kennis een belangrijkere rol te geven in het parlementaire proces.
- In 2015 werden de kabinetsplannen voor herinrichting van de publieke omroep door het parlement behandeld. De KNAW heeft de ambitie in de nieuwe constellatie te fungeren als intermediair tussen publieke omroep en wetenschap. Het wetgevingsproces werd niet meer in het verslagjaar voltooid.
- In het verslagjaar werd door de Kenniscoalitie² vorm en inhoud gegeven aan de Nationale Wetenschapsagenda (NWA). Doordat iedereen in Nederland een vraag aan ‘de wetenschap’ kon stellen, droeg het proces bij aan de betrokkenheid bij wetenschap. Er werd veel media-aandacht aan het project besteed. Ook zijn publieksmanifestaties georganiseerd, cumulerend in het Eureka! Festival.
- Een nieuw project waar de KNAW in het verslagjaar, met de VSNU, haar schouders onder zette is Science Battle: jonge onderzoekers gaan in een theatrale setting met elkaar het debat aan over hun onderzoek.
- In 2015, Jaar van het Licht (UNESCO) werd de documentaire *Einstein’s Light* gelanceerd. In de documentaire staat de samenwerking tussen Albert Einstein en diens mentor Hendrik Antoon Lorentz centraal. De KNAW was partner in dit project.
- Projecten met een langer verleden die in 2015 werden voortgezet waren onder andere FameLab (een internationale wetenschapscommunicatiewedstrijd) met de British Council en de maandelijkse Kenniscafés met *de Volkskrant*, NEMO en De Balie. 2015 was het eerste lustrumjaar voor Science Live, waarin bezoekers van NEMO meewerken aan wetenschappelijk onderzoek. De KNAW werkte in dit project samen met NEMO en NWO.

² De Kenniscoalitie bestaat naast de KNAW uit de Nederlandse Federatie voor Universitair Medische Centra (NFU), NWO, TNO (mede namens TO2), de Vereniging Hogescholen, VNO NCW (mede namens MKB Nederland) en de Vereniging van Universiteiten.

2.4 Adviesfunctie

2.4.1 Algemeen

De KNAW adviseert de regering over het wetenschapsbeleid en over het gebruik van wetenschap voor beleid. De *handleiding adviezen KNAW* (2013) over de uitgangspunten, werkwijze en kwaliteitsborging bij de totstandkoming van adviezen en verkenningen geeft aan welke procedures worden gevolgd voor een optimale kwaliteit van de adviezen.³ In 2015 werd de handleiding op één punt aangepast: voortaan heeft elk advies een bestuurslid van de KNAW als 'agendalid'. Daaraan ten grondslag ligt de overtuiging dat de vroegtijdige betrokkenheid van het bestuur de kwaliteit van de adviezen ten goede komt.

2.4.2 Adviezen

Biobrandstof en hout als energiebronnen – effect op uitstoot van broeikasgassen

De conclusie van dit visiedocument⁴ luidt dat het bijstoken van hout in energiecentrales en het gebruik van biobrandstoffen in het vervoer de uitstoot van broeikasgassen niet wezenlijk doen dalen. Bij een bespreking van dit document door wetenschappelijke experts uit binnen- en buitenland werd een forse controverse onderstreept.

Ruimte voor ongebonden onderzoek – signalen uit de wetenschap

De staatssecretaris van OCW vroeg de KNAW advies uit te brengen over ongewenste gevolgen van Nederlands en Europees beleid: de universitaire profilering, het topsectorenbeleid en het nieuwe Europese kaderprogramma Horizon 2020. Ontstaan daardoor leemtes in het wetenschappelijk onderzoek? De Nederlandse wetenschap blijkt te beschikken over een grote flexibiliteit en capaciteit om die risico's op te vangen. In vrijwel alle wetenschapsvelden zijn echter gebieden gesignaleerd die het moeilijk hebben ten gevolge van het overheidsbeleid. De belangrijkste aanbeveling is dan ook dat universiteiten, onderzoeksfinanciers en de overheid zich moeten beraden over maatregelen om het kwetsbare ongebonden fundamenteel onderzoek beter te beschermen.

Klaar om te wenden – de academische bestudering van religie in Nederland

De Nederlandse academische kennis over religie staat internationaal op een hoog peil maar speelt een te kleine rol in maatschappelijke vraagstukken, zoals nu in het debat over de migratieproblematiek. Onderzoekers en bestuurders op het vlak van theologie en religiestudies werken daarom gezamenlijk aan een landelijke onderzoeksagenda die relevant is voor politiek en samenleving. Daarbij worden ook plannen ontwikkeld over de positie van deze vakken in het middelbaar onderwijs. De aanbeveling van de KNAW is om een *National Academy of Religion* op te richten, een strategisch

³ Te vinden via de website van de KNAW

⁴ Een visiedocument is geen advies maar een compacte schets van de 'stand van de wetenschap' in een bepaald domein.

kenniscentrum waarin grote maatschappelijke vraagstukken worden verbonden met wetenschappelijke kennis en inzichten gericht op *evidence based policy*.

Nationale Wetenschapsagenda

Aan de totstandkoming van de Nationale Wetenschapsagenda leverde de KNAW een stevige bijdrage door de 11.700 ingediende vragen te beoordelen en te clusteren in 140 overkoepelende clustervragen. Het werk werd gedaan door vijf jury's met in totaal zestig juryleden, voorgezeten door covoorzitters van het Genootschap en De Jonge Akademie. Het Rathenau Instituut leverde methodologische ondersteuning. De NWA, in november gepresenteerd aan de bewindslieden van OCW en EZ, vormt de basis voor verbindingen tussen alle actoren en

voor programmering van onderzoek in 2016 en verder. De KNAW blijft een belangrijke partij in de Kenniscoalitie die hiervoor in samenwerking met de ministeries het pad uitstippelt.

2.4.3 Vooruitblik

In 2016 verschijnen achtereenvolgens de volgende adviezen en verkenningen:

- *Promoveren werkt* – verkenning van de robuustheid en toekomstbestendigheid van het Nederlandse promotiestelsel.
- *Agenda Grootschalige Onderzoeksfaciliteiten* – selectie van grote onderzoeksfaciliteiten die in de iets verdere toekomst – rond of na 2025 – wenselijk zijn voor vernieuwend wetenschappelijk werk aan de grenzen van onze kennis én daarmee bijdragen aan de internationale positionering van sterke Nederlandse onderzoeksgroepen.
- *Advies over de ethische en juridische aspecten van informaticaonderzoek*.

In 2016 wordt gewerkt aan adviezen over:

- de effecten van big data op onderzoek met gegevens van personen;
- meertaligheid en culturele identiteit;
- de aantrekkelijkheid van Nederland voor wetenschappelijk talent;
- replicatieonderzoek en
- open access (scenariostudie).

Ten slotte werkt de KNAW aan de 'balans van de wetenschap', met de Adviesraad voor Wetenschap Technologie en Innovatie en het Rathenau Instituut (nulmeting in 2016); aan herziening van de *Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening*, met de VSNU, NFU, NWO en TNO (kader in 2016, nieuwe code in 2017), en aan een portfolio-analyse van de instituten van KNAW en NWO (nulmeting in 2016, eerste analyse in 2018).

Adviesraden

- Raad voor Aard- en Levenswetenschappen (voorzitter: Bert Poolman)
- Raad voor Geesteswetenschappen (voorzitter: Jelle Koopmans)
- Raad voor Medische Wetenschappen (voorzitter: Liesbeth de Vries)
- Raad voor de Technische Wetenschappen, Wiskunde, Informatica, Natuur- en Sterrenkunde en Scheikunde (voorzitter: Frank den Hollander)
- Sociaal-Wetenschappelijke Raad (voorzitter: Mark Bovens)

2.4.4 Overige commissies

- In overleg met de VSNU is de Erkeningscommissie Onderzoekscholen (ECOS) opgeheven. Reden was het opnemen van de kwaliteitsborging van de promotietrajecten in het Standard Evaluation Protocol (SEP) 2015-2021 en het expliciet toevoegen van de kwaliteitsaspecten aan de eisen die worden gesteld aan de zelfevaluatie van de promotieopleiding. Zo worden dubbele evaluaties voorkomen.
- In het verslagjaar schonk de Commissie Basisonderwijs en Voortgezet Onderwijs vooral aandacht aan de universitaire wetenschapsknooppunten – zie paragraaf 2.3.
- De Commissie voor de Vrijheid van Wetenschapsbeoefening schreef in een aantal schrijvende gevallen van bedreiging van wetenschappers in het buitenland (China, Egypte, Iran) pleitbrieven aan de autoriteiten van de betreffende landen. Deze brieven kwamen tot stand in nauwe samenwerking met internationale netwerken voor wetenschappelijke vrijheid.

Vaste commissies

- Commissie Basisonderwijs en Voorgezet Onderwijs (voorzitter: Carl Figdor)
- Commissie voor de Vrijheid van Wetenschapsbeoefening (voorzitter: Nico Schrijver)

2.5 Onderzoek en collecties: de instituten

2.5.1 Algemeen

De met de Strategische Agenda 2010-2015 in gang gezette plannen voor de institutenorganisatie werden in 2015 goeddeels voltooid. De instituten profileerden zich in toenemende mate als landelijke infrastructuren met een eigenstandige functie, complementair aan de universiteiten. In het logisch verlengde van die rol initieerden KNAW-instituten een aantal nationale samenwerkingsverbanden. Een voorbeeld is CHAT (Centre for Humanities and Technology), dat van een Amsterdams initiatief onder leiding van de KNAW uitgroeide tot een landelijk vernieuwingsprogramma voor de geesteswetenschappen. In het programma participeren zes KNAW-instituten, acht universiteiten en het Netherlands eScience Center (NLeSC). Het bouwt voort op de resultaten van de in 2011 door de KNAW gestarte eHumanities Group (zie ook par. 2.5.19).

Eveneens in lijn met de Strategische Agenda 2010-2015 groeide het aantal formele samenwerkingsverbanden tussen KNAW-instituten en universiteiten. De opening van het Spinoza Centre for Neuroimaging in maart 2015 is hiervan een tastbaar bewijs, evenals de nieuwbouw van het Hubrecht Instituut. De capaciteitsuitbreiding van het Hubrecht Instituut maakt verdere ontwikkeling mogelijk, maar ook intensivering van de samenwerking met het UMC Utrecht.

De KNAW neemt regelmatig haar institutenportfolio onder de loep. In 2015 werd de overdracht voorbereid van het ICIN, cardiologisch kennisnetwerk, aan de cardiologische onderzoeksgemeenschap die verenigd is in de Stichting ICIN Netherlands Heart Institute. Deze overdracht, die ultimo 2015 zijn beslag kreeg, vond plaats op inhoudelijke gronden.

Het wetenschappelijk onderzoek van de instituten is van hoog niveau en de instituten zijn wederom succesvol gebleken bij het in competitie verwerven van additionele middelen. De instituten waren andermaal succesvol bij het verwerven van prestigieuze beurzen zoals die van de European Research Council (ERC). De hoeveelheid middelen uit de tweede en derde geldstroom, uitgedrukt als percentage van de totale baten, daalde met 1%. Dit is onder meer het gevolg van het uitzonderlijk succesvolle jaar 2014 voor het NIOO. Daarnaast zijn bij het Hubrecht Instituut en het Nederlands Herseninstituut met name de tweede-geldstroombaten lager dan in 2014 als gevolg van de overgang van werkgroepen naar Universitair Medische Centra.

In 2015 is meer aandacht besteed aan de maatschappelijke rol van de instituten en aan de mogelijkheden om spin-offs op te richten. De juridische begeleiding hierbij is sterk verbeterd.

2.5.2 Input en output van de instituten: kerncijfers

In de onderstaande tabel staan de kerncijfers van de instituten van de KNAW, *ultimo 2015* en gebaseerd op de interne verantwoording dan wel de eigen informatiesystemen voor financiën, personeel en wetenschappelijke output.

Instituut	Wetenschappelijke publicaties		Professionele publicaties	Populariserende publicaties	Onderzoeksinzet (fte)	Leerstoelen	Totale formatie (fte)	Promovendi (fte)	Gerealiseerde baten (M€)	Tweede geldstroom (%)	Derde geldstroom (%)
	Promoties										
CBS	147	6	1	0	22,5	4	47,7	8,8	6,4	12	21
DANS	25	0	6	0	6,0	0	36,3	1,0	4,5	1	18
Fryske Akademy	38	0	27	26	14,7	3	43,0	4,2	1,4	0	0
Hubrecht Instituut	116	10	0	1	105,4	11	205,1	55,3	21,0	11	33
Huygens ING	75	2	8	23	28,0	9	69,6	3,7	7,0	8	9
ICIN	216	15	0	0	47,0	4	52,0	19,0	4,5	2	66
IISG	91	1	65	35	10,6	6	75,6	2,8	7,7	5	14
KITLV	75	0	0	10	22,5	3	24,8	4,8	2,4	15	13
Meertens Instituut	88	1	8	338	18,5	11	50,3	5,8	5,0	26	3
Nederlands Herseninstituut	186	12	0	0	73,2	12	149,3	40,9	16,7	15	23
NIOO	250	8	13	67	102,6	12	151,2	33,2	13,9	11	19
NIDI	88	4	33	47	23,6	7	36,9	10,8	3,6	10	29
NIAS	0	0	0	0	0,0	1	10,1	0,0	2,1	0	1
NIOD	39	1	14	25	20,9	7	56,8	0,0	5,9	2	37
Rathenau Instituut	23	0	20	15	14,7	2	41,6	0,0	4,9	0	9
Spinoza Centre	0	0	0	0	0,0	0	2,7	0,0	5,1	5	30
eHumanities Group	17	0	0	0	1,0	1	2,2	0,0	0,1	0	46
Totaal	1474	60	195	587	511,2	93	1055,2	190,3	112,2	10	23

NB: Aangezien het NIAS en het Spinoza Centre for Neuroimaging in 2015 niet beschikten over eigen onderzoekscapaciteit, is er bij deze instituten ook geen sprake van eigen publicaties. De werkelijkheid is echter dat uit het werk dat bij beide instituten wordt gedaan (door onderzoekers die niet in dienst zijn van de KNAW) wel degelijk publicaties volgden, maar die worden dan geregistreerd bij de werkgever.

2.5.3 Prijzen en subsidies voor KNAW-onderzoekers

Belangrijke persoonsgebonden subsidies zijn de ERC-grants en de VENI-, VIDI- en VICI-subsidies van NWO. De in deze categorieën door onderzoekers van de KNAW-instituten verworven subsidies worden hieronder weergegeven. Ook toekenningen uit een select aantal andere categorieën zijn vermeld.

ERC-GRANTS

ERC Starting Grant

- Jop Kind, Hubrecht Instituut
- Bas van Leeuwen, IISG
- Marvin Tanenbaum, Hubrecht Instituut

ERC Consolidator Grant

- Jacco van Rheenen, Hubrecht Instituut

ERC Advanced Grant

- Hans Clevers, Hubrecht Instituut
- Matthijs Kalmijn, NIDI
- Eus van Someren, Nederlands Herseninstituut

Horizon 2020-subsidies

- Teun Boekhout, CBS
- Aart Liefbroer, NIDI
- Kees Mandemakers, IISG

Overige Europese subsidies

- Christiaan Levelt, Nederlands Herseninstituut (Human Brain Project)
- Thomas Crowther, NIOO (Marie Curie)
- Maarten Kamermans, Nederlands Herseninstituut (Marie Curie)

NWO-SUBSIDIES

VENI

- Benedetta Artegiani, Hubrecht Instituut
- Saskia Ellenbroek, Hubrecht Instituut
- Helmuth Gehart, Hubrecht Instituut
- Tom Hoogervorst, KITLV
- David Kloos, KITLV
- Kai Kretzschmar, Hubrecht Instituut
- Elly Morriën, NIOO
- Jasper Poort, Nederlands Herseninstituut
- Matthias van Rossum, IISG

VIDI

- Valeria Gazzola, Nederlands Herseninstituut
- Ingo Willuhn, Nederlands Herseninstituut

VICI

- Martijn Bezemer, NIOO

Overige NWO-subsidies

- NWO-Groen: zes van de in totaal 21 subsidies zijn toegekend aan het NIOO (deels als coördinator en deels als partner)
- NWO-TOP: subsidie voor Andries Kalsbeek, Nederlands Herseninstituut
- NWO NORFACE: subsidie voor Helga de Valk, NIDI
- NWO ALW open programma: subsidie voor Ronald de Vries, CBS
- NWO Aspasia-premie voor Valeria Gazzola, Nederlands Herseninstituut
- NWO (vrije competitie): subsidie voor Kees Mandemakers, IISG
- NWO (vrije competitie): subsidie voor Marieken Teeuwen, Huygens ING
- NWO en FWO (Vlaams-Nederlandse Samenwerking): subsidie voor Marjolein 't Hart, Huygens ING
- NWO en FWO (Vlaams-Nederlandse Samenwerking): subsidie voor Ton van Kalmthout, Huygens ING

BENOEMD TOT LID VAN DE KNAW

- Wim van der Putten, NIOO

2.5.4 Centraalbureau voor Schimmelcultures

Directeur: Pedro Crous

Website: www.cbs.knaw.nl

Het Centraalbureau voor Schimmelcultures (CBS) hield zijn hoge onderzoeksoutput ook in 2015 vast, met 133 artikelen die zijn geklasseerd door het Institute for Scientific Information (ISI). Diverse van deze artikelen verschenen in tijdschriften met een hoge impactfactor (IF>10). Het eigen tijdschrift van het CBS, *Studies in Mycology*, wordt gezien als het belangrijkste wetenschappelijke tijdschrift in het onderzoeksveld, met een impactfactor van 13,2. Publicatie van artikelen in dit tijdschrift verloopt volgens het open access-model. De database, MycoBank, trekt meer dan tweeduizend unieke gebruikers per dag en ontvangt tot duizend aanvragen per seconde. Het CBS beheert de grootste schimmelcollectie ter wereld en verzond in het verslagjaar 3980 schimmels uit zijn collectie voor internationale onderzoeksdoeleinden. Ook ontving het CBS 76 schimmelstammen ten behoeve van patenten van derden en nam het 1701 nieuwe stammen in de collectie op. In 2015 deed het CBS onderzoek op het gebied van medische -, industriële - en landbouwvraagstukken en werden diensten geleverd aan meer dan honderd instanties in binnen- en buitenland.

Het CBS wil zijn onderzoekscapaciteit op het gebied van bio-informatica en medische mycologie te versterken en een nieuwe onderzoeksgroep *novel product discovery* opzetten. De banden met de Universiteit Utrecht (UU) en het UMC Utrecht werden versterkt. Samenwerking met het UMC Utrecht is geënt op de zoektocht naar nieuwe antibiotica, waarbij wordt samengewerkt met het Netherlands Center for One Health (Topsector Life Sciences & Health). De UU is vooral geïnteresseerd in het thema *novel molecules for plants*, met links naar Future Food Utrecht (Topsectoren Agri & Food, respectievelijk Tuinbouw en Uitgangsmaterialen) en de Nationale Wetenschapsagenda.

2.5.5 Data Archiving and Networked Services

Directeur: Peter Doorn

Website: www.dans.knaw.nl

In 2015 gaf Data Archiving and Networked Services (DANS, een instituut van KNAW en NWO) invulling aan de doelen uit zijn strategienota 2015-2020 (*Samen data delen*), die eind 2014 verscheen. DANS stelt zich ten doel duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens⁵ te bevorderen. De waarde van data neemt toe door het delen ervan te bevorderen, en de transparantie van de wetenschap is ermee gediend dat data professioneel en toegankelijk worden beheerd en gearchiveerd. In 2015 werkte DANS aan drie samenhangende strategische prioriteiten:

- *Een toonaangevende bouwsteen zijn in de landelijke en internationale datavoorziening*

DANS was in 2015 voorzitter van het landelijke samenwerkingsverband

⁵ onderzoeksdata (databases, spreadsheets, tekst, afbeeldingen, audio, video, geodata en multimedia), onderzoeksinformatie (informatie over onderzoek, onderzoeksinstituten en onderzoekers) en elektronische publicaties (inclusief preprints en rapporten, zoals die zich bevinden in institutionele *repositories*).

Research Data Netherlands (RDNL) en betrokken bij ruim dertig data-infrastructuurprojecten. DANS speelt een strategische rol in tal van landelijke en internationale datavoorzieningen en dataorganisaties.

- *De dienstverlening aan een toenemend aantal gebruikers verbeteren*

Het totaal aantal in database EASY gearchiveerde datasets groeide in 2015 met 8% tot bijna 31.000. Gemiddeld werd in 2015 iedere dataset in EASY eenmaal gedownload. Ook het informatieaanbod in NARCIS⁶ (nationaal portal voor wetenschappelijke informatie) en het gebruik van DataverseNL (online archiveringssysteem) nam toe. DANS beheert DataverseNL als dienst ter ondersteuning van *research data management* bij universiteiten en andere instellingen. Voor hergebruik van data is het belangrijk om ook de daarvoor benodigde software bruikbaar te houden. DANS stelde in 2015 samen met het Netherlands eScience Center een rapport op over deze problematiek. In een tweede rapport is een hoofdstuk aan *software sustainability* gewijd. Door datasets en andere informatie onderling te verbinden en als *linked open data* aan te bieden ontstaan nieuwe onderzoeksmogelijkheden. In het project CEDAR⁷ is onderzoek verricht en zijn semantische webtechnieken toegepast om data uit de historische volkstellingen van Nederland te koppelen en toegankelijk te maken.

- *Efficiënte en geïntegreerde systemen realiseren ter ondersteuning van kerndiensten*

DANS werkte in 2015 aan de innovatie en synchronisatie van zijn drie kernsystemen (EASY, NARCIS en DataverseNL). Het DANS-archief voldoet sinds najaar 2015 aan de certificering van het World Data System⁸.

2.5.6 Fryske Akademy⁹

Directeur: Hanno Brand

Website: <https://www.fryske-akademy.nl>

De Stichting Fryske Akademy (FA) verricht fundamenteel en toegepast wetenschappelijk onderzoek naar de Friese taal en cultuur. Haar onderzoeksprogramma richtte zich in 2015 op taalkunde, Oudfries, meertaligheid, geschiedenis en lexicografie. De onderzoekscapaciteit bedroeg 26,36 fte, waaronder negen promovendi. Het aantal wetenschappelijke en professionele publicaties (52 artikelen en 1 monografie) en de gemiddelden per fte (3.6) zijn vergelijkbaar met de voorgaande jaren. Wel verschenen er meer bijdragen in Engels- en Duitstalige tijdschriften en in bundels bij gerenommeerde uitgevers. Met 54 wetenschappelijke voordrachten en vijf keynote-lezingen werd naar behoren gescoord. Er zijn 23 projectsubsidies aangevraagd, tien daarvan zijn gehonoreerd.

De FA ontwikkelde digitale tools en -portals met een grote maatschappelijke meerwaarde. Taalweb werd in februari opgeleverd, HISGIS bestrijkt inmiddels grote delen van Nederland. De provincie gaf opdracht voor de ontwikkeling van een online woordenboek Nederlands-Fries. In samenwerking met de Radboud universiteit en Omrôp Fryslân wordt een uitgebreid corpus gesproken Fries ontwikkeld. In

6 www.narcis.nl

7 www.cedar-project.nl/about

8 WDS (World Data System) is een onderdeel van de International Council for Science (ICSU).

9 De Fryske Akademy is gelieerd aan de KNAW. Het personeel is in dienst bij de rechtspersoon Fryske Akademy en de Fryske Akademy legt verantwoording af via haar eigen jaarverslag.

het kader van het Deltaplan Digitalisering Fryslân levert de FA een bijdrage aan de digitale verrijking van het Fries cultureel erfgoed. De in 2014 begonnen Taalsurvey is een online enquête naar de stand van het Fries, met belang voor het provinciale taal- en onderwijsbeleid. Het Mercator Kenniscentrum bracht drie rapporten uit over Europese minderheidstalen, verrichtte onderzoek naar het Fries in de sociale media en, met diverse Europese partners, naar taal leren in meertalige situaties. De regionale uitstraling is groot. Er werden 71 publiekslezingen en 42 mediaoptredens verzorgd. De FA telt ruim 1300 contribuanten en 350 leden en ondersteunt de activiteiten van een tiental regionale werkgroepen. De FA is betrokken bij het nieuwe University College Fryslân en Kulturele Haadstêd 2018.

De inbedding van de FA in de eigen regio, de solide financiële basis en de goed verloopende nieuw- en verbouw van het instituut zijn randvoorwaarden voor een goede toekomst. Het eigen vermogen werd deels ingezet om promotie- en postdocsprogramma's te starten en de ICT-ondersteuning te versterken. De visitatiecommissie die in november 2015 de FA evalueerde, beoordeelde het wetenschappelijk werk als goed, de maatschappelijke meerwaarde als excellent. De toekomstbestendigheid is, aldus de commissie, zeer goed.

2.5.7 Hubrecht Instituut

Directeur: Alexander van Oudenaarden

Website: <http://www.hubrecht.eu>

Voor het Hubrecht Instituut voor Ontwikkelingsbiologie en Stamcelonderzoek was 2015 een uitstekend jaar. Begin 2015 verscheen het rapport van de internationale evaluatiecommissie. Zij concludeert dat het onderzoekswerk opnieuw op alle onderdelen (*quality, productivity, societal relevance* en *vitality & feasibility*) de maximale score krijgt en zelfs beter is dan zes jaar geleden. Het Hubrecht Instituut mag zich in zijn onderzoeksdomein rekenen tot de beste instituten ter wereld dat zich kan meten met organisaties als het MIT en EMBL. In 2015 verschenen 118 wetenschappelijke publicaties, waarvan vijftien in de meest toonaangevende tijdschriften (*Nature, Science, Cell*). In 2015 mocht het instituut twee nieuwe groepen verwelkomen: de groep van Geert Kops en de groep van Marvin Tanenbaum. De groep van Edwin Cuppen is na vijftien jaar verhuisd naar het UMC Utrecht.

Zeer recent is NTrans opgericht, gebaseerd op het werk van groepsleider Niels Geijsen. NTrans doet onderzoek naar en ontwikkelt technologieën om DNA en eiwitten in primaire cellen¹⁰ te brengen ten behoeve van de behandeling van onder andere kanker en genetische ziekten.

De stichting Vrienden van het Hubrecht Instituut wist veel mensen te bereiken met de Hubrecht Colleges, waarin groepsleiders van het instituut aan een breed publiek uitleg geven over hun onderzoek.

In november lanceerde het Hubrecht Instituut zijn nieuwe website. Binnenkort wordt een deel toegevoegd waar geïnteresseerde leken informatie kunnen vinden over ontwikkelingsbiologie en stamcellen en een virtuele tour kunnen maken door het instituut. Ook zullen leermodules ontwikkeld worden voor middelbare scholen. In 2015 is een start gemaakt met de voorbereidingen voor de viering van het honderdjarig bestaan van het Hubrecht Instituut in 2016.

¹⁰ Cellen verkregen uit een dierlijke of menselijke donor.

2.5.8 Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis

Directeur: Lex Heerma van Voss

Website: <https://www.huygens.knaw.nl>

Het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING) ontsluit literaire en historische bronnen op het gebied van literatuur en geschiedenis. Op 12 juni 2015 werd in de aula van de Koninklijke Bibliotheek de eerste integrale kritische editie van het beroemde Gruuthuse-handschrift gepresenteerd, bezorgd door Huygens ING-medewerker Herman Brinkman. Huygens ING werkt aan de zogenaamde 'Amsterdamse editie' van de volledige werken van Erasmus. Op 11 september werd van vijf delen van Erasmus' werken een nieuwe editie gepresenteerd.

Huygens ING maakt de laatste jaren school met vernieuwing van de editiepraktijk door toepassing van digitale methoden en technieken. In het project *Het literaire werk 2.0* worden vier jonge schrijvers gevolgd in hun schrijfproces. Voor de vernieuwing van het editeren gaat het om een essentiële stap. In het verleden documenteerden veel schrijvers allerlei fasen in hun schrijfproces: notities en kladjes, manuscripten, typoscript, drukproeven. Door digitalisering van het werk is de kans dat informatie over die stadia bewaard wordt veel kleiner. In het onderzoek wordt dat opgevangen door de schrijvers bij het maken van het werk te volgen. Van dat onderzoek wordt *real time* verslag gedaan op de website literatuurmuseum.nl (zie volgende alinea). Zo is het onderzoeksproces zelf meteen ook valorisatie.

In 2015 ontwierp Huygens ING samen met het Letterkundig Museum de website literatuurmuseum.nl. Ook de banden met andere collectiehoudende instellingen werden in 2015 verstevigd. Met het Rijksmuseum werd in september een conferentie georganiseerd over het verband tussen de bloei van de kunsten en die van de wetenschap in de zeventiende eeuw. In het Letterkundig Museum en de Koninklijke Bibliotheek was in oktober en november de tentoonstelling "*Omdat ik iets te zeggen had*" te zien over Nederlandse schrijfsters uit de 19e eeuw. Deze tentoonstelling was voorbereid in het kader van het Europese HERA-project *Travelling Texts*, waarin Huygens ING een grote rol speelt.

Op verschillende manieren werkte Huygens ING aan versterking van de positie van het instituut. De grote projecten *Nederlab* en *CLARIAH* bieden de gelegenheid de eigen infrastructuur te versterken en die tegelijkertijd voor anderen beschikbaar te maken.

CLARIAH: COMMON LAB RESEARCH INFRASTRUCTURE FOR THE ARTS AND HUMANITIES

In 2015 startte het uit de nationale roadmap voor grootschalige onderzoeksfaciliteiten gefinancierde CLARIAH-project, waarin het Huygens ING (penvoerder), het IISG en het Meertens Instituut een vooraanstaande rol spelen. CLARIAH is een onderzoeksinfrastructuur die digitale applicaties en data voor onderzoekers in de geestes- en sociale wetenschappen op een duurzame en gebruikersvriendelijke wijze toegankelijk gaat maken ten behoeve van vernieuwend geesteswetenschappelijk onderzoek. Het CLARIAH-consortium bestaat uit meer dan veertig partners: naast alle Nederlandse geesteswetenschappelijke onderzoeksinstituten zijn ook universiteitsbibliotheken, erfgoedinstellingen, (andere) publieke organisaties en bedrijven aangesloten.

2.5.9 ICIN Netherlands Heart Institute

Directeur: Eelke Hemrica (tot 30 juni 2015) en Philip van der Heijden (tot 31 december 2015)

Website: <http://www.icin.nl>

Het ICIN Netherlands Heart Institute initieert en stimuleert hoogwaardig wetenschappelijk onderzoek naar preventie en genezing van hart- en vaatziekten. Aan de basis ligt een netwerk van de acht universitair medische centra (UMC's). Het onderzoek, opgezet door ICIN-hoogleraren en -projectleiders, wordt uitgevoerd aan de afdelingen, klinieken en laboratoria van de UMC's.

Het ICIN maakt sinds 1993 deel uit van de KNAW. Met ingang van 1 januari 2016 gaat het instituut verder als zelfstandige stichting onder de naam Netherlands Heart Institute. Alle afdelingen cardiologie van de universitair medische centra werken in deze stichting samen.

Voor ICIN stond het jaar 2015 vooral in het teken van de aanstaande verzelfstandiging. Desondanks bleef de wetenschappelijke output goed op peil en werden voldoende nieuwe projecten gestart.

Inhoudelijk lag de focus in 2015 onder meer op de toekomst van *biobanking*. Het ICIN is aangesloten bij CONCOR, een biobank met gegevens over aangeboren hartafwijkingen, en het Durrer-centrum, waar data van onderzoeksgegevens worden opgeslagen voor (her)gebruik in andere onderzoeksprojecten. Op basis van een marktanalyse en in samenwerking met de Hartstichting is een strategie uitgestippeld voor de verdere ontwikkeling van deze biobanken, in samenwerking met vergelijkbare biobanken. Internationalisering is daarbij een belangrijk element.

2.5.10 Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis

Directeur: Henk Wals

Website: <http://www.iisg.nl>

Het onderzoek van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) concentreert zich sinds 2014 voor een belangrijk deel op de oorzaken en gevolgen van economische en sociale ongelijkheid. Daarbij vormen datasets en digitale collecties een belangrijke grondslag voor nieuwe analysemethodes.

Het IISG digitaliseert de belangrijkste onderdelen van zijn collectie, terwijl het in 2015 ook werkte aan een infrastructuur om de verwachte stroom van *digital born* archieven op te vangen. Uitgangspunt is dat gecomputeriseerde tekstanalyse de volgende grote methodologische stap in historisch onderzoek vormt. Het IISG trekt hierin samen op met het Huygens ING en het Meertens Instituut, waarmee het in 2016 het KNAW Humanities-cluster zal vormen.

Het IISG maakt deel uit van tal van samenwerkingsverbanden. Het instituut sloot in 2015 samenwerkingsovereenkomsten met twee grote Chinese universiteiten – de East China Normal University en Nanjing University. De samenwerking met de universiteit van Harvard kreeg een impuls door een subsidie van een kleine half miljoen euro van de Volkswagen Stiftung. Tijdens een door het IISG georganiseerde conferentie *Big Questions, Big Data* werd een consortium gevormd met andere sociaaleconomisch-historische dataverzamelaars, zoals de universiteiten van Pittsburgh en Minnesota.

In 2015 werd het CLIO INFRA-project voltooid, met als resultaat een website met data over economische ongelijkheid, voorzien van visualisatiemogelijkheden als kaarten en grafieken. Deze website is niet alleen gericht op wetenschappers, maar ook op andere professionals, zoals journalisten. Het IISG wil ook maatschappelijk van waarde zijn. Veel aandacht ging in 2015 uit naar publieksbijeenkomsten, samenwerking met musea, sociale media, open access-publicaties en mediaoptredens. Het instituut bereikte een groter publiek dan voorheen en droeg bij aan actuele maatschappelijke discussies, zoals over migratie en slavernij. De studiezaal boekte een recordaantal van meer dan 7.000 bezoeken.

De basis voor alle activiteiten blijft onderzoek van hoge kwaliteit in combinatie met een zorgvuldige selectie van collecties. De groei van de collectie was met 114 meter aan de lage kant, maar de IISG-onderzoeksgroep was zeer productief. Doordat in 2015 ruim 3 miljoen euro aan onderzoeksubsidie werd verworven, mag verwacht worden dat de productie in de komende jaren alleen nog maar zal groeien.

2.5.11 Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde

Directeur: Gert Oostindie

Website: <http://www.kitlv.nl>

Het grootste deel van het onderzoek van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV) richt zich, vanuit een interdisciplinair en vergelijkend perspectief, op Zuidoost-Azië – in het bijzonder Indonesië – en de Caraïben. Daarbij gaat het onder meer om onderzoek naar (dis)continuïteiten tussen de prekoloniale, de koloniale en de postkoloniale periode, dat zich niet beperkt tot de Nederlandse koloniale geschiedenis. Ook in het verslagjaar publiceerden KITLV-onderzoekers tal van boeken en artikelen die inzicht bieden in – historische en contemporaine – economische, politieke, sociale en culturele ontwikkelingen in Zuidoost-Azië en de Caraïben. Met zijn publicaties, voornamelijk Engelstalig en gericht op de wetenschappelijke gemeenschap, wil het KITLV bijdragen aan interdisciplinaire debatten over globalisering. De *research quality* blijkt in de eerste plaats uit een groot aantal *peer reviewed* publicaties. Het KITLV toonde zich ook in 2015 in staat om in een zeer competitieve markt externe onderzoeksfondsen aan te trekken – in 2015 was dat ruim 45 procent van de begroting.

Onderzoekers van het KITLV informeren een breed publiek over hun werk en hun bevindingen. Daarnaast dragen zij bij aan maatschappelijke debatten in eigen land over het kolonialisme en zijn erfenissen, inclusief de vestiging en ontwikkeling van postkoloniale gemeenschappen in Nederland. Mede in dit kader bepleitte het KITLV in 2012, samen met het NIOD en het Nederlands Instituut voor Militaire Historie, een breed onderzoek naar het Nederlandse militaire optreden in Indonesië tijdens de dekolonisatieoorlog (1945-1949). Voor het pleidooi om overheidssteun werd tot op heden geen parlementaire meerderheid gevonden. Inmiddels startte het KITLV met eigen middelen onderzoek naar deze episode, wat eind 2015 leidde tot publicatie van het boek *Soldaat in Indonesië*. Mede dankzij ruime en positieve aandacht in de pers beleefde het boek in korte tijd drie drukken.

De toekomstbestendigheid van het KITLV hangt af van de kwaliteit en relevantie van zijn werk, maar is daarnaast afhankelijk van financiële stabiliteit en het vermogen externe fondsen aan te trekken. Door de ook in 2015 verworven fondsen is sprake van een sterke verjonging van het instituut, waarin inmiddels promovendi en post-docs domineren.

2.5.12 Meertens Instituut

Directeur: Hans Bennis

Website: <http://www.meertens.knaw.nl>

Voor het Meertens Instituut was 2015 een jaar van transitie. Een aantal grote projecten liep af. *The Language Portal* is een complete, wetenschappelijke, Engelstalige, online grammatica, met daarin alle relevante kennis over de klankleer, de woordbouw en de zinsbouw van de Nederlandse en de Friese taal. Het project wordt op beperkte schaal voortgezet in Nederland (Meertens Instituut, Fryske Akademy, INT) en in samenwerking uitgebreid met de grammatica's van het Afrikaans (VivA, Pretoria) en het Duits (IDS, Mannheim).

2015 was het laatste jaar van het ESFRI ¹¹-Roadmap-project CLARIN-NL. Daarin is gewerkt aan een digitale infrastructuur voor taalkundig en tekstueel onderzoek. Het Meertens Instituut blijft de komende tijd een CLARIN-centrum. Het jaar 2015 was vooral belangrijk om een visie te ontwerpen op de verdere ontwikkeling van grote infrastructurele voorzieningen, nodig voor o.a. taalkundig onderzoek, automatische tekstherkenning, tekstverrijking en tekstanalyse in de geesteswetenschappen. CLARIN-NL vormt de basis van twee grote infrastructurele projecten in ontwikkeling: CLARIAH-werkpakket 3 (taal en tekst) en Nederlab. Inmiddels heeft dat geleid tot een integratieve visie op deze drie infrastructurele programma's. De komende jaren zal dit leiden tot een infrastructuur voor taal en tekst die onmisbaar zal zijn voor geavanceerd geesteswetenschappelijk onderzoek dat gebruik maakt van o.a. *data mining*, *topic modelling* en *text analysis*.

Het Meertens Instituut startte samen met Huygens ING en het IISG met een vernieuwingsprogramma om binnen het KNAW Humanities-cluster ook op het terrein van het lopende onderzoek meer en vernieuwende samenwerking tot stand te brengen. Het gezamenlijke programma 'Impact of Circulation' was daarbij de speerpunt. Dit programma heeft een natuurlijke en centrale verbinding met het eigen onderzoeksprogramma 'Crossing Boundaries' (2013-2018).

In 2015 was het Meertens Instituut betrokken bij het opzetten van het nationale Netwerk Digitaal Erfgoed. Verder is het instituut penvoerder van het netwerk Cultureel Erfgoed binnen de Topsector Creatieve Industrie. De website van het instituut mag zich verheugen in een nog steeds groeiende populariteit bij het grote publiek. In 2015 waren er meer dan 2,2 miljoen unieke bezoekers die ruim 53 miljoen webpagina's over dialecten, namen, liederen, verhalen enz. bekeken.

¹¹ European Strategy Forum on Research Infrastructures, zie: <http://www.esfri.eu/>

2.5.13 Nederlands Herseninstituut

Directeur: Pieter Roelfsema

Website: <http://www.herseninstituut.knaw.nl>

Het Nederlands Herseninstituut wil ontrafelen hoe neuronale netwerken de cognitieve functies van de hersenen mogelijk maken: bewustzijn, perceptie, plannen van bewegingen, leren van feiten, en skills, sociale interacties et cetera. De onderzoeksteams onderzoeken de architectuur van het brein, zowel bij ziekte als gezondheid, op verschillende niveaus: het genetische en moleculaire niveau; het niveau van de zenuwcel en het netwerk, en het systeem- en gedragsniveau. Het begrip van de hersenprocessen voor cognitieve vaardigheden is niet alleen van fundamenteel belang, maar is ook essentieel om beter te begrijpen hoe ziekte of trauma hersenfuncties aantasten, en daarmee cruciaal voor de ontwikkeling van nieuwe behandelmethoden.

De onderzoekers publiceerden 186 artikelen waaronder 24 in tijdschriften met een impactfactor hoger dan 9. Opmerkelijke nieuwe inzichten werden verkregen in de vorming van verbindingen tussen zenuwcellen tijdens de ontwikkeling van het brein. De contactpunten tussen zenuwcellen heten synapsen en onderzoekers toonden aan dat 'buursynapsen' die gelijktijdig actief zijn, worden gestabiliseerd tijdens de ontwikkeling van de hersenschors, terwijl synapsen die dat niet zijn verloren gaan.

Een tweede grote doorbraak betrof inzicht in het mechanisme waarmee de visuele hersenschors bijdraagt aan het nemen van beslissingen. De onderzoekers toonden aan dat de voors en tegens van het nemen van meerdere beslissingen tegelijkertijd in de hersenschors worden afgewogen om tot een optimale strategie te kunnen komen.

Naast hun vele internationale samenwerkingen hebben onderzoekers hechte verbindingen met Nederlandse universiteiten, niet in de laatste plaats met de twee universiteiten in Amsterdam. Daarmee vervult het instituut een nationale spilfunctie in de neurowetenschappen. Een belangrijk resultaat van de Amsterdamse verbindingen kwam tot stand in de vorm van het Spinoza Centre for Neuroimaging, dat in maart 2015 officieel zijn deuren opende.

De gevolgen van hersenziekten voor patiënten en de maatschappij zijn immens: circa 160.000 Nederlanders per jaar krijgen een aandoening van de hersenen. De maatschappelijke kosten worden geraamd op meer dan 20 miljard euro per jaar. Het onderzoek van het Nederlands Herseninstituut wijst de weg naar oplossingen voor hersenaandoeningen. Onderzoek met het hersenweefsel van de Nederlandse Hersenbank – ook voor buitenlandse onderzoekers een belangrijke leverancier van onderzoeksmateriaal – is van groot belang voor het vinden van oplossingen voor neurologische en psychiatrische aandoeningen. Met deelnemers aan het Nederlands Slaapregister en het Slaaplab wordt gewerkt aan de behandeling van slaapproblemen. Het Herseninstituut beschikt over een state-of-the-art faciliteit voor niet-humane primaten die worden ingezet om experimentele therapieën, zoals stimulatie van de hersenschors bij blindheid, te testen voordat zij bij de mens worden toegepast.

2.5.14 Nederlands Instituut voor Ecologie

Directeur: Louise Vet

Website: <https://nioo.knaw.nl>

Ook in 2015 verwierven de onderzoeksgroepen van het Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO) belangrijke inzichten in hoe de natuur werkt en wat wij daarvan kunnen leren. Grote stappen zijn gezet in het bepalen van de DNA-code van twee voorbeeld-diersoorten: de wintervlinder en de koolmees. Van de koolmees is in één geval ook het 'methyloom' in kaart gebracht: de wijzigingen 'op' in plaats van in het genoom – de zogenaamde 'epigenetische' wijzigingen – die ook erfelijk kunnen zijn. NIOO-onderzoekers hebben daarnaast een nieuwe, snelle epigeneticatechniek ontwikkeld voor planten en dieren.

In de nasleep van de vogelgriepuitbraken van eind 2014 verzorgde NIOO's Vogeltrekstation de monitoring van vogelgriepvirussen bij watervogels in opdracht van het Ministerie van EZ. In nauwe samenwerking met het Erasmus Medisch Centrum en het Centraal Veterinair Instituut werd nieuw onderzoek naar de verspreiding van vogelgriep geformuleerd en een surveillance-netwerk voor zoönoten¹² opgezet.

Aquatisch Kenniscentrum Wageningen organiseerde een internationale *citizen science*-campagne, waarbij burgers hielpen bij het plaatsen van loggers en aflezen van temperatuur, helderheid en waterkleur in meren in heel Europa om zo de temperatuurdynamiek vast te stellen. Deze metingen brengen ons een stap verder in het analyseren van het effect van klimaatverandering op de waterkwaliteit.

In 2015 wierpen belangrijke investeringen van het NIOO in de verdere ontwikkeling van de bioinformatica hun vruchten af. Het ging daarbij om analyse, management en opslag van 'omics'¹³-data. Verschillende omics-benaderingen toonden nieuwe antibiotica, enzymen en vluchtige organische verbindingen in microbiële interacties aan.

Het jaar 2015 was het Internationale Jaar van de Bodem. Het NIOO greep die kans aan om het belang van het leven in de bodem wereldkundig te maken. Zo waren er festivalstands en een online serie Bodembewoners van de Maand. Als klap op de vuurpijl organiseerden het NIOO en zijn Centre for Soil Ecology de Bodemdierendag.

NIOO-directeur Louise Vet verzorgde een collegeserie over ecologie voor de populaire Universiteit van Nederland. Ook werden congressen en kennisdagen georganiseerd, zoals *Towards an ecology intensive agriculture: learning from nature* en *Natuur in de Lift* (over bodemtransplantaties, voor wetenschappers en natuurbeheerders). Ten slotte bereikten krantenartikelen, tweets, blogs, interviews op radio en tv, experimentele Facebook-posts, lezingen, gastlessen en video's een breed publiek.

¹² Infectieziekten die kunnen worden overgedragen van dier op mens.

¹³ "The English-language neologism omics informally refers to a field of study in biology ending in -omics, such as genomics, proteomics or metabolomics." (Wikipedia)

2.5.15 Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut

Directeur: Leo van Wissen

<http://www.nidi.knaw.nl>

Het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) heeft een succesvol jaar achter de rug, zowel gemeten naar wetenschappelijke als naar maatschappelijke kwaliteit. Daarnaast heeft het instituut de vruchten geplukt van zijn reorganisatie en van de affiliatie met de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). De belangrijkste resultaten worden hieronder genoemd.

De impact van het wetenschappelijk onderzoek van het NIDI, blijkend uit publicaties, promoties, citaties, begeleiding van promovendi en deelname aan wetenschappelijke bijeenkomsten, was hoog. Het aantal *peer reviewed* publicaties in wetenschappelijke tijdschriften was zelfs hoger dan ooit tevoren. De doelstelling om het meerjarig gemiddelde van de wetenschappelijke output op een hoog peil te behouden is ruimschoots gehaald.

Het NIDI streeft ernaar elke twee jaar een belangrijke onderzoeksubsidie (NWO, ERC) te verwerven. In 2015 ontving Matthijs Kalmijn (Universiteit van Amsterdam, gedetacheerd bij het NIDI) een ERC Advanced Grant, waarmee nu in totaal twee laureaten van de NWO-vernieuwingsimpuls (VIDI en VICI) en drie ERC-laureaten bij het NIDI werkzaam zijn. Daarnaast is in 2015 in totaal een half miljoen euro aan overige wetenschappelijke subsidies toegekend. In het afgelopen jaar zijn alle vier de aanstellingen van NIDI-hoogleraren aan de RUG formeel bezegeld.

Het NIDI was opnieuw duidelijk zichtbaar in de media, met artikelen in zijn eigen magazine *Demos*, alsmede in kranten, tijdschriften en overige media. De *Policy Brief*-reeks werd in 2015 voortgezet met een bijeenkomst op 27 mei, voor een groep van ongeveer dertig genodigden, over Europese migratie. De bijeenkomst werd georganiseerd door Helga de Valk.

Het NIDI is gegroeid dankzij enkele grote onderzoeksubsidies in het recente verleden, van 28,1 fte in 2014 tot 29,9 in 2015 (jaargemiddelden). De groei zit uitsluitend in onderzoekstaf in tijdelijke dienst, waardoor de financiële risico's voor de toekomst sterk zijn teruggebracht. In 2015 zijn bovendien maatregelen genomen om inkomsten te verhogen en kosten verder te beperken. Ook werd gezorgd voor vernieuwing en verjonging. In het afgelopen jaar zijn zes nieuwe promovendi en drie postdocs aangetrokken op basis van onderzoeksubsidies. Het aandeel jongeren (jonger dan dertig) in de wetenschappelijke staf is 37 procent.

2.5.16 Netherlands Institute for Advanced Study

Directeur: Paul Emmelkamp

Website: <http://www.nias.knaw.nl>

Het Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS) heeft twee belangrijke taken: het bevorderen van hoogwaardig onderzoek in het gehele veld van de mens-, maatschappij- en gedragswetenschappen, en het stimuleren van internationale kennisuitwisseling en interdisciplinaire samenwerking. Jaarlijks stelt het NIAS onderzoeksfaciliteiten ter beschikking aan veertig tot vijftig vooraanstaande onderzoekers uit binnen- en buitenland. Naast individuele

projecten van onderzoekers heeft het NIAS multidisciplinaire thematische onderzoeksprogramma's. Zowel Nederlandse als buitenlandse onderzoekers nemen hieraan deel. Daarnaast biedt het NIAS onderdak aan conferenties en workshops.

In het jaar 2014-2015 verwelkomde het NIAS 29 fellows met een eigen onderzoeksproject en drie themagroepen. Bijzonder succesvol was de NIAS-Lorentz themagroep van Hans IJzerman (*Social Support: Channels, Contexts, Health Consequences and Technological Applications*). Deze themagroep richt zich op technologische applicaties in de gezondheidszorg. De fundamentele wetenschappelijke vragen die hierbij komen kijken zijn multidisciplinair van aard en werden geadresseerd door de themagroep, waar psychologie met technologie werd verbonden. Ook beide reguliere NIAS-themagroepen waren sterk multidisciplinair van aard. De groep van Madeleine Hosli (*Explaining European Union Decision-Making: Insights from the Natural and the Social Sciences*) past methoden uit de bètawetenschappen toe op politieke besluitvorming binnen de EU. Een fraai voorbeeld van het integreren van moderne technieken in klassiek fundamenteel geesteswetenschappelijk onderzoek was de themagroep *Biographies of Buildings: Virtual Futures for our Cultural Past*, van Lex Bosman en Patricia Lulof. Digitale technieken voor beeldvorming worden gebruikt om virtuele 3D-modellen van gebouwen uit de oudheid te creëren.

Enige voorbeelden van fellowships in het kader van samenwerking met een private of publieke partij zijn de Distinguished Lorentz Fellow, dit jaar de econoom Cars Hommes; de Koninklijke Bibliotheek-fellow, de historisch letterkundige Els Stronks, en de *Journalist in Residence*, Koen Haegens. Cars Hommes richtte zich voornamelijk op een groot overzichtswerk voor het *Journal of Economic Literature*, waarmee onderzoek naar socio-economische complexiteit dichter bij het reguliere economieonderzoek wordt gebracht. Els Stronks gebruikte digitale technieken voor historisch onderzoek naar het begrip 'jeugd' in Nederlandse teksten tussen 1550-1800. Koen Haegens gebruikte zijn fellowship om een boek te schrijven: *De grootste show op aarde - De mythe van de markteconomie*.

KNAW HUMANITIES-CLUSTER

In 2015 zijn belangrijke stappen gezet in de ontwikkeling van een KNAW Humanities-cluster. Bij dit initiatief zijn het Huygens ING, het IISG, het Meertens Instituut en het NIAS betrokken. Het belangrijkste doel is het vergroten van de samenwerking tussen deze instituten. Er is een gezamenlijk wetenschappelijk programma ontwikkeld, *Impact of Circulation*, waarvan onderdelen in 2015 zijn gestart. Het programma heeft als centrale en actuele vraag wat de effecten zijn van circulatie (o.a. migratie van bevolkingsgroepen) op de sociale, economische, talige en culturele structuur van de samenleving, in heden en verleden. Daarnaast zijn plannen ontwikkeld op het gebied van *digital humanities* en digitale infrastructuur voor de geesteswetenschappen. Het programma CLARIAH (zie onder paragraaf 3.5.7) wordt in belangrijke mate gedragen door de geesteswetenschappelijke instituten in dit cluster. Ook de ontwikkeling van een nationaal programma voor *digital humanities*, sluit hierbij aan. De plannen voor het Humanities-cluster bouwen voort op de resultaten van de in 2011 door de KNAW gestarte eHumanities Group.

Naast een inhoudelijke vernieuwing faciliteert het cluster ook samenwerking op het terrein van de bedrijfsvoering en de huisvesting. De plannen om te komen tot een gemeenschappelijk bedrijfsbureau zijn in 2015 voorbereid. In het verslagjaar zijn ook de plannen voor een gemeenschappelijke locatie voor de instituten in het KNAW Humanitiescluster voltooid. Het Huygens ING en het Meertens Instituut worden samen met het NIAS gevestigd in het complex aan de Oudezijds Achterburgwal en de Spinhuissteeg in het centrum van Amsterdam, niet ver van het Trippenhuis. Aan de oude kloostertuin van het Sint Jorishof, dat deel uitmaakt van het complex van het Oost-Indisch Huis, wordt het NIAS gevestigd. Het Huygens ING en het Meertens Instituut verhuizen naar het Spinhuis, naast het Oost-Indisch Huis. Het bouwkundig ontwerp is in 2015 voorbereid. Naar verwachting wordt in het vroege voorjaar van 2016 begonnen met de verbouwing, zodat de instituten in de loop van 2016 kunnen verhuizen om zo de samenwerking in het KNAW Humanitiescluster verder gestalte te geven.

2.5.17 NIOD Instituut voor oorlogs-, holocaust- en genocidestudies

Directeur: Marjan Schwegman

Website: <http://www.niod.knaw.nl>

Excellent wetenschappelijk onderzoek is de basis voor het wetenschappelijke en maatschappelijke prestige op grond waarvan het NIOD zich ten doel stelt zowel nationaal als internationaal opdrachten binnen te halen die erop gericht zijn kennis over oorlog, Holocaust en genocide stevig te verankeren in wetenschap en samenleving.

In 2015 is gebleken dat het NIOD nationaal en internationaal hoog scoort. Bewijzen daarvoor zijn de verwerving in het kader van Horizon 2020 van het (vierjarige) vervolg op het coördinatorschap van het Horizon 2020-project European Holocaust Research Infrastructure (EHRI); de verwerving van een opdracht van de Nederlandse regering voor een verkenning van bronnen die mogelijk nieuwe informatie bevatten over de val van Srebrenica, en het verkrijgen van financiering voor een eerste tranche van het programma Netwerk Oorlogsbronnen, waarvan het NIOD trekker is. Ook het besluit van de staatssecretaris van VWS het NIOD aan te wijzen als spilorganisatie voor kennis die geleverd wordt aan de 'herinneringssector' laat zien dat het NIOD herkend en erkend wordt als instituut met een academische én maatschappelijke functie.

Samenwerking met partners in binnen- en buitenland is hiervoor een voorwaarde. In 2015 versterkte het NIOD de samenwerkingsverbanden met maatschappelijke partners en met universiteiten in binnen- en buitenland. De benoeming van twee nieuwe NIOD-hoogleraren aan de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam kan bijdragen aan versteviging van de positie van het vrije onderzoek op het NIOD. Tevens begeleiden NIOD-onderzoekers in totaal 33 promovendi, verbonden aan verschillende Nederlandse universiteiten.

Het Netwerk Oorlogsbronnen ontwikkelde in 2015 in samenwerking met meer dan 35 organisaties uit het oorlogserfgoedveld een meerjarig programmaplan voor gezamenlijke digitale ontsluiting van de Collectie WO2 Nederland. Een van de onderdelen was een grootschalig gebruikersonderzoek, uitgevoerd door TNS NIPO en het NIOD, naar de Nederlandse belangstelling voor de Tweede Wereldoorlog. Daarnaast

zijn verkenningen gedaan naar de technologische mogelijkheden voor het beter toegankelijk maken van collecties, naar de mogelijkheden tot samenwerking met de partners en naar een exploitatie- en businessplan voor Netwerk Oorlogsbronnen.

2.5.18 Rathenau Instituut

Directeur: Jan Staman (tot 31 januari 2015) en Melanie Peters (vanaf 1 februari 2015)

Website: <https://www.rathenau.nl>

In 2015 kreeg het Rathenau Instituut veel waardering van de Tweede Kamer voor zijn expertise op het gebied van het zichtbaar maken van de maatschappelijke en politieke gevolgen van ontwikkelingen in wetenschap en technologie.

Robottechnologie

Gaan robots de banen overnemen? Net als eerdere technologieën gaat ook de opkomst van robottechnologie gepaard met een hausse van bijdragen die óf mooie vergezichten beloven, óf de ondergang van de samenleving. Binnen het thema 'slimme samenleving' onderzoekt het Rathenau Instituut de maatschappelijke veranderingen die robottechnologie teweeg kan brengen en laat de politieke vragen en mogelijkheden zien die daarbij horen. In 2015 schreven Linda Kool en Rinie van Est voor de Tweede Kamer het rapport: 'Werken aan de robotsamenleving'. Het rapport zet drie thema's op de politieke agenda: stimuleren van innovatie, zorgen voor scholing en het nadenken over de verdeling van welvaart. Het rapport wordt door parlement en regering geprezen en leverde veel uitnodigingen voor presentaties op.

Toekomst Nederlandse wetenschap

Hoe ziet het Nederlandse wetenschapssysteem er in 2025 uit? Verschillende publicaties en activiteiten laten zien hoezeer het Rathenau Instituut in het wetenschapssysteem een verbindende rol heeft. Voor de Tweede Kamer schreef het instituut *Keuzes voor de toekomst van de Nederlandse wetenschap*, een analyse van de keuzes, kansen en bedreigingen voor het kennissysteem. Hierin worden adviezen en ervaringen uit het onderwijs- en onderzoeksveld verbonden met de agenda van het parlement.

Voor de Nederlandse Wetenschapsagenda organiseerde het instituut de conferentie 'Wetenschap en maatschappij in gesprek', waarin de dagelijkse zorgen en ervaringen van mensen verbonden werd met de kennis en expertise van wetenschappers. Voor de toekomst van de Nederlandse wetenschap blijft ook de verbinding met de industrie van belang. In het rapport *R&D goes global* analyseert Jasper Deuten de mondiale dynamiek van industriële R&D.

Medewerkers van het Rathenau Instituut kregen een groot aantal uitnodigingen voor lezingen, expertmeetings en advisering in Nederland en Europa.

2.5.19 Spinoza Centre for Neuroimaging

Directeur: Ronald van der Neut (tot 31 december 2015)

Website: <http://www.spinozacentre.nl>

Op 27 maart 2015 werd het Spinoza Centre for Neuroimaging met een combinatie van rondleidingen en lezingen officieel geopend. Na de bouwkundige oplevering eind 2014 werd aandacht besteed aan de directe omgeving van het gebouw. De architect van het Spinoza Centre nam ook het ontwerp van de buitenruimte voor zijn rekening. Dat zijn ontwerp niet alleen door de gebruikers van het gebouw enthousiast is ontvangen bleek wel uit een column in het Parool, waarin het ontwerp van gebouw en tuin werd omschreven als “prettig, iets waar je oog even aan vast blijft haken”. De eerste stappen van onderzoekers naar de nieuwe faciliteit waren voorzichtig, maar al snel bleken velen het Spinoza Centre te kunnen vinden.

Afronding van het ‘project’ Spinoza Centre en de overgang naar de normale bedrijfsvoering markeerden de start van de zoektocht naar een wetenschappelijk boegbeeld. Medio 2015 is een benoemingscommissie aan de slag gegaan. Zij heeft Serge Dumoulin (Universiteit Utrecht) voorgedragen aan de raad van toezicht, die de voordracht heeft overgenomen. De benoeming van de eerste wetenschappelijk directeur van het Spinoza Centre per 1 januari 2016 was daarmee een feit.

De raad van toezicht gaf daarnaast zijn goedkeuring aan de uitbreiding van de staf ter ondersteuning van de onderzoekers. Hiermee is een begin gemaakt door de aanstelling van een tweede ultrahoogveld MR- fysicus

2.5.20 eHumanities Group

In de eHumanities Group (EHG) brengt de KNAW kennis bijeen over de ontwikkeling en het gebruik van digitale technologieën in de geestes- en sociale wetenschappen. Onderzoekers uit de geesteswetenschappelijke instituten van de KNAW werken er samen met universitaire onderzoekers aan de ontwikkeling van nieuwe inzichten en hulpmiddelen. De eHumanities Group is gestart in 2011 en rondt zijn werk in 2016 af, na afloop van de projectperiode van vijf jaar.

De EHG heeft twee onderzoekslijnen. De eerste richt zich op Computational Humanities. Hier werken technische experts samen met onderzoekers in de geesteswetenschappen aan het ontwikkelen van nieuwe instrumenten, methoden en benaderingen voor het analyseren van complexe (zowel gestructureerde als niet-gestructureerde) gegevens, met als doel het behandelen van nieuwe en oude onderzoeksvragen. Vier projecten worden gefinancierd door de KNAW: *Tunes and Tales, Modeling Oral Transmission; CEDAR, Dutch Census Data in a Web of Global Cultural and Historic Information; The Riddle of Literary Quality; en Elite Network Shifts during Regime Change in Indonesia.*

De tweede onderzoekslijn richt zich op veranderende culturen in e-humanities. Daarbij gaat het om de implicaties van deze nieuwe ontwikkelingen voor de wijze waarop sociale - en geesteswetenschappers hun onderzoek verrichten. Van belang zijn thema's als interdisciplinariteit en internationale samenwerking en vragen over nieuwe soorten van output en kennisverspreiding.

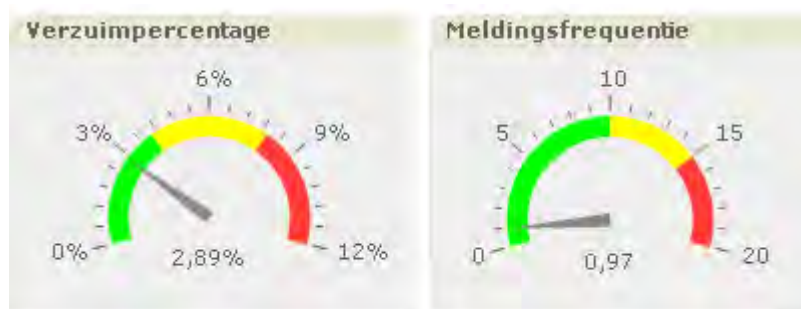
2.6 Personeel

In 2015 ging de nieuwe cao voor de universiteiten in. Veranderingen in de wetgeving leidde ertoe dat, in goed overleg met de werknemersorganisaties en de ondernemingsraad van de KNAW, arbeidsvoorwaardelijke regelingen en procedures zijn aangepast. Daarnaast is afgelopen jaar voortgegaan met (pilots op het gebied van) de digitalisering van werkprocessen. Zo zijn enkele instituten en het stafbureau overgegaan op het werken met digitale personeelsdossiers.

Na zorgvuldige afwegingen en intensief overleg met alle betrokkenen is besloten tot de overdracht van het Interuniversitair Cardiologisch Instituut Nederland (ICIN) aan de Stichting ICIN Netherlands Heart Institute. Daarnaast is een intensief voorbereidingstraject doorlopen gericht op het in 2016 aangaan van een (langlopend) huurcontract voor gezamenlijke huisvesting van het Huygens ING, het Meertens Instituut en het NIAS in het centrum van Amsterdam.

Aan het begin van het verslagjaar trad een nieuwe algemeen directeur aan bij de KNAW. Ook het Rathenau Instituut kreeg een nieuwe directeur. Ultimo 2015 is ook een directeur aangetrokken voor het Spinoza Centre for Neuroimaging. Het aandeel van vrouwen in de top van de organisatie is toegenomen tot 18%. Dit ligt iets boven het streefcijfer voor 2014 (16%), dat ook voor 2015 is aangehouden. Het aandeel vrouwen in de subtop is met 4% gestegen tot 41%, beduidend hoger dan het streefcijfer van 34% voor 2014.

Op het terrein van arbeidsomstandigheden en milieu is in 2015 verder uitvoering gegeven aan de plannen van aanpak behorend bij de risico-inventarisatie en evaluatie (RI&E). Ook is de vergunning voor het werken met opiaten verlengd. Het ziekteverzuim en de meldingsfrequentie lagen met respectievelijk 2,89% en 0,97% op nagenoeg hetzelfde niveau als in 2014. Ten slotte: in 2015 hebben zich geen bedrijfsongevallen met grote persoonlijke gevolgen voorgedaan.

Personeelscapaciteit ultimo 2015 (in fte en verdeling m/v in %)

Organisatieonderdeel	totaal	instroom	uitstroom	m	v
KNAW-bureau	108	6	7	55%	45%
CBS	48	1	11	41%	59%
DANS	36	1	8	61%	39%
eHumanities Group	2	1	2	0%	100%
Hubrecht Instituut	205	58	51	57%	43%
Huygens ING	70	6	6	58%	42%
ICIN	44	15	18	38%	62%
IISG	57	6	10	64%	36%
KITLV	25	2	11	56%	44%
Meertens Instituut	50	6	3	55%	45%
Nederlands Herseninstituut	149	36	35	55%	45%
NIAS	10	0	1	44%	56%
NIDI	37	6	6	40%	60%
NIOD	57	8	3	49%	51%
NIOO	151	28	27	48%	52%
Rathenau Instituut	42	10	12	32%	68%
Spinoza Centre	3	2	2	37%	63%
KNAW totaal	1093	191	212	52%	48%

Leeftijdsopbouw (in %)

Organisatieonderdeel	< 30	30 - 39	40 - 49	≥ 50
KNAW-bureau	0%	13%	35%	52%
CBS	13%	35%	27%	26%
DANS	7%	23%	22%	48%
eHumanities Group	0%	0%	18%	82%
Hubrecht Instituut	34%	36%	16%	14%
Huygens ING	5%	21%	18%	55%
ICIN	60%	26%	6%	7%
IISG	0%	14%	18%	68%
KITLV	12%	32%	22%	34%
Meertens Instituut	11%	20%	18%	52%
Nederlands Herseninstituut	30%	32%	14%	24%
NIAS	8%	7%	17%	67%
NIDI	35%	13%	8%	43%
NIOD	10%	23%	25%	42%
NIOO	24%	32%	20%	23%
Rathenau Instituut	20%	17%	25%	38%
Spinoza Centre	0%	69%	0%	31%
KNAW totaal	21%	26%	19%	34%

N.B. In bovenstaande tabellen zijn de aantallen medewerkers van de gelieerde stichting Fryske Akademy, de Stichting ICIN Netherlands Heart Institute en de stichting IISG niet opgenomen, aangezien deze medewerkers formeel niet in dienst waren van de KNAW.

Benoemingen van KNAW-onderzoekers tot hoogleraar

In 2015 werden zeven KNAW-onderzoekers benoemd tot hoogleraar. Eind 2015 hadden in totaal 93 onderzoekers van KNAW-instituten een leerstoel aan een Nederlandse universiteit. Deze leerstoelen zorgen voor intensivering van de relaties tussen KNAW-instituten en universiteiten.

Benoemd in 2015:

- Nanci Adler, NIOD, aan de Universiteit van Amsterdam
- Jeroen Bakkers, Hubrecht Instituut, aan het UMC Utrecht
- Christian Keyzers, Nederlands Herseninstituut, aan de Universiteit van Amsterdam
- Theo Meder, Meertens Instituut, aan de Rijksuniversiteit Groningen
- Barend van der Meulen, Rathenau Instituut, aan de Universiteit Leiden
- Eva van Rooij, Hubrecht Instituut, aan het UMC Utrecht
- Ismee Tames, NIOD, aan de Universiteit Utrecht

Diversiteit in de geledingen van de KNAW

In de onderstaande tabel staan de percentages vrouwelijke leden dan wel medewerkers in de verschillende geledingen van de KNAW.

	2012	2013	2014	2015
Genootschap (cijfers gebaseerd op leden < 65 jaar)	18%	19%	20%	23%
De Jonge Akademie	40%	40%	47%	47%
Akademie van Kunsten	-	-	21%	34%
Onderzoeksorganisatie KNAW	45%	45%	45%	48%

2.7 Huisvesting

Bij diverse instituten zijn in 2015 belangrijke stappen gezet om de huisvestingssituatie te verbeteren.

Hubrecht Instituut

Op 11 september 2015 kwam de uitbreiding van het Hubrecht Instituut gereed. Na oplevering zijn voorzieningen aangebracht voor het UMC Utrecht (vierde en vijfde verdieping) en het Prinses Máxima Centrum, dat de derde verdieping huurt. Met het nieuwe gebouw en zijn onderzoeksfaciliteiten is het instituut goed toegerust voor verdergaande samenwerking met het UMC Utrecht en voor andere toekomstige ontwikkelingen.

CBS

De uitbreiding van het CBS-gebouw moet ertoe leiden dat dit instituut voldoende werkplekken én state-of-the-art laboratoriumruimtes krijgt. De uitbreiding is ook nodig voor de ontwikkeling van de onderzoekslijn *Novel Product Discovery*. De start van de bouw staat gepland voor juni 2016. Eind januari 2017 moet de bouw gereed zijn.

Spinoza Centre for Neuroimaging

Op het AMC-terrein in Amsterdam Zuidoost is in 2015 de nieuwbouw voor het Spinoza Centre for Neuroimaging gerealiseerd. In deze onderzoeksfaciliteit zijn onder meer een 3-Tesla en een 7-Tesla fMRI-scanner ondergebracht, die onderzoekers hoogwaardige en ultragevoelige faciliteiten bieden voor fundamenteel onderzoek naar de werking van de hersenen en naar hersenaandoeningen.

Nieuwe ontvangst Trippenhuis

Met het Rijksvastgoedbedrijf is een architect geselecteerd voor de aanpassingen in het Trippenhuiscomplex. De uitstraling van de entree (Kloveniersburgwal 29) en de foyer (Kloveniersburgwal 27) wordt verbeterd, evenals de logistieke faciliteiten. Met de werkzaamheden wordt ultimo 2016 gestart.

Huisvesting KNAW Humanities-cluster

In 2015 zijn belangrijke stappen gezet voor de huisvesting van het Huygens ING, het Meertens Instituut en het NIAS in het Spinhuis, Oost-Indisch huis en een deel van het Bushuis. Er is een *letter of intent* getekend met de Universiteit van Amsterdam. De huurovereenkomst wordt begin 2016 getekend. Intussen is gestart met de uitwerking van de plannen. Het NIAS zal haar locatie in Wassenaar verlaten en de vrijgekomen panden zullen worden verkocht. De huurcontracten van het Huygens ING en het Meertens Instituut worden begin 2016 opgezegd. Voor de huisvesting van de NIAS-fellows wordt het pand Kloveniersburgwal 23 gereed gemaakt.

Fryske Akademy

De nieuw- en verbouw van de Fryske Akademy is in 2014 begonnen. Inmiddels is een van de gerenoveerde gebouwen door het wetenschappelijk personeel in gebruik genomen. In april 2016 wordt het gehele project afgerond en opgeleverd.

2.8 Kwaliteitszorg

In 2015 werd voor onderzoeksevaluaties het nieuwe Standard Evaluation Protocol (SEP) 2015-2021 in gebruik genomen. In het verslagjaar werd de Fryske Akademy geëvalueerd. De internationale evaluatiecommissie van de Fryske Akademy stond onder voorzitterschap van Geert Booij. Het evaluatierapport verschijnt in januari 2016.

In 2015 voerden zes instituten *midterm*-evaluaties uit: Huygens ING, IISG, KITLV, Meertens Instituut, Nederlands Herseninstituut en NIOO. In deze *midterm*-evaluaties (zelfevaluatie) bliken de instituutdirecties kritisch terug op de periode sinds de vorige SEP-evaluatie van hun instituut. De *midterm*-evaluaties zijn door de directeur Instituten besproken met de directeuren en de voorzitters van de wetenschapscommissies van de betreffende instituten.

In 2016 staan er geen SEP-evaluaties gepland voor de KNAW-instituten. Wel zal het NIDI in 2016 een *midterm*-evaluatie uitvoeren. Daarnaast zal de KNAW in 2016 samen met NWO een nulmeting uitvoeren voor de analyse van het institutenportfolio die aangekondigd is in de Wetenschapsvisie 2025. De feitelijke analyse zal plaatsvinden in 2018.

De KNAW nam in 2015 met NWO en de VSNU deel aan de werkgroep die het gebruik van het SEP 2015-2021 monitort. Naar aanleiding van een verzoek van het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren bereidde deze werkgroep in 2015 een voorstel voor toevoeging van het thema diversiteit aan het SEP voor. Naar verwachting wordt hierover begin 2016 besloten.

Voor kwaliteitsbewaking van de eigen adviezen hanteert de KNAW een handleiding adviezen. Zie verder paragraaf 2.4.1.

2.9 Samenwerkingsverbanden

De KNAW stimuleert intensieve samenwerking van haar instituten met de Nederlandse universiteiten en universitair medische centra. De KNAW heeft de volgende samenwerkingspartners:

NWO

Sinds 2005 werken de KNAW en NWO samen om DANS te laten functioneren als een nationale wetenschappelijke data-infrastructuur met als hoofdtaken: het volgens de nieuwste standaarden ontsluiten, voor de lange termijn bewaren en voor gebruik beschikbaar maken van wetenschappelijk relevante databestanden, alsmede het bevorderen van het (her)gebruik van deze bestanden.

UMC Utrecht

In 2008 is de KNAW met het UMC Utrecht een formele samenwerkingsrelatie aangegaan met betrekking tot het Hubrecht Instituut. De samenwerking maakt het mogelijk dat het instituut zijn positie als beeldbepalend topinstituut op het gebied van stamcelonderzoek en ontwikkelingsbiologie verder versterkt.

Amsterdamse universiteiten en universitaire medische centra

In 2008 hebben de KNAW, de UvA, de VU en het AMC het Spinoza Centre for Neuroimaging opgericht. Het centrum herbergt geavanceerde fMRI-faciliteiten en faciliteert de verdere uitbouw van de samenwerking in de regio Amsterdam op neurowetenschappelijk gebied, zowel programmatisch als wat betreft infrastructuur. Het Spinoza Centre ambieert een belangrijke nationale rol bij het uitvoeren van vernieuwend (interdisciplinair) neurowetenschappelijk onderzoek.

Wageningen University & Research centre

In 2010 zag het Centre for Soil Ecology het licht. Dit virtuele onderzoekscentrum voor biologie en biodiversiteit van het bodemleven is een samenwerkingsverband van het NIOO en Wageningen UR. Naast het bevorderen van maatschappelijke aandacht voor en strategische toepassing van bodemecologische kennis, is er uitdrukkelijk aandacht voor de ontwikkeling van jonge wetenschappers in dit onderzoeksveld.

Rijksuniversiteit Groningen

In 2014 is de KNAW met de Rijksuniversiteit Groningen een structurele samenwerking aangegaan om de bestaande samenwerking inzake het NIDI te intensiveren en er zorg voor te dragen dat het NIDI zich als wetenschappelijk topinstituut verder kan ontwikkelen ten behoeve van de nationale (en internationale) kennisinfrastructuur op het terrein van demografisch onderzoek. De samenwerking moet bovendien leiden tot versterking van het gezamenlijk onderzoek van de RUG en het NIDI.

Universiteit Leiden

In 2014 hebben de KNAW en de Universiteit Leiden een samenwerkingsovereenkomst gesloten met betrekking tot het KITLV. Het KITLV is één van de belangrijkste instituten voor de studie van Zuidoost-Azië en de Caraïben en verricht onderzoek met een eigenstandige waarde, complementair aan dat van de Leidse universiteit.

2.10 Internationalisering

Europa

De KNAW is lid van, en werkt samen met Europese en wereldwijde wetenschappelijke koepelorganisaties van wetenschapsacademies. De wereldwijde koepels zijn de *InterAcademy Partnership* (IAP) en de *International Council for Science* (ICSU). De Europese koepels zijn de *European Academies Science Advisory Council* (EASAC) en *All European Academies* (ALLEA). Daarnaast werkt zij samen met de *European Council of Academies of Applied Sciences, Technologies and Engineering* (Euro-CASE), de *Federation of European Academies of Medicine* (FEAM) en *Academia Europaea*, een academie van individuele topwetenschappers, waaronder leden van de KNAW.

Speciale aandacht ging 2015 uit naar de ondersteuning van de oprichting van het *Scientific Advice Mechanism* (SAM) van de Europese Commissie, waarin de vijf bovengenoemde Europese koepels samenwerken. Een onderdeel van het SAM is de *High Level Group of Scientific Advisors* (HLG), waarin zeven Europese topwetenschappers zitting hebben. Eén van hen is Pearl Dykstra, vicepresident van de KNAW.

China

Het Ministerie van OCW, de KNAW en NWO voeren een gezamenlijk beleid voor de wetenschappelijke samenwerking met China. Bijzonderheden in 2015:

- het bezoek aan Nederland van de vicepresident van de *Chinese Academy of Sciences*;
- de call van het *China Exchange Programme* (CEP) 'nieuwe stijl' – sterker gericht op tweerichtingsverkeer (113 aanvragen, 110 toekenningen; 0,54 miljoen euro);
- de afronding van het CAS-KNAW Joint PhD programma;
- de call voor het *Programme Strategic Scientific Alliances* (doel: drie projecten; 1,36 miljoen euro)
- de lancering van de laatste fase van het Programma Strategische Allianties (PSA);
- de call voor het *Joint Scientific Thematic Program* (JSTP) (17 aanvragen, vier toekenningen; 1,6 miljoen euro).

Indonesië

De KNAW voert samen met Indonesië het onderzoeksprogramma *Scientific Programme Indonesia – Netherlands* (SPIN) uit. Bijzonderheden in 2015:

- acht doorlopende *joint research projects* in SPIN, de meeste in hun derde onderzoeksjaar;
- afronding *Agriculture beyond Food*, een onderzoeksprogramma met NWO;
- SEA-EU-NET-workshops over biosecurity tijdens het 25-jarig bestaan van de Indonesische wetenschapsacademie.

Afrika

De KNAW zette haar bijdrage voort aan de ontwikkeling van Afrikaanse wetenschapsacademies, verenigd in het *Network of African Science Academies* (NASAC). Open access is daarbij een hoofdthema.

3. BESTURING

3.1 Governance

De KNAW is een genootschap van excellente wetenschappers, adviesorgaan en institutenorganisatie. Het bestuur van de KNAW stelt de hoofdlijnen van het beleid en de begroting vast. De dagelijkse leiding is in handen van de directie. De governance van de KNAW is op hoofdlijnen geregeld in de WHW en nader uitgewerkt in reglementen:

- Reglement van de KNAW
- Reglement van de Verenigde Vergadering (dat is de algemene vergadering) van de KNAW
- Reglement van de afdeling Natuurkunde van de KNAW
- Reglement van de afdeling Letterkunde van de KNAW
- Reglement verkiezing gewone leden en buitenlandse leden van de KNAW
- Reglement directie van de KNAW
- Reglement raden van de KNAW
- Reglement wetenschapscommissies van een KNAW-instituut
- Regeling Standaardmandaat KNAW

De reglementen staan op de website van de KNAW. Zie ook paragraaf 1.3 van dit jaarverslag voor de juridische structuur en het organigram van de KNAW.

3.2 Wetenschappelijke integriteit

De KNAW heeft een regeling voor het melden van (de verdenking van) schending van wetenschappelijke integriteit binnen haar onderzoeksorganisatie. De regeling geldt voor KNAW-medewerkers, maar ook voor anderen met een klacht over schendingen van wetenschappelijke integriteit door (ex-)werknemers van de KNAW. Er zijn in 2015 geen klachten ingediend.

3.3 Interne beheersing- en controlesysteem

De KNAW hanteert een besturingsmodel van integraal management op decentraal niveau. Daarbij zijn bepaalde bevoegdheden op het gebied van onderzoek en de bedrijfsvoering binnen de instituten op grond van de mandaatregeling gemandateerd aan de instituutdirecteuren.

De directie van de KNAW voert twee keer per jaar overleg met elk van de instituten. In het voorjaar over de gerealiseerde prestaties en de jaarrekening over het afgelopen jaar, en in het najaar over de plannen en de begroting voor het komende jaar. Alle instituten rapporteren minstens vier keer per jaar over de financiële ontwikkelingen en de bijsturingmaatregelen.

De belangrijkste pijlers van het interne risicobeheersings- en controlesysteem zijn de interne governance, de strategische meerjarenplanning en de jaarlijkse planning & control-cyclus. De KNAW heeft een volwaardige planning & control-cyclus. De basis daarvan is het interne allocatiemodel dat bepaalt hoe de middelen worden verdeeld, gegeven de strategische doelstellingen. De begrotingscyclus bestaat verder uit richtlijnen en kaders, meerjarige begrotingsplannen van alle individuele organisatieonderdelen, een meerjarige investeringsagenda en een meerjarige cashflowprognose. Het geheel hiervan vormt de basis van de geconsolideerde meerjarenbegroting van de KNAW. Het bestuur keurt de begrotingsplannen van alle organisatieonderdelen goed.

De control-cyclus bestaat uit kwartaalrapportages door alle organisatieonderdelen aan de directie van de KNAW. Deze periodieke voortgangsrapportages bevatten analyses van de belangrijkste verschillen tussen de gerealiseerde resultaten en de begroting, met daarnaast een eindejaarsprognose, voorzien van een toelichting. De laatste kwartaalrapportage van het boekjaar heeft het karakter van een jaarrekening en geldt als een verantwoordingsdocument van het betreffende organisatieonderdeel.

Behalve op deze pijlers is het systeem van interne risicobeheersing gestoeld op reglementen en procedures, gericht op het verschaffen van redelijke waarborgen en het beperken van risico's. De belangrijkste onderdelen hiervan (niet limitatief):

- De door het bestuur goedgekeurde Regeling Standaardmandaat waarin de mandatering van bevoegdheden per instituut c.q. organisatieonderdeel zijn vastgelegd.
- Normatieve bandbreedtes voor de belangrijkste financiële indicatoren op centraal en decentraal niveau voor solvabiliteit, liquiditeit en rentabiliteit. Het bestuur wordt minimaal twee keer per jaar geïnformeerd over de ontwikkeling van deze indicatoren.
- Een jaarlijkse getrapte Letter-of-Representation, waarin instituutdirecteuren verklaren in te staan voor de volledigheid en juistheid van de informatie over hun eigen instituut.
- Een Treasury Statuut en een Beleggingsmandaat die voldoen aan de Regeling Beleggen en Belenen. De KNAW maakt daarbij geen gebruik van derivaten.
- Halfjaarlijkse bijeenkomsten van de Financiële Auditcommissie, waarbij belangrijke financiële ontwikkelingen en de status van het interne beheersing- en controlesysteem zijn geagendeerd. Bij deze bijeenkomsten zijn ook de algemeen directeur, de secretaris van het bestuur, het stafhoofd Financiën en de externe accountant aanwezig.
- De Regeling Nevenwerkzaamheden.

3.4 Aanpak van risicomanagement

In 2015 is met externe begeleiding onderzoek gedaan naar de aanpak van risicomanagement binnen de KNAW. Uit dit onderzoek blijkt dat op verschillende onderdelen veel aan risicomanagement wordt gedaan en dat het belang van risicomanagement breed gedragen wordt. Er is echter nog geen sprake van integraal risicomanagement en risicomanagement was in 2015 nog geen expliciet onderdeel van de besluitvorming.

De KNAW is een publieke organisatie met een goede reputatie die zij graag wil behouden. De KNAW wil langs de lijnen zoals uitgezet in haar nieuwe strategische agenda, ondersteund door een goed proces van besluitvorming, op een verantwoorde manier omgaan met de publieke middelen. Ook wil ze de kans maximaliseren dat de eigen doelen gehaald worden. In het onderzoek zijn de volgende risico's benoemd (met inschatting huidig risicoprofiel L=Laag, M=Middel, H=Hoog):

Strategische risico's	
• Reputatieschade door bijvoorbeeld wetenschappelijke fraude of slechte ontvangst van KNAW-publicaties in de media.	M
• Beëindiging van subsidie aan dan wel de zelfstandigheid van (onderdelen van) de KNAW.	L
• Kwetsbaarheden vanwege het onderzoek met proefdieren en schimmels.	M
• Het op termijn mogelijk achterhaald zijn van keuzes als digitalisering in de humanities en fMRI-scanning.	L
Voorzienbare risico's	
• Onderzoek: uitblijvende resultaten.	L
• Financieel: (geraamde) inkomsten en uitgaven zijn niet in balans.	M
• Personeel: onvoldoende competenties om ambities waar te kunnen maken.	L
• Organisatie: efficiëntieverlies en mogelijkheid van fouten door gebrek aan afstemming en een tekortschietende besluitvorming.	M
• Juridisch: niet voldoen aan wet- en regelgeving, bijvoorbeeld door fouten bij aanbesteding en loonheffing.	M
• Huisvesting: inbraak, tekortschietende arbeidsomstandigheden, achteruitgang van de staat van fysieke collecties, wateroverlast.	L
• ICT: uitval of hacking van informatiesystemen.	L
Externe risico's	
• Politieke klimaat: bezuinigingen, rendementsdenken, druk op valorisatie, wetgeving t.a.v. personeel (die extra kosten met zich meebrengt) e.d.	L
• Externe partijen die zich terugtrekken uit samenwerkingsverbanden.	L
• Onvoorziene tegenvallers en vertragingen bij vastgoedprojecten.	M
• Brand, gevolgen van extreme weersomstandigheden of natuurrampen.	L

Voor verschillende risico's zijn maatregelen getroffen. Een belangrijke stap is de begin 2016 in gang gezette optimalisatie van de bedrijfsvoering van de KNAW. In het onderzoeksrapport zijn diverse aanbevelingen gedaan. Deze aanbevelingen worden vanaf 2016 ten uitvoer gebracht.

Begin 2016 heeft het bestuur van de KNAW besloten dat:

- risicomanagement expliciet aan de orde komt in de periodieke bestuurlijke overleggen met de instituutdirecteuren;
- ieder projectvoorstel een risicoparagraaf dient te bevatten;
- er expliciet aandacht is voor risico's bij de voorbereiding van agendapunten voor de bestuursvergaderingen.

Risicobereidheid

In het in 2015 uitgevoerde onderzoek naar de aanpak van risicomanagement bij de KNAW is ook gevraagd wat de risicobereidheid van bestuur, het centrale en het

decentrale management is ten aanzien van de benoemde risico's en welke verbeteringen (in het bewust omgaan met risico's) mogelijk zijn. De risicobereidheid verschilt van persoon tot persoon en niet zozeer tussen centraal en decentraal management en is nog niet vastgelegd. Daarin is dus al een belangrijke verbetering te bereiken: de explicitering van de risicobereidheid, het concreet benoemen dat bepaalde ambities risico's met zich meebrengen.

Het bestuur van de KNAW onderschrijft de uit de interviews gebleken bereidheid om op wetenschappelijk terrein risico's te nemen, bijvoorbeeld bij vernieuwend onderzoek. Op financieel gebied heeft het bestuur echter een zeer grote terughoudendheid, vanwege het feit dat de KNAW hoofdzakelijk met publiek geld werkt. Die terughoudendheid geldt ook ten aanzien van de veiligheid van de medewerkers en het welzijn van de proefdieren.

3.5 Verslag van het bestuur

In 2015 vergaderde het bestuur zestien keer, steeds in aanwezigheid van de algemeen directeur. Hieronder een selectie van de belangrijkste onderwerpen die de bestuursagenda passeerden.

Ook in 2015 ging veel aandacht uit naar grote projecten van en voor KNAW-instituten, zoals de opening van het Spinoza Centre for Neuroimaging, de nieuwbouw voor het Hubrecht Instituut en de verzelfstandiging van het Interuniversitair Cardiologisch Instituut Nederland per 1 januari 2016. Ook de voortgang van de clustering van een aantal geesteswetenschappelijke KNAW-instituten *on campus* in het centrum van Amsterdam was een terugkerend onderwerp. De fysieke clustering krijgt haar beslag in de zomer van 2016.

In juli startte de Bestuursadviesraad, die het bestuur gevraagd en ongevraagd adviseert over onderwerpen van strategisch belang. In de raad hebben de voorzitters van de twaalf ledensecties zitting, alsmede vertegenwoordigers van de Akademie van Kunsten en van De Jonge Akademie. Het instellen van dit nieuwe orgaan is bedoeld om de leden beter te betrekken, in lijn met de aanbevelingen van de commissie die de KNAW in 2014 evalueerde. De Bestuursadviesraad is in eerste instantie een pilot voor twee jaar. In 2015 vergaderde de raad driemaal, onder meer over optimalisatie van de structuur van het Genootschap en over de Strategische Agenda 2016-2020.

In april rapporteerde de interne commissie die de in 2011 vernieuwde systematiek voor de verkiezing van KNAW-leden tegen het licht hield. De wijzigingen, bedoeld om meer dynamiek, diversiteit en objectiviteit te realiseren, blijken in grote lijnen het beoogde effect te hebben – aldus de evaluatiecommissie onder voorzitterschap van André Knottnerus. De commissie deed een aantal aanbevelingen, de uitvoering waarvan direct ter hand is genomen.

In het verslagjaar is ook de bestuursstructuur aangepast. De functie vicepresident krijgt een andere inhoud. Tot nu waren de voorzitters van het bestuur van de beide afdelingen van het Genootschap, Letterkunde en Natuurkunde, vicepresident. Per 1 juni 2016 krijgt het bestuur één vicepresident die, net als de president, drie dagen per week aan zijn functie kan besteden. Onderdeel van de structuuraanpassing is

dat de vicepresident de zittende president opvolgt. De eerste vicepresident nieuwe stijl komt uit de natuur- en de medische wetenschappen en volgt per 1 juni 2018 de huidige president op.

Eveneens in lijn met het advies van de evaluatiecommissie komt de Verenigde Vergadering, het hoogste orgaan van de KNAW, vaker bijeen. Op 23 februari sprak zij over de nieuwe bestuursstructuur en over de verkiezing van een nieuwe president. Op 18 mei werd besloten over de herbenoeming van bestuursleden, alsmede over jaarverslag en jaarrekening. Net als de afgelopen jaren ging de Verenigde Vergadering van mei vooraf aan de Akademiemiddag, het relatie-evenement van de KNAW. Die bijeenkomst stond dit jaar in het teken van de wisseling van de wacht: Hans Clevers maakte plaats voor José van Dijck. Gastspreker was Nobellaureaat Sir Paul Nurse, president van de Britse zusterorganisatie The Royal Society.

De Nationale Wetenschapsagenda was voor het KNAW-bestuur een rode draad door zijn vergaderingen, met name de wijze waarop de enorme hoeveelheid vragen 'aan de wetenschap' kon worden beoordeeld op een manier die de wetenschap waardig is. Zie ook paragraaf 2.4.2. Ook aan andere beleidsvoornemens uit de Wetenschapsvisie 2025 van het kabinet, die in november 2014 verscheen, besteedde het bestuur veel aandacht. Daarbij ging het in de tweede helft van het verslagjaar vooral over de voorbereiding van de analyse van het institutenportfolio van de KNAW, in samenhang met dat van NWO.

In de tweede helft van het jaar ging veel bestuurlijke aandacht uit naar de totstandbrenging van de *Strategische Agenda 2016-2020, Wetenschap verbindt*. Met het regelmatig uitbrengen van strategische plannen voldoet de KNAW aan artikel 2.2a van de WHW, dat haar noopt een 'instellingsplan' te formuleren. Bij de productie van de Strategische Agenda waren alle geledingen van de organisatie betrokken. Voor veel van de in dit bestuursverslag genoemde onderwerpen worden in de Strategische Agenda concrete doelen gesteld.

Tot de gebruikelijke agendapunten voor het KNAW-bestuur behoort de benoeming van instituutdirecteuren en van nieuwe leden voor het Genootschap, De Jonge Akademie en de Akademie van Kunsten. Ook besloot het bestuur op basis van juryvoordrachten over de toekenning van tal van wetenschapsprijzen. In het prijzenportfolio werd in het verslagjaar een belangrijke wijziging aangebracht: het bestuur besloot de prijs Akademihoogleraren met ingang van 2017 te beëindigen. Aanleiding is de conclusie dat de prijs vooral wordt toegekend aan wetenschappers die ook elders veelvuldig in de prijzen vallen. Daarmee is zijn toegevoegde waarde te gering.

Alle adviezen – op het gebied van wetenschapsbeleid en wetenschap voor beleid – waaraan in het verslagjaar is gewerkt, passeerden meerdere malen de bestuurstaafel: van het instellingsbesluit van de adviescommissie, via de conceptteksten en de peerreviews daarvan, tot en met vaststelling van de definitieve tekst. In 2015 sprak het bestuur meermaals over de wijze waarop de KNAW zich mengt in het internationale veld van wetenschapsorganisaties en wetenschapsadviezen. Besloten is de komende jaren de KNAW-vertegenwoordiging te beperken tot een select aantal koepelorganisaties en haar veel meer tot een verantwoordelijkheid van bestuursleden te maken, met name van de president en de vicepresident (nieuwe stijl, zie boven). Het accent zal daarbij worden gelegd op de Europese Unie.

Tijdens meerdere vergaderingen is uitgebreid stilgestaan bij een omvangrijk onderzoek naar de bedrijfsvoering van de KNAW (stafbureau en instituten). Dat onderzoek, uitgevoerd door een extern bureau, heeft een flink aantal concrete aanbevelingen opgeleverd. Met de uitvoering van deze aanbevelingen zal, na afstemming van de trajecten met de instituutsdirecteuren, worden gestart in 2016. Door realisatie van de aanbevelingen, die alle betrekking hebben op optimalisatie van de organisatie en de samenwerking tussen haar onderdelen, verwacht het bestuur middelen vrij te maken voor realisatie van de ambities uit haar Strategische Agenda 2016-2020, met name voor verdere versterking van de kwaliteit van haar onderzoeksorganisatie.

Een delegatie van het bestuur vergaderde in het verslagjaar tweemaal met de ondernemingsraad in het kader van artikel 24 van de Wet op de ondernemingsraden. In deze vergaderingen is gesproken over lopende adviesaanvragen en andere actuele ontwikkelingen binnen de KNAW, alsmede over de faciliteitenregeling voor de medezeggenschap. De ondernemingsraad besloot voortaan met zogenaamde 'volgteams' te werken om actief te kunnen meedenken over belangrijke ontwikkelingen.

Ten slotte wordt hier vermeld dat het bestuur ook in dit verslagjaar uiteraard uitgebreid heeft stilgestaan bij de financiële huishouding van de KNAW. Het bestuur wordt daarbij terzijde gestaan door de Financiële Auditcommissie. Deze commissie, die bestaat uit vier Genootschapsleden, vergaderde in het verslagjaar tweemaal. Zij adviseert het bestuur over de begroting en de jaarrekening; over uitvoering van de accountantsrapportage, en over andere financiële zaken, zoals het beleggen van de private middelen die de KNAW beheert. In haar najaarsvergadering sprak de commissie over de mogelijkheid dat de KNAW in de nabije toekomst zal worden aangemerkt als 'organisatie van openbaar belang'. Zij adviseerde in dat verband om daarop te anticiperen door al bij de jaarrekening van 2015 een uitgebreide controleverklaring op te nemen. Voortaan woont de externe accountant de vergaderingen van de Financiële Auditcommissie bij.

SAMENSTELLING BESTUURSADVIESRAAD

Sectievoorzitters

Kees Aarts (Gedrags- en Maatschappijwetenschappen)

Hein de Baar (Aardwetenschappen)

Klaas van Berkel (Historische wetenschappen)

Henk Broer (Wiskunde)

Paul Hooykaas (Biologie)

René Kahn (Geneeskunde)

Sasha Lubotsky (Taal- en literatuurwetenschappen)

Lodi Nauta (Filosofie en Theologie – voorzitter)

Thom Palstra (Scheikunde)

Wim van Saarloos (Natuur- en Sterrenkunde)

Lina Sarro (Technische wetenschappen)

Nico Schrijver (Rechtswetenschappen)

Voorzitter Akademie van Kunsten

Barbara Visser

Twee leden van De Jonge Akademie (roulerend)

Rianne Letschert

Willem Schinkel

Lotte Jensen

SAMENSTELLING FINANCIËLE AUDITCOMMISSIE

Philip Hans Franses (Erasmus Universiteit – voorzitter)

Andries Meijerink (Universiteit Utrecht)

Thom Palstra (Rijkuniversiteit Groningen)

Arthur van Soest (Universiteit van Tilburg)

KNAW-indicatoren 2014/2015

Indicatoren genootschap

Leeftijd	2014	2015
35->45	4	4
45->55	63	58
55->65	155	154
65+	321	333
Totaal	543	549

Geslacht (<65)	2014	2015
Man	177	166
Vrouw	45	50

Werkkring - hoofdfunctie (<65)	2014	2015
Universiteit	196	191
Anders	26	25

Forum	2014	2015
Bijeenkomsten*	129	138
Prijzen (uitgereikt)	28	30

* Forumbijeenkomsten Akademieleden (bijeenkomsten Afdelingen en Secties, dispuutsavonden en themabijeenkomsten). Hiernaast heeft de Akademie van Kunsten 36 vergaderingen/bijeenkomsten georganiseerd en De Jonge Akademie 13 vergaderingen/bijeenkomsten.

Indicatoren instituten

	2014	2015
Wetenschappelijke publicaties*	1.759	1.474
Promoties	81	60
Populariserende publicaties	297	587
Professionele publicaties		195
Promovendi	170	186
Postdocs	142	145
Hoogleraren (gewoon, buitengewoon, bijzonder)	92	93
Aandeel 2 ^e geldstroom (NWO)	11%	10%
Aandeel 3 ^e geldstroom (derden)	24%	23%

* Artikelen, hoofdstukken en boeken.

Indicatoren adviesfunctie

Rapporten en brieven	2014	2015
Adviezen en verkenningen	5	4

Onderzoekscholen	2014	2015
Aantal eerste keer erkend	0	0
Aantal opnieuw erkend	9	0
Totaal erkende onderzoekscholen	63	63

4. FINANCIËN

4.1 Exploitatieresultaat 2015

Kerncijfers	bedragen x € 1.000					
	2012 realisatie	2013 realisatie	2014 realisatie	2015 realisatie	2015 begroting	2015 verschil
Baten uit bedrijfsvoering	148.864	151.966	149.065	146.214	144.498	1.716
Lasten uit bedrijfsvoering	150.231	157.903	147.406	146.030	145.341	689
Saldo financiële baten en lasten	969	153	98	-488	-358	-130
<i>Resultaat publiek</i>	<i>-398</i>	<i>-5.784</i>	<i>1.757</i>	<i>-304</i>	<i>-1.201</i>	<i>897</i>
Baten bestemmingsfondsen	2.841	4.619	5.909	460	1.050	-590
Lasten bestemmingsfondsen	1.056	1.370	892	1.811	2.610	-799
<i>Resultaat privaat</i>	<i>1.785</i>	<i>3.249</i>	<i>5.017</i>	<i>-1.351</i>	<i>-1.560</i>	<i>209</i>
Publiek eigen vermogen	115.509	108.550	110.307	110.003	109.106	897
Privaat eigen vermogen	29.090	27.824	32.841	31.490	31.612	-122
Liquide middelen	79.824	84.091	70.929	69.101	57.763	11.338

Analyse van het exploitatieresultaat

De KNAW heeft het boekjaar 2015 afgesloten met een negatief publiek exploitatieresultaat van € 304.000. Het gerealiseerde exploitatieresultaat was daarmee positiever dan begroot¹⁴. Dit is met name veroorzaakt doordat de baten hoger zijn uitgevallen. Als gevolg van het negatieve exploitatieresultaat is zowel het publiek eigen vermogen¹⁵ als de solvabiliteit gedaald.

Het publiek resultaat 2015 is € 897.000 hoger dan begroot. Dit verschil is vooral te verklaren door de volgende factoren:

- beter dan begrote exploitatieresultaten in de institutenorganisatie, in totaal € 1.635.000;
- uit hoofde van de regeling Stimulering Europees onderzoek (SEO-regeling) ontvangen gelden, in totaal € 1.575.000;
- onderbestedingen bij het stafbureau van in totaal € 503.000, met name doordat de advieskosten en de onderhoudskosten hard- en software lager zijn uitgevallen;
- een positief resultaat van € 261.000 op het programma CAS-PhD, waarvan het Ministerie van OCW inmiddels de totale subsidie heeft vastgesteld.

Tegenover deze meevallers staan ook enkele financiële tegenvallers:

- een eenmalige kostenpost van € 2.820.000 voor het verzelfstandigen van het ICIN;

¹⁴ Het bestuur heeft op 14 september 2015 de bijgestelde begroting 2015 vastgesteld; deze vervangt de in december 2014 vastgestelde begroting 2015. De analyses van het werkelijke exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering 2015 zijn gebaseerd op de afwijkingen ten opzichte van de bijgestelde begroting 2015.

¹⁵ Onder publiek eigen vermogen wordt verstaan het geheel van algemene reserve en bestemmingsreserves, dus exclusief de private fondsen.

- een afwaardering van het buiten gebruik gestelde voormalige NIOO-pand in Heteren (€ 1.203.000).

Het privaat resultaat komt uit op € -1.351.000, € 6.368.000 lager dan 2014, het verschil wordt met name verklaard door eenmalige giften die in 2014 zijn ontvangen.

Genormaliseerd exploitatieresultaat	Bedragen x € 1.000	
	Realisatie 2015	Realisatie 2014
Gepubliceerd exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering (publiek)	-304	1.757
<i>Incidentele posten:</i>		
• Vrijval voorziening reorganisaties (Herseninstituut, IISG, KITLV, NIDI, KNAW-centraal)	-768	-1.260
• Bijdrage Stichting Vrienden van het Herseninstituut	0	-500
• Verzelfstandigen ICIN	2.820	0
• Afwaardering voormalige NIOO-pand in Heteren	1.203	0
Genormaliseerd exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering	2.951	-3

Na het verwerken van de correcties bedraagt in 2015 het genormaliseerde exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering (publiek) € 2.951.000, terwijl dit in 2014 nog ongeveer neutraal was. Dit is vooral te danken aan de uit hoofde van de SEO-regeling ontvangen gelden (2015: € 1.575.000). Het positieve exploitatieresultaat valt binnen de bandbreedte van het financiële beleid, gericht op het behouden van een gezonde balans tussen baten en lasten. Hierbij wordt gestuurd op exploitatieresultaten, die in meerjarig perspectief binnen de bandbreedte van +3% tot -3% van de totale baten blijven.

4.2 Analyse baten en lasten

Baten

Baten	Bedragen x € 1.000				
	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014	Afwijking t.o.v. Begr.	Afwijking t.o.v. 2014
Rijksbijdragen	88.498	87.881	91.276	617	-2.778
Overige bijdragen en subsidies	8.199	6.861	6.048	1.338	2.151
Baten werk in opdracht van derden	39.793	38.814	42.445	979	-2.652
Overige baten	9.724	10.942	9.296	-1.218	428
Baten uit bedrijfsvoering	146.214	144.498	149.065	1.716	-2.851
Baten bestemmingsfondsen	460	1.050	5.909	-590	-5.449
Totaal baten	146.674	145.548	154.974	1.126	-8.300

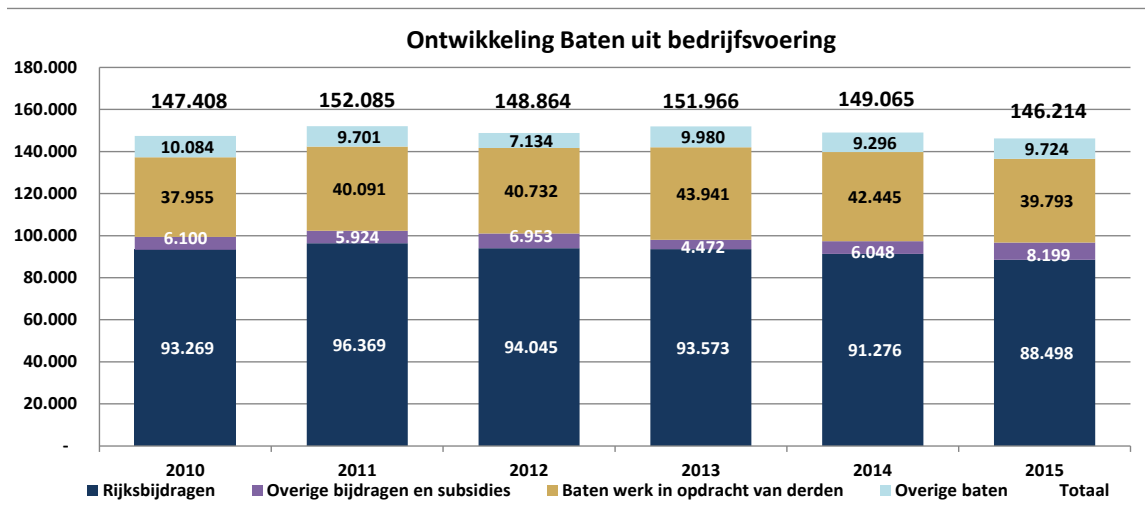
De gerealiseerde totale baten uit bedrijfsvoering zijn in 2015 € 1.716.000 hoger uitgekomen ten opzichte van de begroting. Ten opzichte van 2014 is er sprake van een daling van € 2.851.000.

De *Overige bijdragen en subsidies* zijn in 2015 aanzienlijk hoger ten opzichte van de begroting en ten opzichte van 2014. Dit betreft met name het in 2015 van NWO ontvangen bedrag van € 1.575.000 in het kader van de SEO-regeling. Hiertegenover staan in vergelijking met 2014 lagere *Rijksbijdragen* als gevolg van bezuinigingen (€ 2.778.000) en lagere *Baten werk in opdracht van derden* (€ 2.652.000).

De *Baten Bestemmingsfondsen* zijn € 590.000 lager uitgekomen ten opzichte van

de begroting, als gevolg van lagere beleggingsopbrengsten en koersresultaten. Ten opzichte van 2014 zijn deze baten € 5.449.000 lager, dankzij een in 2014 ontvangen legaat van € 4.412.000.

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de baten uit bedrijfsvoering zich over de afgelopen jaren ontwikkeld hebben (bedragen * € 1.000):

Lasten

Lasten	Bedragen x € 1.000				
	Realisatie 2015	Begroting 2015	Realisatie 2014	Afwijking t.o.v. Begr.	Afwijking t.o.v. 2014
Personele lasten	83.883	85.994	88.151	-2.111	-4.268
Afschrijvingslasten	15.283	13.173	9.309	2.110	5.974
Huisvestingslasten	9.623	9.520	10.055	103	-432
Overige materiële lasten	22.549	24.423	24.296	-1.874	-1.747
Toekenningen aan derden	14.692	12.231	15.595	2.461	-903
Lasten uit bedrijfsvoering	146.030	145.341	147.406	689	-1.376
Lasten bestemmingsfondsen	1.811	2.610	892	-799	919
Totaal lasten	147.841	147.951	148.298	-110	-457

Het totaal van de lasten uit bedrijfsvoering is in 2015 € 689.000 hoger uitgekomen dan begroot. Hogere lasten zijn vooral gerelateerd aan de KNAW-bijdrage van € 2.820.000 voor het verzelfstandigen van het ICIN en de afwaardering van het buiten gebruik gestelde voormalige NIOO-pand in Heteren (€ 1.203.000). Hiertegenover staan lagere lasten bij de institutenorganisatie ten bedrage van in totaal € 2.256.000, met name als gevolg van lagere bestedingen aan onderzoeksprojecten dan begroot. Daarnaast was sprake van het niet tijdig besteden van in totaal € 621.000 voor de China Desk en het China-programma PSA. Deze gelden zullen op een later moment alsnog aangewend worden. Tevens zijn de lasten bij het stafbureau lager uitgekomen dan begroot (€ 564.000), met name betreffende advieskosten en onderhoudskosten hard- en software.

4.3 Balans per 31 december 2015

Balans per 31 december 2015		bedragen x € 1.000	
	31-12-2015	31-12-2014	
Activa			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	137.030	128.856	
Financiële vaste activa	31.490	32.891	
Totaal vaste activa	168.520	161.747	
Vlottende activa			
Vorraden	429	417	
Vorderingen en overlopende activa	20.708	23.079	
Liquide middelen	69.101	70.929	
Totaal vlottende activa	90.238	94.425	
Totaal activa	258.758	256.172	
Passiva			
Eigen vermogen	141.493	143.148	
Voorzieningen	3.770	4.854	
Langlopende schulden	39.392	31.917	
Kortlopende schulden en overlopende passiva	74.103	76.253	
Totaal passiva	258.758	256.172	

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa nemen met € 8.174.000 toe. Dit komt met name door een omvangrijke investering in een nieuw laboratorium voor het Hubrecht Instituut. Dit nieuwe laboratorium is eind 2015 in gebruik genomen. In totaal heeft de KNAW in 2015 € 23.405.000 geïnvesteerd. De afschrijvingen en desinvesteringen bedroegen over 2015 echter gezamenlijk in totaal € 15.231.000.

Liquide middelen

De liquide middelen van de KNAW zijn licht gedaald in 2015. De nieuwbouw van het Hubrecht Instituut is deels gefinancierd met een lening van het UMC Utrecht waardoor het beslag op de liquiditeit van de KNAW redelijk beperkt is gebleven.

Passiva

Het eigen vermogen daalt met € 1.655.000 door het negatieve exploitatieresultaat over 2015. Het verloop van het eigen vermogen kan als volgt worden weergegeven:

Eigen vermogen		bedragen x € 1.000	
	Stand per 31-12-2014	Mutaties	Stand per 31-12-2015
Algemene reserve	81.913	2.307	84.220
Bestemmingsreserves	28.394	-2.611	25.783
Totaal publiek eigen vermogen	110.307	-304	110.003
Bestemmingsfondsen (privaat eigen vermogen)	32.841	-1.351	31.490
Totaal eigen vermogen	143.148	-1.655	141.493

Algemene reserve

De algemene reserve wordt aangehouden als buffer voor financiële tegenvallers en risico's en om de continuïteit van de KNAW te kunnen waarborgen. De omvang van de algemene reserve per 31-12-2015 voldoet aan de solvabiliteitsdoelstelling van de KNAW.

Bestemmingsreserves

De vorming van bestemmingsreserves stelt instituten en afdelingen in staat om deze reserves te benutten voor hun meerjarige financiële planning. Aan het instellen en opheffen van bestemmingsreserves dient een bestuursbesluit ten grondslag liggen. Bestemmingsreserves hebben een concrete doelbesteding en een vooraf afgesproken tijdspad. Ten opzichte van 2014 zijn de bestemmingsreserves per saldo gedaald met € 2.611.000. Dit houdt vooral verband met een onttrekking van € 2.820.000 voor de KNAW-bijdrage voor het verzelfstandigen van het ICIN.

Bestemmingsfondsen (privaat eigen vermogen)

De KNAW beheert een privaat eigen vermogen dat is opgebouwd uit giften, legaten en erfstellingen.

Dit vermogen is separaat zichtbaar in de balans onder 'bestemmingsfondsen'. De door het bestuur van de KNAW benoemde stichtingsbesturen of commissies van advies bewaken de doelstellingen van de verschillende wetenschappelijke fondsen. Verantwoording van de opbrengsten en kosten vindt plaats in de exploitatie bij de 'baten bestemmingsfondsen' respectievelijk de 'lasten bestemmingsfondsen'. De bestemmingsfondsen zijn in 2015 met € 1.351.000 gedaald. Er is in totaal € 1.703.000 uitgekeerd conform de doelstellingen van de fondsen. Daartegenover staan positieve beleggingsresultaten van € 222.000 en een stijging van € 130.000 door de afwikkeling van nalatenschappen.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn ten opzichte van 2014 met € 1.084.000 gedaald, met name door benutting van in het verleden in het kader van reorganisaties gevormde posten. In 2015 zijn geen nieuwe reorganisatievoorzieningen gevormd.

Langlopende schulden

De langlopende schulden zijn in 2015 gestegen met € 7.475.000. Deze stijging is met name veroorzaakt door een lening van het UMC Utrecht voor de financiering van het nieuwe laboratorium voor het Hubrecht Instituut (stand per 31 december 2015: € 14.125.000) en een bedrag dat de KNAW voor de komende vijf jaar heeft toegezegd om de verzelfstandiging van ICIN mogelijk te maken (stand per 31 december 2015: € 2.256.000).

Hiertegenover staat een verlaging in 2015 van € 8.496.000 van de vooruit ontvangen subsidies, als volgt opgebouwd:

- een verlaging van € 5.767.000 van de vooruit ontvangen bedragen, voortvloeiend uit het samenwerkingsverband Hubrecht Instituut – UMC Utrecht;
- een verlaging van € 2.729.000 als gevolg van vrijval van in eerdere jaren vooruit ontvangen projectsubsidies en partnerbijdragen voor het Spinoza Centre for Neuroimaging.

Daarnaast is een bedrag van € 410.000 afgelost op de langlopende financieringsovereenkomst met het AMC voor de nieuwbouw van het Spinoza Centre for Neuroimaging.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

De kortlopende schulden en overlopende passiva zijn in 2015 gedaald met € 2.150.000.

De post crediteuren is met € 4.227.000 gedaald, grotendeels gerelateerd aan de in 2015 betaalde 7T-scanner van het Spinoza Centre for Neuroimaging. Daarnaast zijn de vooruit ontvangen termijnen gedaald met € 824.000, met name gerelateerd aan de vrijgevallen bijdrage voor de Wetenschapsknooppunten van de Stichting Platform Bèta Techniek. Hiertegenover staat een stijging van de contractprojecten met € 4.467.000 als gevolg van een toename van voorfinanciering door subsidieverstrekkingen.

4.4 Treasuryparagraaf

Als gevolg van het negatieve exploitatieresultaat is zowel het publiek eigen vermogen als de solvabiliteit gedaald. Desondanks voldoet de KNAW nog altijd ruimschoots aan de eigen interne doelstellingen met betrekking tot de financiële positie. In onderstaande tabel staan de belangrijkste financiële kengetallen voor de KNAW.

Financiële kengetallen	2012	2013	2014	2015	2015	2015
	realisatie	realisatie	realisatie	realisatie	doelstelling KNAW	ruimte KNAW
Solvabiliteit (weerstandsv Vermogen)	50,3%	46,1%	43,1%	42,5%	40,0%	2,5%
Liquiditeit (current ratio)	1,70	1,54	1,24	1,22	1,00	0,22
Rentabiliteit (exploitatieresultaat t.o.v. baten)	-0,3%	-3,8%	1,2%	-0,2%	-3%/3%	2,8%

De *solvabiliteit*, ofwel het aandeel van het publiek eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal, is in 2015 gedaald: van 43,1% (eind 2014) naar 42,5% (eind 2015). De KNAW-doelstelling voor de solvabiliteit is 40% of hoger.

De liquiditeitspositie is weergegeven via de *current ratio*, ofwel de verhouding tussen vlottende activa en kortlopende schulden. Deze verhouding is gedaald van 1,24 eind 2014 naar 1,22 eind 2015. De KNAW-doelstelling voor de current ratio is 1,0 of hoger.

De *rentabiliteit* geeft aan welk deel van de totale baten over blijft na aftrek van de lasten. De rentabiliteit van de gewone bedrijfsvoering is gedefinieerd als exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering gedeeld door de totale baten. De KNAW-doelstelling voor de rentabiliteit is tussen de -3% en 3%. Indien de rentabiliteit over meerdere jaren lager uitkomt dan -3% dan is de financiële bedrijfsvoering waarschijnlijk niet op orde. Bij een meerjarige rentabiliteit boven de 3% lijkt er sprake van onderbesteding.

De rentabiliteit is in 2015 uitgekomen op 0,2% negatief en is daarmee binnen de norm gebleven.

Beleggingen

De post 'bestemmingsfondsen' op de balans vertegenwoordigt de geconsolideerde waarde van de private fondsen die de KNAW via fondsbesturen beheert. De middelen in deze fondsen zijn ondergebracht in twee beleggingsportefeuilles bij twee

verschillende vermogensbeheerders. Het bestuur van de KNAW heeft de kaders voor het beheer van deze private middelen in een beleggingsstatuut vastgelegd. De waarde van de verschillende beleggingen op de balansdatum bedraagt € 31.490.000. De resultaten van het vermogensbeheer kwamen per saldo positief uit op € 222.000 (2014: € 1.130.000).

Financieringen

In 2015 is een langlopende lening van het UMC Utrecht aangetrokken voor financiering van de nieuwbouw van het Hubrecht Instituut. De hoofdsom van de lening is € 15.000.000. De looptijd van de financiering is dertig jaar en de rente is 3%. De KNAW heeft voor deze lening een zekerheid verstrekt aan het UMC Utrecht. Hiertoe is in de betreffende hypotheekakte het gebouw van het IISG voor een bedrag van € 15.000.000 als onderpand opgenomen.

4.5 Continuïteitsparagraaf

In zijn vergadering van 7 december 2015 heeft het bestuur van de KNAW de begroting over 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019 vastgesteld. De meerjarencijfers zijn opgesteld conform de prognoses van de verschillende instituten en stafafdelingen van de KNAW. Onderstaande tabellen zijn gebaseerd op de gegevens uit de meerjarenbegroting.

Uiteraard zijn deze prognoses gebaseerd op de informatie en de stand van zaken per 7 december 2015. Tal van ontwikkelingen en externe factoren kunnen de komende jaren van invloed zijn op de uitkomst van deze prognoses. Wat betreft de omvang van de rijksbijdrage is uitgegaan van de laatste mededelingen van het Ministerie van OCW in het najaar van 2015.

Meerjarenoverzicht kengetallen/sturingsindicatoren

In onderstaande tabel zijn de realisatiecijfers 2015 van de kengetallen/sturingsindicatoren opgenomen. De meerjarencijfers 2016-2019 zijn gebaseerd op de gegevens uit de vastgestelde begroting over 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019.

Kengetal/sturingsindicator	(standen per 31 december)					
	2015 realisatie	2016 begroting	2017 begroting	2018 begroting	2019 begroting	doelstelling KNAW
Solvabiliteit (weerstandvermogen)	42,5%	45,0%	47,5%	49,0%	50,1%	40%
Liquiditeit (current ratio)	1,22	1,04	0,99	0,94	1,10	1,0
Rentabiliteit (exploitatieresultaat t.o.v. baten)	-0,2%	-2,5%	-0,9%	-0,7%	0,1%	-3%/3%

De *solvabiliteit* stijgt tussen eind 2015 en eind 2019 naar verwachting van 42,5% naar 50,1%. Dit wordt veroorzaakt door een lager investeringsniveau ten opzichte van de afschrijvingen.

De liquiditeitspositie is weergegeven via de *current ratio*. Deze verhouding daalt naar verwachting tussen eind 2015 en eind 2017 van 1,22 naar een waarde van 0,99 om vervolgens daarna weer te stijgen.

De *rentabiliteit* bedraagt in 2016 naar verwachting -2,5% en zal vervolgens stabiliseren naar rond de 0%. Hiermee blijft dit kengetal in de gehele periode tot en met 2019 binnen de norm.

Meerjarenoverzicht exploitatie

In onderstaande tabel zijn de realisatiecijfers 2015 van de exploitatie opgenomen. De meerjarencijfers 2016-2019 zijn gebaseerd op de gegevens uit de vastgestelde begroting over 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019.

Exploitatie	(bedragen * € 1.000)				
	2015	2016	2017	2018	2019
	realisatie	begroting	begroting	begroting	begroting
Baten					
Rijksbijdrage OCW	88.498	87.193	86.034	85.359	85.359
Overige baten	57.716	62.076	60.735	58.250	57.362
Totaal baten	146.214	149.269	146.769	143.609	142.721
Lasten					
Personele lasten	83.883	87.951	85.758	84.516	85.843
Materiële lasten	46.864	52.181	48.725	46.669	43.422
Afschrijvingslasten	15.283	12.425	13.165	13.103	13.014
Totaal lasten	146.030	152.557	147.649	144.288	142.279
Saldo baten en lasten	184	-3.288	-880	-679	442
Saldo financiële baten en lasten	-488	-379	-380	-374	-351
Exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering	-304	-3.667	-1.260	-1.053	91
<i>Bestemming van het exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering</i>					
Algemene reserve	2.307	58	142	643	428
Bestemmingsreserves	-2.611	-3.725	-1.402	-1.696	-337
	-304	-3.667	-1.260	-1.053	91

Het *exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering* in de begroting 2016 bedraagt € 3.667.000 negatief. Dit is € 3.363.000 lager ten opzichte van de realisatie 2015 en is opgebouwd uit hogere baten (€ 3.055.000), hogere lasten (€ 6.527.000) en per saldo hogere financiële baten en lasten (€ 109.000).

De *rijksbijdrage OCW* is in de begroting 2016 ruim € 1.300.000 lager dan in de realisatie 2015, met name door de OCW-korting op de lumpsum 2016.

De *overige baten* zijn in de begroting 2016 circa € 4.400.000 hoger ten opzichte van de realisatie 2015. Hierin wordt de bijdrage aan het Hubrecht Instituut uit de samenwerking met het UMC Utrecht ter dekking van exploitatietekorten verantwoord; de vrijval uit de vooruit ontvangen bedragen van het UMC Utrecht komt in 2016 circa € 3.800.000 hoger uit.

De geleidelijke daling van de *overige baten* na 2016 houdt vooral verband met de aflopende programma's voor wetenschappelijke samenwerking met China en Indonesië.

De stijging van de *personele lasten* met circa € 4.100.000 in de begroting 2016 is onder meer het gevolg van het aantrekken van nieuwe onderzoeksgroepen en projectgerelateerde activiteiten van het Hubrecht Instituut (ruim € 2.900.000). Het resterende verschil houdt vooral verband met de implementatie, inclusief eenmalige kosten, in het kader van het project Vernieuwing Geesteswetenschappen.

De stijging van de *materiële lasten* in de begroting 2016 met ruim € 5.300.000 is vooral het gevolg van aan project- en nieuwbouw gerelateerde lasten bij het Hubrecht Instituut.

De daling van de *afschrijvingslasten* in de begroting 2016 met ruim € 2.800.000 houdt onder meer verband met de afwaardering in 2015 van het buiten gebruik gestelde voormalige NIOO-pand in Heteren. Daarnaast was er in 2015 sprake van hogere afschrijvingen op de fMRI-scanners bij het Spinoza Centre for Neuroimaging.

De dekking van het verwachte negatieve *exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering* van € 3.667.000 in de begroting 2016 vindt plaats door onttrekkingen uit bestemmings-reserves, met name op concernniveau.

Meerjarenoverzicht balans

In onderstaande tabel zijn de realisatiecijfers 2015 van de balans opgenomen. De meerjarencijfers 2016-2019 zijn gebaseerd op de gegevens uit de vastgestelde begroting over 2016-2019 en de meerjarenbegroting 2017-2019.

Balans	(bedragen x € 1.000,-)				
	31-12-2015 realisatie	31-12-2016 begroting	31-12-2017 begroting	31-12-2018 begroting	31-12-2019 begroting
Materiële vaste activa	137.030	134.446	131.128	124.796	117.080
Financiële vaste activa	31.490	31.812	31.812	31.812	31.812
Totaal vaste activa	168.520	166.258	162.940	156.608	148.892
Voorraden	429	383	383	383	383
Contractprojecten	12.210	12.839	12.839	12.839	12.839
Overige vorderingen	8.498	7.604	7.604	7.573	7.469
Liquide middelen	69.101	48.708	36.882	31.415	37.742
Totaal vlottende activa	90.238	69.534	57.708	52.210	58.433
Totaal activa	258.758	235.792	220.648	208.818	207.325
Algemene reserve	84.220	81.612	81.753	82.397	82.826
Bestemmingsreserves	25.783	24.459	23.058	21.361	21.024
Publiek eigen vermogen	110.003	106.071	104.811	103.758	103.850
Privaat eigen vermogen	31.490	31.612	31.612	31.612	31.612
Totaal eigen vermogen	141.493	137.683	136.423	135.370	135.462
Voorzieningen	3.770	3.683	2.850	2.215	1.579
Langlopende schulden	39.392	27.247	23.220	18.800	17.040
Contractprojecten	39.971	34.720	31.514	28.436	28.737
Overige kortlopende schulden	34.132	32.459	26.641	26.997	24.507
Totaal vlottende passiva	74.103	67.179	58.155	55.433	53.244
Totaal passiva	258.758	235.792	220.648	211.818	207.325

Activa

De *materiële vaste activa* zijn tot eind 2015 fors gestegen, met name door de nieuwbouw voor het Hubrecht Instituut. Na 2015 daalt deze post echter geleidelijk doordat de afschrijvingslasten op eerdere investeringen hoger zullen uitkomen dan de bedragen voor nieuwe investeringen.

De hoogte van de *financiële vaste activa* (stand per 31 december 2015: € 31.490.000) is gerelateerd aan de hoogte van het *privaat eigen vermogen* (bestemmingsfondsen) aan de passivazijde van de balans.

De waarde van de *voorraden* blijft de komende jaren naar verwachting rond € 400.000.

De daling van de post *overige vorderingen* in 2016 houdt vooral verband met de verwachte eindafrekening van de EFRO-subsidie voor het Spinoza Centre for Neuroimaging.

De komende jaren dalen de *liquide middelen* van ruim € 69.000.000 eind 2015 naar ruim € 34.000.000 eind 2018 als gevolg van negatieve exploitatieresultaten, uitbreidingsinvesteringen en de bestedingen die voortvloeien uit het samenwerkingsverband Hubrecht Instituut – UMC Utrecht.

Met betrekking tot het investeringsprogramma ziet het per saldo effect op de liquiditeiten er als volgt uit:

Investeringsprogramma	(bedragen x € 1.000)				
	2015 realisatie	2016 begroting	2017 begroting	2018 begroting	2019 begroting
Huisvestingsinvesteringen	14.355	12.588	6.259	4.159	2.202
Overige investeringen	9.050	4.905	4.289	3.311	3.796
Desinvesteringen	52	-5.400	-4.770	0	0
Per saldo effect op liquiditeiten	23.457	12.093	5.778	7.470	5.998

De *huisvestingsinvesteringen* bedragen in de periode 2016-2019 in totaal ruim € 25.000.000.

Het grootste gedeelte hiervan heeft betrekking op technische vervangingen en groot onderhoud, de verbouwing van vleugel R-Zuid bij het Nederlands Herseninstituut, de bovenbouw voor het CBS en de opknapbeurt van het Spinhuis/Oost-Indisch Huis in het kader van het project Vernieuwing Geesteswetenschappen.

De *overige investeringen* komen naar verwachting van 2016-2019 uit op in totaal ruim € 16.000.000 en betreffen met name investeringen in onderzoeksapparatuur bij de levenswetenschappelijke instituten.

Hiertegenover staan de in 2016 en 2017 geraamde *desinvesteringen* van in totaal ruim € 10.000.000, betreffende de voormalige NIOO-panden in Nieuwersluis en Heteren en de NIAS-panden in Wassenaar.

Passiva

Het totale *publiek eigen vermogen* (de algemene reserve plus de bestemmingsreserves) bedraagt eind 2016 naar verwachting ruim € 106.000.000. De jaren daarna daalt het publiek eigen vermogen naar uiteindelijk circa € 104.000.000 eind 2019.

De post *voorzieningen* (verwachte eindstand 2016: circa € 3.700.000) bestaat vooral uit reorganisatievoorzieningen bij het KITLV, het IISG en het NIDI. Doordat de komende jaren een sterk beroep op deze post zal worden gedaan, daalt hij uiteindelijk naar een bedrag van circa € 1.600.000 eind 2019.

De *langlopende schulden* (verwachte eindstand 2016: € 27.247.000) zijn als volgt opgebouwd:

- de van het UMC Utrecht verkregen lening (restant € 13.425.0000) voor het bouwen van twee verdiepingen voor het UMC in de nieuwbouw van het Hubrecht Instituut;
- de financiële lease Spinoza Centre for Neuroimaging (restant € 6.945.0000) als gevolg van de langlopende financieringsovereenkomst met het AMC;
- de vooruit ontvangen bedragen van het UMC Utrecht in het kader van het samenwerkingsverband met het Hubrecht Instituut (restant € 3.270.000).
- de vooruit ontvangen projectsubsidies en partnerbijdragen voor het Spinoza Centre for Neuroimaging (€ 3.607.000).

De daling van de *contractprojecten* de komende jaren houdt met name verband met bestedingen van de aflopende projectsubsidies voor de wetenschappelijke samenwerking met China en Indonesië.

De geleidelijke daling van de *overige kortlopende schulden* in de komende jaren is vooral het gevolg van vrijval van door het Hubrecht Instituut en het Spinoza Centre for Neuroimaging vooruit ontvangen bedragen.

Specificatie fte's

In onderstaande tabel zijn de realisatiecijfers 2015 van het aantal arbeidsplaatsen (fte's) opgenomen. De meerjarencijfers 2016-2019 zijn gebaseerd op de gegevens uit de vastgestelde begroting over 2016 en de meerjarenbegroting 2017-2019.

Specificatie fte	(standen ultimo boekjaar)				
	2015 realisatie	2016 begroting	2017 begroting	2018 begroting	2019 begroting
Wetenschappelijk personeel					
• vast	184	199	193	192	188
• tijdelijk, excl. promovendi	184	225	213	217	240
• promovendi	186	182	182	184	194
Totaal wetenschappelijk personeel	554	606	588	593	622
Onderzoek-ondersteunend personeel					
• vast	220	234	232	230	229
• tijdelijk	81	59	56	54	55
Totaal onderzoek-ondersteunend personeel	301	293	288	284	284
Staf/overhead					
• vast	228	243	240	240	241
• tijdelijk	10	17	16	16	16
Totaal staf/overhead	238	260	256	256	257
Totaal fte	1.093	1.159	1.132	1.133	1.163

De groei van het aantal fte's tussen 2015 en 2016 wordt met name veroorzaakt door het aantrekken van nieuwe onderzoeksgroepen en projectgerelateerd tijdelijk wetenschappelijk personeel bij het Hubrecht Instituut. Van het aantal fte's in de KNAW-organisatie in 2016 en verder (circa 1150) heeft ongeveer 56% betrekking op de levenswetenschappelijke instituten, circa 34% op de geesteswetenschappelijke instituten en het restant van 10% op het stafbureau. De fluctuaties in het aantal fte's in de periode 2016-2019 houden vooral verband met tijdelijk wetenschappelijk personeel bij het Hubrecht Instituut.

JAARREKENING

5. JAARREKENING

5.1 Balans per 31 december 2015

(in duizenden euro's)

De balans is na resultaatbestemming opgesteld

1	Activa	31-12-2015	31-12-2014
	Vaste activa		
1.1	Materiële vaste activa	137.030	128.856
1.2	Financiële vaste activa	<u>31.490</u>	<u>32.891</u>
	Totaal vaste activa	168.520	161.747
	Vlottende activa		
1.3	Vorraden	429	417
1.4	Vorderingen en overlopende activa	20.708	23.079
1.5	Liquide middelen	<u>69.101</u>	<u>70.929</u>
	Totaal vlottende activa	90.238	94.425
	Totaal activa	<u>258.758</u>	<u>256.172</u>
2	Passiva	31-12-2015	31-12-2014
2.1	Eigen vermogen	141.493	143.148
2.2	Voorzieningen	3.770	4.854
2.3	Langlopende schulden	39.392	31.917
2.4	Kortlopende schulden en overlopende passiva	74.103	76.253
	Totaal passiva	<u>258.758</u>	<u>256.172</u>

5.2 Staat van baten en lasten 2015

(in duizenden euro's)

		Begroting	
		2015	2014
3	Baten		
3.1	Rijksbijdragen	88.498	91.276
3.2	Overige bijdragen en subsidies	8.199	6.048
3.3	Baten werk in opdracht van derden	39.793	42.445
3.4	Overige baten	9.724	9.296
3.5	Baten bestemmingsfondsen	460	5.909
3	Totaal baten	<u>146.674</u>	<u>154.974</u>
4	Lasten		
4.1	Personele lasten	83.883	88.151
4.2	Afschrijvingslasten	15.283	9.309
4.3	Huisvestingslasten	9.623	10.055
4.4	Overige materiële lasten	22.549	24.296
4.5	Toekenningen aan derden	14.692	15.595
4.6	Lasten bestemmingsfondsen	1.811	892
4	Totaal lasten	<u>147.841</u>	<u>148.298</u>
	Saldo baten en lasten	<u>-1.167</u>	<u>6.676</u>
5	Financiële baten en lasten	-488	98
	Resultaat	<u>-1.655</u>	<u>6.774</u>
6	Resultaat privaot	-1.351	5.017
7	Resultaat publiek	-304	1.757

6 Resultaat privaot bevat uitsluitend de baten en lasten van de bestemmingsfondsen.

7 Resultaat publiek betreft het overige deel van het resultaat.

5.3 Kasstroomoverzicht 2015

(in duizenden euro's)

	2015	2014
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	-1.167	6.676
Aanpassingen voor:		
4.2 Afschrijvingen	15.283	9.309
2.2 Mutaties voorzieningen	-1.905	-313
Mutatie werkkapitaal:		
1.3 Voorraden	-12	-36
1.4 Vorderingen	2.371	-5.136
2.4 Schulden	2.404	8.023
2.3.2.2 Mutatie vooruitontvangen subsidies	-10.673	-1.675
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	<u>6.301</u>	<u>16.848</u>
5.1 Ontvangen interest	145	366
5.2 Betaalde interest	-633	-268
	<u>-488</u>	<u>98</u>
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	<u>5.813</u>	<u>16.946</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
1.1 - Investerings in materiële vaste activa	-23.405	-33.124
1.1 - Desinvesteringen in materiële vaste activa	-52	10
1.2 - Ontvangsten fondsen	-460	-5.909
1.2 - Betalingen fondsen	1.811	892
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>-22.106</u>	<u>-38.131</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
2.3 Nieuw opgenomen leningen/verplichtingen	14.850	8.023
2.3 Aflossing langlopende schulden/verplichtingen	-385	0
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	<u>14.465</u>	<u>8.023</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-1.828</u>	<u>-13.162</u>
Specificatie netto-kasstroom		
Stand 31/12	69.101	70.929
Stand 1/1	<u>70.929</u>	<u>84.091</u>
Mutatie liquide middelen	-1.828	-13.162

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De toepassing van de indirecte methode betekent dat wordt uitgegaan van een correctiesysteem, waarbij het gerapporteerde resultaat wordt aangepast voor afschrijvingen, overige mutaties zonder kasstroom en mutaties voorzieningen.

Dit geeft inzicht in de 'achterliggende krachten' die de kasstroom bepalen.

Per saldo is de liquiditeitspositie van de KNAW in 2015 gedaald met € 1.828.000; hoewel er € 23.405.000 is geïnvesteerd, is het negatief effect hiervan op de liquiditeitspositie grotendeels gecompenseerd door € 15.000.000 te financieren met langlopende leningen.

5.4 Grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Algemene grondslagen

TOEGEPASTE STANDAARDEN

De KNAW is een rechtspersoon met een wettelijke taak en bezit rechtspersoonlijkheid op grond van de *Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek* (WHW), artikel 1.5.1 en artikel 1.16. In de WHW is aangegeven dat de KNAW jaarlijks een jaarverslag dient op te stellen, waarvoor de Minister van OCW richtlijnen kan geven. Deze richtlijnen zijn opgenomen in de *Regeling jaarverslaggeving onderwijs*. De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van Boek 2, Titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving.

CONTINUÏTEITSVERONDERSTELLING

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

RAPPORTERINGSVALUTA EN AFRONDING

Alle bedragen zijn vermeld in duizenden euro's tenzij anders aangegeven.

VERGELIJKENDE CIJFERS

In de jaarrekening zijn enkele vergelijkende cijfers aangepast omwille van de vergelijkbaarheid, dit heeft geen impact op het vermogen en/of resultaat.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

ALGEMEEN

Activa en passiva worden opgenomen tegen kostprijs, tenzij anders vermeld. Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen op het moment dat het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

GEBRUIK VAN SCHATTINGEN

Bij de toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt de leiding diverse oordelen en schattingen. De schattingen en veronderstellingen worden binnen de reguliere planning & control-cyclus beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in de perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. De belangrijkste oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen zijn:

- bepaling van de personeelsvoorzieningen, specifiek: de gevormde reorganisatievoorzieningen;
- bepaling van de voorziening voor mogelijk oninbare subsidievorderingen en overige vorderingen.

SALDEREN

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover:

- een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen en
- het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig, of beide posten simultaan, af te wikkelen.

FINANCIËLE INSTRUMENTEN

Onder financiële instrumenten worden primaire financiële instrumenten zoals vorderingen, effecten en schulden verstaan. Alle aan- en verkopen volgens standaard marktconventies van financiële activa worden opgenomen per transactiedatum, dat wil zeggen: de datum waarop de KNAW de bindende overeenkomst aangaat. Voor de grondslagen van de financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

VALUTAOMREKENING

Bedragen in de jaarrekening zijn in euro's, de functionele en presentatievaluta van de KNAW. Een transactie in vreemde valuta wordt bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. Monetaire balansposten in vreemde valuta worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op de balansdatum. Niet-monetaire balansposten in vreemde valuta, die zijn gewaardeerd op historische kosten, worden omgerekend tegen de functionele valutakoers op transactiedatum. De niet-monetaire balansposten in vreemde valuta, die zijn gewaardeerd op actuele waarde, worden omgerekend tegen de functionele valutakoers geldend op het moment van waardering van de post. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling dan wel de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de exploitatierekening.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De materiële vaste activa in eigen gebruik worden gewaardeerd tegen de kostprijs (verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs), minus eventuele investeringssubsidies, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing cumulatieve bijzondere waardeverminderingverliezen. Er zijn geen rentekosten in de tegen de vervaardigingsprijs gewaardeerde materiële vaste activa opgenomen.

In de aanschafwaarde worden de kosten van groot onderhoud opgenomen, zodra deze kosten zich voordoen en aan de activeringscriteria is voldaan, en dus de gebruiksduur van de materiële vaste activa verlengen. De boekwaarde van de te vervangen bestanddelen wordt dan als gedesinvesteerd beschouwd en in één keer ten laste van de staat van baten en lasten gebracht. Alle overige onderhoudskosten worden direct in de staat van baten en lasten verwerkt. Er zijn geen rentelasten in de tegen de vervaardigingsprijs gewaardeerde materiële vaste activa opgenomen.

BUITENGEBRUIKSTELDE MATERIËLE VASTE ACTIVA

Buitengebruikgestelde materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de kostprijs dan wel de lagere opbrengstwaarde.

GEHANTEERDE AFSCHRIJVINGSPERCENTAGES

Terreinen	Nihil
Activa in aanbouw	Nihil
Casco gebouwen	3,33%
Afbouw gebouwen	3,33%
Bestrating	3,33%
Vaartuigen	5,00%
Inbouw gebouwen	6,67%
Gebouweninstallaties	6,67%
Bomen en tuin	6,67%
Bedrijfsinstallaties (laboratorium e.d.)	10,00%
Inventaris (bureaus, kasten e.d.)	10,00%
ICT-installaties (netwerk e.d.)	12,50%
Inventaris (bureaustoelen e.d.)	20,00%
Vervoermiddelen	25,00%
Technische apparatuur	25,00%
Computerapparatuur	33,33%

Indien de verwachting ten aanzien van de afschrijvingsmethode, gebruiksduur of restwaarde in de loop van de tijd wijzigingen ondergaat, wordt dit als een schattingswijziging verantwoord.

FINANCIËLE VASTE ACTIVA

De KNAW beheert private fondsen die zijn opgebouwd uit giften, legaten en erfstellingen. In de jaarrekening van de KNAW zijn deze in beheer genomen fondsen separaat opgenomen. De zeggenschap over dit vermogen berust bij de besturen van de afzonderlijke fondsen. De effecten (beleggingen van de fondsen) worden gewaardeerd tegen de initieel reële waarde ultimo van het boekjaar. Een overzicht van de in beheer genomen fondsen van de KNAW is terug te vinden in bijlage 2.

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden opgenomen tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Deelnemingen waarvoor geldt dat invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de netto vermogenswaarde. Bij de bepaling van de netto vermogenswaarde worden de waarderingsgrondslagen van de KNAW gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve vermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Deelnemingen waarbij geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere realiseerbare waarde.

VOORRADEN

Vorraden worden tegen verkrijgingsprijzen gewaardeerd of lagere opbrengstwaarde.

VORDERINGEN

De vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs waarde onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

CONTRACTPROJECTEN

In de waardering van contractprojecten worden de lasten begrepen die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelslasten voor werknemers die werkzaam zijn op het project, materiële lasten en aanschaf van installaties die bij de uitvoering van het project worden gebruikt), de lasten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere lasten die contractueel aan het project kunnen worden toegerekend. Gedeclareerde termijnen en verwachte verliezen worden in mindering gebracht op contractprojecten. Het saldo van contractprojecten leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Het saldo wordt per project bepaald. Projecten met een saldo voorgefinancierde bedragen worden opgenomen onder de Vorderingen als 'nog te ontvangen bedragen'. Projecten met een saldo vooruitontvangen bedragen worden opgenomen onder de kortlopende schulden als 'vooruitgefactureerde en -ontvangen termijnen'.

LIQUIDE MIDDELEN

Onder liquide middelen worden verstaan kasmiddelen en de tegoeden op bankrekeningen. Deposito's worden onder liquide middelen opgenomen indien zij in feite – zij het eventueel met opoffering van rentebaten – ter onmiddellijke beschikking staan. Liquide middelen die (naar verwachting) langer dan twaalf maanden niet ter beschikking staan van de KNAW, worden als financiële vaste activa gerubriceerd.

EIGEN VERMOGEN

Het eigen vermogen wordt onderscheiden in publiek vermogen (algemene reserve en bestemmingsreserves) en privaat vermogen (bestemmingsfondsen).

Als algemene reserve wordt aangeduid het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor de KNAW is opgericht.

De post 'bestemmingsreserves' is het gedeelte van het eigen vermogen waaraan het bestuur van de KNAW expliciet een bestedingsdoel heeft gegeven.

De post 'bestemmingsfondsen' is het gedeelte van het eigen vermogen waaraan door derden een beperkte bestedingsmogelijkheid is gegeven. De fondsen worden opgenomen overeenkomstig de marktwaarde van de onderliggende beleggingen. ultimo van het boekjaar (zie financiële vaste activa).

VOORZIENINGEN

Een voorziening wordt gevormd indien de KNAW op balansdatum een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting heeft, waarvan het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang betrouwbaar is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Indien het waarschijnlijk is dat een vergoeding van een derde zal worden ontvangen voor uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen, wordt deze vergoeding gepresenteerd als een afzonderlijk actief.

VOORZIENING REORGANISATIEKOSTEN

De voorziening reorganisatiekosten is gevormd indien op balansdatum een gedetailleerd plan is geformaliseerd en als bij degenen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben de gerechtvaardigde verwachting is gewekt dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd. De voorziening bestaat uit de directe lasten van de reorganisatie.

Voor reorganisaties waarvoor per balansdatum een plan is geformaliseerd, maar waarvoor pas na balansdatum hetzij de gerechtvaardigde verwachting is gewekt bij betrokkenen dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd, hetzij is gestart met de implementatie van het reorganisatieplan, is informatie opgenomen in de overige gegevens onder de gebeurtenissen na balansdatum.

PENSIOENEN

KNAW is aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP. ABP is een bedrijfstakpensioenfonds met een toegezegde pensioenregeling (multi-employer defined benefit-regeling). Gezien het feit dat de pensioenregeling een multi-employer regeling betreft is de pensioenregeling als een toegezegde bijdrageregeling (defined contribution-regeling) verantwoord.

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan het pensioenfonds verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen.

SCHULDEN

De langlopende schulden worden na de eerste waardering gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs volgens de effectieve-rentemethode. Winsten of verliezen worden in de staat van baten en lasten opgenomen zodra de verplichtingen niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het amortisatieproces. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen schulden met een looptijd langer dan een jaar (langlopende schulden) en schulden korter dan een jaar (kortlopende schulden).

LEASING

De beoordeling of een overeenkomst een lease bevat, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. Het contract

wordt aangemerkt als een leaseovereenkomst als de nakoming van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een specifiek actief of de overeenkomst het recht van het gebruik van een specifiek actief omvat.

KNAW ALS LESSEE

In geval van financiële leasing (waarbij de voor- en nadelen verbonden aan de eigendom van het lease-object geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen) worden het lease-object en de daarmee samenhangende schuld bij het aangaan van de overeenkomst in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het lease-object op het moment van het aangaan van de leaseovereenkomst of, indien dit lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. De initiële directe kosten van de lessee worden opgenomen in de eerste verwerking van het actief. De leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande verplichting, waarmee een constante rentevoet wordt bereikt over de resterende netto-verplichting.

Het geactiveerde lease-object wordt afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object, in geval er geen redelijke zekerheid is dat de lessee aan het einde van de leaseperiode eigenaar wordt.

In geval van operationele leasing worden de leasebetalingen lineair over de leaseperiode ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

KNAW ALS LESSOR

Bij operationele lease worden de leasebaten op tijdsevenredige basis over de leaseperiode ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Initiële directe kosten worden toegerekend over de leaseperiode tegenover de leasebaten.

OVERLOPENDE PASSIVA

Overlopende passiva betreffen vooruit ontvangen bedragen die ten gunste van het volgend exploitatiejaar komen en schulden ter zake van lasten die aan een verstreken periode zijn toegerekend. Als per saldo sprake is van een vooruit ontvangen bedrag, wordt het bedrag verantwoord onder de kortlopende schulden.

GRONDSLAGEN VOOR RESULTAATBEPALING

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hierna vermelde grondslagen van waardering, en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. De (voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en indien overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. Het exploitatiesaldo uit gewone bedrijfsvoering wordt gedefinieerd als het verschil tussen de baten en de lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor vermelde waardeeringsgrondslagen.

De baten bestaan uit de rijksbijdragen, overige overheidsbijdragen en subsidies; baten uit werk in opdracht van derden, overige baten, baten uit bestemmingsfondsen en financiële baten. De rijksbijdrage wordt toegerekend aan de periode waarop deze betrekking heeft. Overige overheidsbijdragen en subsidies en baten werk in opdracht van derden (contractprojecten) worden in de staat van baten en lasten als baten opgenomen voor een bedrag gelijk aan de verwachte declarabele lasten. Resultaten worden ten gunste of ten laste van de staat van baten en lasten gebracht

in de periode van gereedkomen van (een afgerond deel van) een project. Eventuele negatieve resultaatverwachtingen van lopende projecten worden in de staat van baten en lasten verwerkt op het moment waarop deze verliezen inzichtelijk zijn.

Rente wordt toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden naar rato van de resterende hoofdsom. (Dis)agio en aflossingspremies worden als rentelast zodanig toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden dat de effectieve rente wordt verwerkt in de staat van baten en lasten en in de balans tegen de amortisatiewaarde van de schuld. Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd zijn.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. In het kasstroomoverzicht wordt onderscheid gemaakt tussen kasstroom uit operationele activiteiten, uit investerings- en uit financieringsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en de effecten voor zover ze geen betrekking hebben op de beleggingen van de fondsen. De effecten kunnen worden beschouwd als zeer liquide beleggingen. De op korte termijn zeer liquide beleggingen zijn beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen. De geldmiddelen en effecten die deel uitmaken van de beleggingen van de fondsen worden gepresenteerd onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

5.5 Toelichting op de balans per 31 december 2015

1.1 Materiële vaste activa

	Gebouwen en terreinen	Inventaris en Apparatuur	Andere vaste bedrijfs- middelen	In uitvoering en vooruit- betaling	Niet aan bedrijfsuit- oefening dienstbaar	Totaal
<i>Stand per 1-1-2015</i>						
Aanschafwaarde	124.145	81.049	348	30.540	3.291	239.373
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-43.463</u>	<u>-66.746</u>	<u>-308</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-110.517</u>
Boekwaarde 1-1-2015	80.682	14.303	40	30.540	3.291	128.856
<i>Mutatie aanschafwaarde</i>						
Investerings / overdracht huidig jaar	22.272	18.116	0	-26.542	9.559	23.405
Desinvesteringen	<u>0</u>	<u>-2.852</u>	<u>-2</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>-2.854</u>
	22.272	15.264	-2	-26.542	9.559	20.551
<i>Mutatie afschrijvingen</i>						
Afschrijvingen	-5.120	-8.949	-11	0	-1.203	-15.283
Desinvesteringen	<u>0</u>	<u>2.905</u>	<u>1</u>	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>2.906</u>
	-5.120	-6.044	-10	0	-1.203	-12.377
<i>Stand per 31-12-2015</i>						
Aanschafwaarde	146.417	96.313	346	3.998	12.850	259.924
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-48.583</u>	<u>-72.790</u>	<u>-318</u>	<u>0</u>	<u>-1.203</u>	<u>-122.894</u>
Boekwaarde 31-12-2015	97.834	23.523	28	3.998	11.647	137.030

Op de balans wordt de boekwaarde van de materiële vaste activa geregistreerd, zijnde het saldo van aanschafwaarde (investerings tegen historische kosten) en de gerealiseerde afschrijvingen.

De totale investeringen zijn in 2015 uitgekomen op € 23.405.000. De ontvangen doelsubsidie in het kader van de investering in de nieuwbouw van het Hubrecht Instituut is hierop reeds in mindering gebracht (€ 4.861.000).

Onder de materiële vaste activa is tevens het pand van het Spinoza Centre for Neuroimaging opgenomen dat door middel van een financial lease is gefinancierd. De waarde hiervan bedraagt per ultimo 2015 € 7.664.000.

In inventaris en apparatuur is een bedrag van € 18.116.000 geïnvesteerd, met name bij het Spinoza Centre for Neuroimaging (€ 10.241.000), het Hubrecht Instituut (€ 2.625.000) en het Nederlands Herseninstituut (€ 1.568.000).

Activa in aanbouw betreffen hoofdzakelijk de technische vervangingen bij diverse instituten.

De post 'niet aan bedrijfsuitoefening dienstbaar' van € 11.647.000 betreft de voormalige NIOO-panden in Nieuwersluis, Heteren die buiten gebruik zijn gesteld en aan het UMCU verhuurde deel van het Hubrecht gebouw. Het pand in Heteren is in 2015 met € 1.203.000 afgewaardeerd. Deze niet meer in gebruik zijnde panden zijn nog wel eigendom van de KNAW. De reële waarde van het verhuurde deel van het Hubrecht Instituut bedraagt € 13,1 miljoen, de huuropbrengst betreft € 0,7 miljoen op jaarbasis en bedraagt in 2015: € 0,2 miljoen. De looptijd betreft 15 jaar ingaande vanaf 1 oktober 2015

1.2 Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2015	Investe- ringen en verstrekte leningen	Desinveste- ringen en afgeloste leningen	Waarde mutaties	Boekwaarde 31-12- 2015
1.2 Financiële vaste activa					
1.2.1 Effecten					
1.2.1.1 Aandelen	16.663	15.017	17.028	466	15.118
1.2.1.2 Obligaties	12.449	13.749	12.549	-243	13.406
1.2.1.3 Overige	3.729	2.165	2.896	-32	2.966
Totaal effecten	32.841	30.931	32.473	191	31.490
1.2.2 Leningen	50	150	200	0	0
Financiële vaste activa	32.891	31.081	32.673	191	31.490

1.2.1 EFFECTEN

Het betreft beleggingen in aandelen en vastrentende waarden, waaronder ook de banksaldi en deposito's van de fondsen. De tegenwaarde van de effectenportefeuille betreft de post 'bestemmingsfondsen' aan de passiefzijde van de balans; in de bestemmingsfondsen zijn de private gelden ondergebracht die de KNAW beheert.

1.2.2 LENINGEN

Met de Stichting ICIN - Netherlands Heart Institute is op 29 augustus 2014 een overeenkomst van geldlening aangegaan met een looptijd van zestien maanden. Hierbij heeft de KNAW een bedrag van maximaal € 200.000 verstrekt voor de financiering van aanloopkosten van de stichting. In 2015 is het volledige bedrag aan de Stichting ICIN - Netherlands Heart Institute ter beschikking gesteld, ultimo 2015 heeft de Stichting ICIN - Netherlands Heart Institute in aanloop naar de geplande ontvlechting de lening volledig afgelost.

1.3 Voorraden

		31-12-2015	31-12-2014
1.3 Voorraden			
1.3.1 Voorraden publicaties		29	29
1.3.2 Overige voorraden		400	388
Voorraden		429	417

1.3.1 VOORRADEN PUBLICATIES

De voorraden publicaties (boeken e.d.) hebben betrekking op het CBS.

1.3.2 OVERIGE VOORRADEN

De overige voorraden betreffen chemicaliën, goederen in transport en overige gebruiksgoederen en gebruiksmaterialen.

1.4 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

1.4	Vorderingen en overlopende activa	31-12-2015	31-12-2014
1.4.1	Debiteuren	7.598	9.991
1.4.2	Overlopende activa		
1.4.2.1	Vooruitbetaalde kosten	979	1.447
1.4.2.2	Verstreckte voorschotten	65	61
1.4.2.3	Contractprojecten	<u>12.210</u>	<u>12.086</u>
	<i>Subtotaal overlopende activa</i>	<i>13.254</i>	<i>13.594</i>
1.4.3	Af: voorziening wegens oninbaarheid	-144	-506
	Vorderingen en overlopende activa	<u>20.708</u>	<u>23.079</u>
1.4.2.3	Contractprojecten	31-12-2015	31-12-2014
	OCW	0	0
	Europese Unie	1.552	1.412
	NWO	2.683	2.686
	Overige	<u>7.975</u>	<u>7.988</u>
	Onderhanden contractprojecten	12.210	12.086

Om per project zicht te bieden op de contractprojecten zijn voor de diverse groepen van projecten bijlagen met specificaties samengesteld. Zie de bijlagen 4 tot en met 7 voor projecten met subsidies van respectievelijk OCW, Europese Unie, NWO en Overige.

1.4.3	Verloop voorziening wegens oninbaarheid	2015	2014
	Stand per 1 januari	-506	-155
	Onttrekking	395	22
	Dotatie	-215	-421
	Vrijval	<u>182</u>	<u>48</u>
	Stand per 31 december	-144	-506

Op de post 'debiteuren' is ultimo 2015 een voorziening van € 144.000 in mindering gebracht voor mogelijke oninbaarheid (ultimo 2014 € 506.000). De daling van de voorziening is te verklaren door definitieve afboekingen op de voorziene vorderingen, ICIN (€ 307.000) en het Hubrecht Instituut (€ 176.000). Daarnaast zijn er bij het CBS (€ 47.000) en Concern (€ 66.000) nieuwe voorzieningen getroffen.

1.5 LIQUIDE MIDDELEN

1.5	Liquide middelen	31-12-2015	31-12-2014
1.5.1	Kasmiddelen	29	26
1.5.2	Tegoeden op bankrekeningen	9.072	13.403
1.5.3	Deposito's Ministerie van Financiën	60.000	57.500
	Liquide middelen	<u>69.101</u>	<u>70.929</u>

De tegoeden op de bankrekeningen worden sinds de invoering per 1 januari 2003 van het geïntegreerd middelenbeheer aangehouden bij het Ministerie van Financiën. Deelname van de KNAW aan de regeling via het betreffende ministerie is een wettelijke verplichting. De KNAW voldoet aan de 'Regeling beleggen en belenen door instellingen voor onderwijs en onderzoek 2010'. Op dit moment zijn er in dit verband geen leningen en beleggingen door de KNAW aangegaan, anders dan de beleggingen van de private fondsen. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de KNAW.

2.1 Eigen vermogen

		Stand per 1-1-2015	Overige mutatie	Mutatie resultaat	Stand per 31-12-2015
2.1	Eigen vermogen				
2.1.1	Algemene reserve	81.913	0	2.307	84.220
2.1.2	Bestemmingsreserves (publiek)	28.394	0	-2.611	25.783
2.1.3	Bestemmingfondsen (privaat)	32.841	0	-1.351	31.490
	Eigen vermogen	143.148	0	-1.655	141.493
2.1.2	Bestemmingsreserves publiek				
2.1.2.1	Transitiekosten KNAW	8.886	0	-534	8.352
2.1.2.2	NIOO afschr. nieuwbouw/verv. investeringen	5.544	0	-130	5.414
2.1.2.3	Vernieuwing geesteswetenschappen	651	0	1.709	2.360
2.1.2.4	Strategiefondsprojecten	2.940	0	-1.611	1.329
2.1.2.5	NIAS inclusief Duisenberg Stichting	1.113	0	-45	1.068
2.1.2.6	Overige bestemmingsreserves KNAW-centraal	7.070	0	-2.071	4.999
2.1.2.7	Overige bestemmingsreserves instituten	2.190	0	71	2.261
	Bestemmingsreserves publiek	28.394	0	-2.611	25.783
2.1.3	Bestemmingsfondsen privaat				
2.1.3.1	KNAW Fonds Gedragsonderzoek	2.048	18	-567	1.499
2.1.3.2	KNAW Fonds Medische Wetenschappen	9.107	0	-220	8.887
2.1.3.3	KNAW Fonds Ecologie	2.743	0	-62	2.681
2.1.3.4	KNAW Fonds Geesteswetenschappen	592	0	-14	578
2.1.3.5	Stichting J. Gonda Fonds	5.300	0	-75	5.225
2.1.3.6	Fonds Staatsman Thorbecke	4.769	112	-291	4.590
2.1.3.7	Van den Houten Fonds	2.161	0	-51	2.110
2.1.3.8	Stichting M.W. Beijerinck Virologie Fonds	2.112	0	-63	2.049
2.1.3.9	Dr. J.L. Dobberke Stichting	1.555	0	-37	1.518
2.1.3.10	Evert Willem Beth Stichting	1.014	0	-20	994
2.1.3.11	Overige fondsen	1.440	0	-81	1.359
	Bestemmingsfondsen privaat	32.841	130	-1.481	31.490

2.1.2 BESTEMMINGRESERVES PUBLIEK

2.1.2.1 Transitiekosten KNAW

Voor het tijdelijk opvangen van (majeure) structurele bezuinigingen is voor de KNAW als geheel in 2009 een bestemmingsreserve ingesteld ter dekking van transitiekosten, dat wil zeggen: om de voorziene tekorten op de totale KNAW-begroting op te vangen. De stand ultimo 2015 is € 8.352.000.

2.1.2.2 NIOO afschrijvingen nieuwbouw/vervangingsinvesteringen

Voor de dekking van toekomstige afschrijvingslasten voor de nieuwbouw van het NIOO zijn in 2010 en 2011 twee bestemmingsreserves gecreëerd. Ook reserveert het NIOO voor toekomstige vervanging van tijdens de nieuwbouw gedane onderzoeksinvesteringen.

De eindstand 2015 bedraagt in totaal € 5.414.000 en is opgebouwd uit een bedrag van € 3.504.000 bij het NIOO zelf en € 1.910.000 bij KNAW-centraal (Concern).

2.1.2.3 Vernieuwing Geesteswetenschappen

In 2012 heeft het bestuur besloten tot een ambitieus programma voor stimulering en vernieuwing van de geesteswetenschappen en hiervoor in de periode 2013 tot en met 2020 een budget van in totaal

€ 15.000.000 beschikbaar gesteld. Voor de egalisatie van jaarlijkse overschotten en tekorten is in 2014 een bestemmingsreserve ingesteld. De stand ultimo 2015 is € 2.360.000.

2.1.2.4 Strategiefondsprojecten

Sinds 2005 functioneert het Strategiefonds als beleidsfonds ten behoeve van de onderzoeksinstituten. De reserve Strategiefondsprojecten bedraagt eind 2015 € 1.329.000 en is enerzijds bestemd voor reeds geormerkte toekenningen in 2016 en verder en anderzijds voor in het verleden reeds toegekende, maar in 2016 en verder nog uit te voeren projecten. Er worden geen nieuwe toekenningen meer gedaan.

2.1.2.5 NIAS inclusief Duisenberg Stichting

De bestemmingsreserves NIAS, inclusief Duisenberg Stichting, zijn opgebouwd uit het aan de Duisenberg Stichting toe te rekenen eigen vermogen en een reservering ter dekking van de afschrijvingslasten van de renovatie van de studio's. De stand ultimo 2015 is in totaal € 1.068.000.

2.1.2.6 Overige bestemmingsreserves KNAW-centraal

De overige bestemmingsreserves KNAW-centraal (stand ultimo 2015: € 4.999.000) zijn als volgt opgebouwd:

- Bestemmingsreserves bureau (€ 872.000);
- eHumanities Group (€ 872.000);
- Lokaal Overleg (€ 672.000);
- Pand Kloveniersburgwal 23/25 (€ 509.000);
- Eigen risico arbeidsongeschiktheid (€ 484.000);
- Bijzondere projecten (€ 472.000);
- Externe Programma's (€ 414.000);
- Nieuwbouw Fryske Akademy (€ 400.000);
- Strategische Agenda 2010-2015 (€ 207.000);
- AIO-programma KITLV (€ 97.000).

2.1.2.7 Overige bestemmingsreserves instituten

De overige bestemmingsreserves instituten (stand ultimo 2015: € 2.261.000) zijn als volgt opgebouwd:

- NIOO interne projecten (€ 781.000);
- Rathenau Instituut strategische projecten / verhuizing (€ 545.000);

- Hubrecht Instituut wetenschappelijk onderzoek / 100-jarig bestaan (€ 438.000);
- CBS inrichting nieuwbouw / I.M.C. 2020 (€ 300.000);
- IISG digital archivist (€ 177.000);
- KITLV digitaliseringskosten / open access (€ 20.000).

2.1.3 BESTEMMINGSFONDSEN PRIVAAT

De post 'bestemmingsfondsen' op de balans vertegenwoordigt de waarde van de private fondsen die de KNAW beheert.

De bestemmingsfondsen zijn in 2015 met € 1.351.000 gedaald, de daling is grotendeels te verklaren doordat er € 1.592.000 aan reguliere uitkeringen volgens de doelstellingen van de fondsen is uitbetaald.

Daarentegen is er € 222.000 aan positieve beleggingsresultaten gerealiseerd.

In bijlage 2 is een specificatie opgenomen per fonds met daarbij de mutaties in 2015.

2.2 Voorzieningen

2.2	Voorzieningen	Stand per 1-1-2015	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Stand per 31-12-2015	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
2.2.1	Wachtgelden	1.356	1.708	1.302	600	1.162	866	288	8
2.2.2	Reorganisaties	4.489	315	1.119	768	2.917	811	1.768	338
2.2.3	WAO- / WIA- Eigenrisicodragerschap	550	391	162	362	417	155	218	44
2.2.4	Overige personeelsvoorzieningen	1.178	0	0	6	1.172	66	348	758
	Voorzieningen	7.573	2.414	2.583	1.736	5.668	1.898	2.622	1.148

2.2.1 VOORZIENING WACHTGELDEN

De gelden dienen ter dekking van ingegane en overeengekomen uitkeringen aan medewerkers en

ex-medewerkers conform de regelingen binnen de geldende cao. Het betreft in de meeste gevallen de verplichting van maximaal een jaar. Vaak betreft het personeel dat in tijdelijke dienst aan contractprojecten heeft gewerkt.

2.2.2 VOORZIENING REORGANISATIES

Het gaat hier om voorzieningen die de KNAW heeft moeten treffen voor reorganisaties. Het betreft veelal de geschatte wachtgeldverplichtingen alsmede bedragen voor dekking van herplaatsingskosten. In de hiernavolgende tabel is een specificatie opgenomen voor de KNAW-onderdelen waar reorganisaties zijn uitgevoerd.

De onttrekkingen hebben betrekking op de uitkering aan personen; bij vrijval / dotaties gaat het om mutaties in de reserveringen voor verplichtingen van de KNAW als werkgever.

2.2.2	Voorziening reorganisaties	Stand per 1-1-2015	Dotaties	Onttrek- kingen	Vrijval	Stand per 31-12-2015
	CBS	2	0	0	2	0
	Nederlands Herseninstituut	530	23	80	472	1
	NIOO	6	7	13	0	0
	KITLV	1.525	0	395	0	1.130
	NIDI	613	23	94	139	403
	Concern KNAW (NIWI / IISG)	1.813	262	537	155	1.383
	Totaal	4.489	315	1.119	768	2.917

2.2.3 VOORZIENING WAO- / WIA-EIGENRISICODRAGERSCHAP

De voorziening WAO- / WIA-eigenrisicodragerschap betreft de nominale waarde van lopende verplichtingen aan uitkeringsgerechtigden (langdurig zieken eigen personeel).

2.2.4 OVERIGE PERSONEELSVORZIENINGEN

De overige personeelsvoorzieningen hebben betrekking op verplichtingen uit hoofde van ambtsjubilea. De voorziening ambtsjubilea is nominaal bepaald voor alle medewerkers in vaste dienst.

2.3 Langlopende schulden

2.3	Langlopende schulden	Stand per 1-1-2015	Aangegane leningen/ ver- plichtingen	Aflossingen / Onttrek- kingen	31-12-2015	< 1 jaar (zie 2.5.4)	1 - 5 jaar	> 5 jaar
2.3.1	Rentedragende leningen							
2.3.1.1	AMC financial lease gebouw Spinoza Centre	8.073	0	410	7.663	403	1.622	5.638
2.3.1.2	UMCU financiering gebouw Hubrecht Instituut	0	15.000	175	14.825	700	2.800	11.325
		8.073	15.000	585	22.488	1.103	4.422	16.963
2.3.2	Niet-rentedragende verplichtingen							
2.3.2.1	ICIN-bijdrage 2016-2020	0	2.820	0	2.820	564	2.256	0
2.3.2.2	Vooruitontvangen subsidies	37.284	4.474	15.147	26.611	10.860	15.751	0
		37.284	7.294	15.147	29.431	11.424	18.007	0
	Langlopende schulden	45.357	22.294	15.732	51.919	12.527	22.429	16.963

2.3.1 RENTEDRAGENDE LENINGEN

2.3.1.1 AMC financial lease gebouw Spinoza Centre for Neuroimaging

Deze heeft betrekking op het Spinoza Centre for Neuroimaging als gevolg van de langlopende overeenkomst met het AMC betreffende de financiering van de nieuwbouw. De looptijd van deze financiering is twintig jaar. De rente is 5%.

2.3.1.2 UMCU financiering gebouw Hubrecht

Dit betreft een langlopende overeenkomst met het UMC Utrecht, betreffende de financiering van de nieuwbouw voor het Hubrecht Instituut. De looptijd van de financiering is dertig jaar. De rente is 3%. De KNAW heeft voor deze lening een zekerheid

verstrekt aan UMC Utrecht. Hiertoe is in de betreffende hypotheekakte het gebouw van het IISG voor een bedrag van € 15.000.000 als onderpand opgenomen

2.3.2 Niet-rentedragende verplichtingen

De niet-rentedragende verplichtingen zijn overlopende passiva met een looptijd van langer dan 1 jaar.

2.3.2.1 ICIN bijdrage 2016-2020

Per 1 januari 2016 is het ICIN afgesplitst van de KNAW. De activiteiten van het instituut worden voortgezet door de Stichting ICIN - Netherlands Heart Institute. De KNAW heeft zich gecommitteerd aan een financiële bijdrage gedurende vijf jaar van in totaal € 2.820.000.

2.3.2.2 Vooruitontvangen subsidies

De post vooruitontvangen subsidies zijn een overlopend passief en bestaat uit:

- de bijdrage van het UMC Utrecht voor toekomstige onderzoeksactiviteiten bij het Hubrecht Instituut, ultimo 2015 € 16.003.000;
- vooruitontvangen subsidies ter dekking van toekomstige kosten in het kader van contractprojecten, ultimo 2015 € 7.050.000;
- vooruitontvangen bedragen voor toekomstige bestedingen bij het Spinoza Centre, ultimo 2015 € 3.558.000.

Bijdrage UMC Utrecht

De rente over de vooruitontvangen bedragen wordt periodiek rechtstreeks toegevoegd. De onttrekking uit het overlopend passief naar de baten dient ter dekking van de bestede lasten.

Naast de reguliere onttrekking in 2015 van € 3.863.000 ter dekking van de exploitatielasten van de onderzoeksactiviteiten, is er vanuit de vooruitontvangen subsidies € 4.861.000 bijgedragen aan de nieuwbouw voor het Hubrecht Instituut. De bijdrage is in zijn geheel in mindering gebracht op de investering.

2.4 Kortlopende schulden en overlopende passiva

2.4	Kortlopende schulden en overlopende passiva	31-12-2015	31-12-2014
2.4.1	Contractprojecten	39.971	35.504
2.4.2	Crediteuren	5.401	9.628
2.4.3	Kortlopende deel van de voorzieningen (2.2)	1.898	2.721
2.4.4	Kortlopende deel van de langlopende rentedragende leningen (2.3.1)	1.103	403
2.4.5	Kortlopende deel van de langlopende niet-rentedragende verplichtingen (2.3.2)	11.424	13.037
2.4.6	Belastingen en premies sociale verzekeringen		
2.4.6.1	Loonheffing	0	0
2.4.6.2	Premies sociale verzekeringen	0	0
2.4.6	Subtotaal belastingen en premies sociale verzekeringen	0	0
2.4.7	Overlopende passiva		
2.4.7.1	Vooruitontvangen termijnen	1.218	2.042
2.4.7.2	Vakantiegeld en vakantiedagen	5.000	4.991
2.4.7.3	Overige	8.088	7.927
2.4.7	Subtotaal overlopende passiva	14.306	14.960
	Kortlopende schulden en overlopende passiva	74.103	76.253

2.4.1	Contractprojecten	31-12-2015	31-12-2014
	OCW	9.209	8.282
	Europese Unie	6.642	5.388
	NWO	12.102	10.036
	Overige	12.019	11.798
	Onderhanden contractprojecten	39.972	35.504

Om per project zicht te bieden op de contractprojecten zijn voor de diverse groepen projecten bijlagen met specificaties samengesteld. Zie de bijlagen 4 tot en met 7 voor projecten met subsidies van respectievelijk OCW, Europese Unie, NWO en Overige.

2.4.2 CREDITEUREN

De daling, € 4.227.000, van de post 'crediteuren' tot € 5.401.000 heeft met name betrekking op eenmalige investeringen in de 7T scanner van het Spinoza Centre, die per ultimo 2014 nog als openstaande post zijn verantwoord en in 2015 zijn betaald.

2.4.7 OVERLOPENDE PASSIVA

In de overlopende passiva is per ultimo 2015 in de rubriek vooruitontvangen termijnen (2.4.7.1) € 1.131.000 verantwoord bij de Externe Programma's, vooral betrekking hebbend op een bijdrage voor de Wetenschapsknooppunten.

Voorts zijn in de overlopende passiva de verplichtingen van de werkgever KNAW aan het personeel opgenomen (2.4.7.2); dit betreft vakantiegeld ultimo 2015 € 2.105.000 (ultimo 2014: € 2.146.000) en verlofuren etc. ultimo 2015 € 2.895.000 (ultimo 2014: € 2.845.000).

5.6 Niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen

Onder de 'niet in de balans opgenomen regelingen en verplichtingen' zijn de bestaande verplichtingen opgenomen waaraan de KNAW voor een aantal toekomstige jaren is verbonden, waarvan de tegenprestatie eveneens in die toekomstige jaren zal plaatsvinden; het betreft veelal langlopende overeenkomsten.

Categorie	2015	< 1 jaar	waarvan		Totaal
			1-5 jaar	> 5 jaar	
Huur	2.227	2.012	3.172	6.194	11.378
Lease	360	318	456	0	774
Overig	909	691	516	0	1.207
Totaal	<u>3.496</u>	<u>3.021</u>	<u>4.144</u>	<u>6.194</u>	<u>13.359</u>

HUURCONTRACTEN

Voor een aantal instituten van de KNAW zijn huurcontracten afgesloten voor de bedrijfspanden en andere verblijven; het betreft de volgende instituten met bijbehorende huurbedragen:

	2016	2015
ICIN te Utrecht	0	45
Nederlands Herseninstituut te Amsterdam	315	322
DANS te Den Haag	103	173
NIAS te Wassenaar	43	119
Rathenau Instituut te Den Haag	299	299
Huygens ING te Den Haag	107	107
Meertens Instituut te Amsterdam (RGD)	299	286
Bureau KNAW te Amsterdam (RGD)	459	529
NIOD te Amsterdam (RGD)	<u>387</u>	<u>347</u>
Totaal	2.012	2.227

LEASECONTRACTEN

Voor met name printers, copiers en personal computers zijn leasecontracten afgesloten.

HUISVESTING KNAW HUMANITIES-CLUSTER

Ultimo 2015 is er € 504.565 aan verplichtingen aangegaan ten behoeve van de verbouwing van het Bushuis, Oost-Indisch Huis en Spinhuis.

5.7 Toelichting op de staat van baten en lasten 2015

	2015	Begroting 2015	2014
3.1 Rijksbijdragen			
3.1.1 Rijksbijdrage OCW	88.498	87.881	91.276
Rijksbijdragen	88.498	87.881	91.276
3.2 Overige bijdragen en subsidies			
3.2.1 NWO	2.252	677	677
3.2.2 Overige ministeries	8	195	262
3.2.3 Overig	5.939	5.989	5.109
Overige bijdragen en subsidies	8.199	6.861	6.048
3.3 Baten werk in opdracht van derden			
3.3.1 Derden en eigen bijdragen	39.793	38.814	42.445
Baten werk in opdracht van derden	39.793	38.814	42.445
3.4 Overige baten			
3.4.1 Verhuur	470	192	362
3.4.2 Detachering personeel	1.321	758	995
3.4.3 Overige	7.933	9.992	7.939
Overige baten	9.724	10.942	9.296
3.5 Baten bestemmingsfondsen			
3.5.1 Beleggingsopbrengsten	368	125	199
3.5.2 Legaten en giften	130	0	4.504
3.5.3 Koersresultaten	-38	925	1.206
Baten bestemmingsfondsen	460	1.050	5.909
Totaal baten	146.674	145.548	154.974

3.1 Rijksbijdragen

De (3.1.1) Rijksbijdrage OCW is in 2015 € 2.778.000 lager uitgekomen ten opzichte van 2014, met name vanwege de door OCW opgelegde bezuinigingen.

3.2 Overige bijdragen en subsidies

De bijdrage van (3.2.1) NWO komt uit op € 2.252.000, € 1.575.000 hoger dan in 2014, volledig toe te schrijven aan de ontvangen subsidie vanuit de regeling Stimulering Europees Onderzoek (SEO). De regeling voorziet in een subsidie van 9% over het totaal aan uit Europese middelen ontvangen subsidie met contracten die zijn afgesloten in het kader van Horizon 2020.

De post (3.2.3) 'overig' bestaat uit een vrijval van vooruitontvangen subsidies voortvloeiend uit de samenwerking van het Hubrecht Instituut met het UMC Utrecht (€ 3.863.000.).

3.3 Baten werk in opdracht van derden

De post 'baten werk in opdracht van derden' betreft de jaarbijdrage uit de toegekende projectgelden, die in de exploitatierekening worden verantwoord in het jaar waarin de daarmee samenhangende kosten worden verwerkt.

De gerealiseerde baten bij de contractprojecten zijn € 979.000 hoger dan begroot. De grootste afwijkingen betreffen een hogere dan verwachte realisatie van projectbaten:

- € 448.000 bij het Nederlands Herseninstituut;
- € 217.000 bij het KITLV;
- € 159.000 bij het CBS;
- € 139.000 bij het NIDI.

3.4 Overige baten

De in 2015 gerealiseerde post 'overige baten' bestaat onder meer uit de partnerbijdragen voor de exploitatie van het Spinoza Centre for Neuroimaging (€ 1.463.000); opbrengsten uit DNAsequencing/-determinaties (€ 945.000); bijdragen van derden (€ 377.000) patenten/royalty's/publicatierechten (€ 256.000); verkoop van schimmels (€ 252.000) en congressen/symposia/cursussen (€ 247.000).

3.5 Baten bestemmingsfondsen

De beleggingsopbrengsten van € 368.000 betreffen dividend.

	2015	Begroting 2015	2014
4.1 Personele lasten			
4.1.2 Lonen en salarissen			
4.1.2.1 Brutolonen en salarissen	60.989	62.254	60.747
4.1.2.2 Sociale lasten	6.463	6.083	6.500
4.1.2.3 Pensioenpremies	7.810	7.530	8.975
4.1.2 Subtotaal lonen en salarissen	75.262	75.867	76.222
4.1.3 Overige personele lasten			
4.1.3.1 Mutaties voorzieningen personeel	-8	1.555	2.220
4.1.3.2 Personeel niet in loondienst	5.472	5.036	5.709
4.1.3.3 Overige	3.157	3.536	4.000
4.1.3 Subtotaal overige personele lasten	8.621	10.127	11.929
Personele lasten	83.883	85.994	88.151

4.1.2.3 Pensioenpremies

De pensioenpremielasten komen uit op € 7.810.000, € 1.165.000 lager dan 2014 (€ 8.975.000). Het ABP heeft in 2015 de premies met 2,00% verlaagd naar 19,60% (21,60% in 2014). De werkgeversbijdrage is verlaagd van 14,21% (2014) naar 13,33% (2015), absoluut gezien een daling van 0,88%; relatief gezien 6,10%. De personeelsbezetting ultimo boekjaar 2015 was 1.093 fte (ultimo 2014: 1.116 fte).

	2015	Begroting 2015	2014
4.1.3.1 Mutaties voorzieningen personeel			
Wachtgelden	1.108	1.833	1.316
Reorganisaties	-1.137	-278	604
WAO- / WIA- Eigen Risicodragerschap	26	0	38
Overige personeelsvoorzieningen	-5	0	262
Mutaties voorzieningen personeel	-8	1.555	2.220

De mutaties op de voorzieningen betreffen alleen de dotaties aan en de vrijval uit de betreffende voorzieningen.

4.1.3.2 Personeel niet in loondienst

In het onderdeel 'personeel niet in loondienst' is opgenomen het tijdelijk personeel op uitzend- dan wel detacheringsbasis dat niet via de salarisadministratie, maar op facturatiebasis wordt betaald.

De overschrijding van deze post in 2015 met € 436.000 is met name gerelateerd aan hogere projectvolumes dan begroot.

4.2 Afschrijvingen

In de toelichting op de balans in hoofdstuk 6.5 is onder materiële vaste activa een specificatie opgenomen waarin ook de afschrijvingslasten voor de verschillende groepen zijn gespecificeerd.

	2015	Begroting 2015	2014
4.2 Afschrijvingen			
4.2.1 Afschrijvingen gebouwen	6.323	3.775	3.370
4.2.2 Afschrijvingen overige	8.960	9.398	5.939
Afschrijvingen	15.283	13.173	9.309
4.3 Huisvestingslasten			
4.3.1 Huur	2.512	2.578	2.665
4.3.2 Verzekering	117	123	121
4.3.3 Onderhoud	2.241	2.231	2.078
4.3.4 Energie en water	1.685	1.685	2.272
4.3.5 Schoonmaakkosten	1.310	1.224	1.233
4.3.6 Heffingen en belastingen	519	544	522
4.3.7 Overige huisvestingslasten	1.239	1.135	1.164
Huisvestingslasten	9.623	9.520	10.055
4.4 Overige materiële lasten			
4.4.1 Administratie- en beheerskosten	4.543	5.563	6.023
4.4.2 Inventaris en apparatuur	3.152	3.363	3.335
4.4.3 Congressen en subsidies	459	345	572
4.4.4 Overige lasten	14.395	15.152	14.366
Overige materiële lasten	22.549	24.423	24.296

De hogere afschrijvingslasten in 2015 ten opzichte van 2014 van € 5.974.000 houden vooral verband met:

- Afschrijvingen in verband met de ingebruikname van MRI scanners bij het Spinoza Centre (€ 3.265.000);
- Afwaardering van het NIOO-pand in Heteren (€ 1.203.000);
- Inhaalafschrijvingen bij met name KNAW-centraal (€ 661.000);
- Afschrijving op het gebouw van het Spinoza Centre, die eind 2014 is geactiveerd en waarover in 2015 voor het eerst is afgeschreven (€ 383.000).

4.3 Huisvestingslasten

Met een realisatie van € 9.623.000 zijn de huisvestingslasten licht hoger (€ 103.000) dan begroot € 9.520.000.

4.4 Overige materiële lasten

De in 2015 gerealiseerde (4.4.1) administratie- en beheerskosten van € 4.543.000 bestaan onder meer uit abonnementen en contributies (€ 748.000), overige beheerskosten (€ 702.000), netwerk- en internetkosten (€ 638.000), publicatiekosten (€ 510.000), digitaliseringskosten (€ 369.000), telefoonkosten (€ 309.000), kopieerkosten (€ 288.000), porti en frankeerkosten (€ 201.000), aankoop collecties (€ 148.000), kosten website (€ 144.000) en kantoorartikelen (€ 131.000).

De in 2015 gerealiseerde (4.4.4) overige lasten van € 14.395.000 bestaan onder meer uit hulpmaterialen gebruiksgoederen (€ 4.470.000), overheadkosten (€ 2.573.000), overige materiële kosten (€ 1.860.000), laboratoriumartikelen (€ 1.505.000), overige projectkosten (€ 1.524.000), DNAanalyse/sequencekosten (€ 1.004.000), reis- en verblijfkosten (€ 876.000) en advieskosten (€ 706.000).

Accountantskosten

Daarnaast zijn in de overige lasten accountantskosten begrepen, die betrekking hebben op werkzaamheden die bij de KNAW en de betrokken organisatieonderdelen zijn uitgevoerd door de externe onafhankelijke accountant van de instelling, zoals bedoeld in artikel 1, eerste lid van de Wet toezicht accountantsorganisaties. De controle op de jaarrekening 2015 en 2014 is verricht door Ernst & Young Accountants LLP (EY). Het honorarium voor het onderzoek van de jaarrekening is gebaseerd op de totale honoraria over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht. De andere controleopdrachten hebben vooral betrekking op de controle van projecten ten behoeve van subsidiegevers. De andere niet-controlediensten hebben betrekking op adviezen op het gebied van projecten.

Accountantskosten	EY Accountants LLP		Blömer		Flynth Adviseurs en Accountants		Dubois & Co Register- accountants		Totaal	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
	Honorarium onderzoek jaarrekening	170	164	0	0	0	0	0	0	170
Honorarium andere controleopdrachten	127	112	12	0	0	5	2	7	141	124
Honorarium fiscale adviezen	2	11	0	0	0	0	0	0	2	11
Honorarium andere niet-controlediensten	0	0	6	0	0	0	0	0	6	0
Totaal	299	287	18	0	0	5	2	7	319	299

		Begroting	
		2015	2014
4.5	Toekenningen aan derden		
4.5.1	Vergoedingen	1.157	1.079
4.5.2	Subsidies	7.373	8.229
4.5.3	Bijdragen onderzoeken	3.984	3.811
4.5.4	Toekenningen aan gelieerde insituten	1.408	1.483
4.5.5	Lidmaatschappen	770	993
	Toekenningen aan derden	14.692	15.595

4.5.2 SUBSIDIES

De subsidies betreffen doorgestorte bedragen vanuit veelal extern gefinancierde projecten; het verstrekken van subsidies is afhankelijk van beoordelingen van aanvragen en van bijbehorende afrekeningen. De overschrijding van € 2.642.000 heeft betrekking op de vorming van de verplichting van € 2.820.000 in verband met de afsplitsing van het ICIN.

4.5.3 BIJDRAGEN ONDERZOEKEN

In de gerealiseerde bijdragen onderzoeken is een bedrag van € 1.166.000 opgenomen voor het Programma Akademie Hoogleraren.

4.5.4 TOEKENNINGEN AAN GELIEERDE INSTITUTEN

Het gerealiseerde bedrag in 2015 van € 1.408.000 betreft de lumpsumoverheveling aan de Fryske Akademy.

WNT verantwoording

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor de KNAW is € 178.000.

Bezoldiging topfunctionarissen	Dr. K.H. Chang	Mr. M Zaanen	Prof. Dr. Th.W. Mulder
bedragen * € 1			
Functie(s)	Algemeen directeur	Algemeen directeur	Directeur Instituten
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 30/6	1/2 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	echte	echte	echte
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Individueel WNT-maximum	88.268	162.882	178.000
Bezoldiging			
Beloning	102.466	130.700	148.104
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	14.629	16.029
Subtotaal	102.466	145.329	164.133
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0	0
Totaal bezoldiging	102.466	145.329	164.133
Motivering van overschrijding: zie	1)		
Gegevens 2014			
Duur dienstverband in 2014	1/1 - 31/12	n.v.t.	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2014 (in fte)	1,0	n.v.t.	1,0
Bezoldiging 2014			
Beloning	187.617	n.v.t.	146.213
Belastbare onkostenvergoedingen	0	n.v.t.	0
Beloningen betaalbaar op termijn	0	n.v.t.	24.577
Totaal bezoldiging 2014	187.617	n.v.t.	170.790
Individueel WNT-maximum 2014	230.747	n.v.t.	230.747

2)

1) Reeds bestaande dienstbetrekking. Dienstverband is per 30-6-2015 beëindigd, overgangsregeling was van toepassing.

2) Door een foutieve berekening in de beloningen betaalbaar op termijn is in 2014 een bedrag van € 5.708,78 te weinig opgegeven. Hertoetsing van de gecorrigeerde cijfers aan de destijds toepasselijke normen hebben niet geleid tot (wijzigingen in) onverschuldigde betalingen.

In 2015 hebben zeven bestuursleden vacatiegelden ontvangen ten bedrage van in totaal € 26.000 (2014: € 27.000) en is een subsidie van € 210.000 (2014: € 146.000) betaald aan de universiteiten waar zij werkzaam zijn. Voor deze universiteiten is dit een onverplichte, vrij besteedbare subsidie en bevat geen beloningscomponent.

Vacatiegelden	2015	2014
Prof. dr. J.C. Clevers	2	5
Prof. dr. J.F.T.M. van Dijck	3	
Prof. dr. P.A. Dykstra	4	4
Prof. dr. B.L. Feringa	3	3
Prof. dr. J.W. Gunning	4	4
Prof. dr. ir. A. van den Berg	3	3
Prof. dr. C.L. Mummery	1	4
Prof. dr. P. Scheltens	2	
Prof. dr. E.J. van Wolde	4	4
Totaal	<u>26</u>	<u>27</u>

Bezoldiging niet-topfunctionarissen

bedragen * € 1

Duur dienstverband in 2015

Omvang dienstverband (in fte)

Instituutsdirecteur

1/1 - 31/12

1,0

Bezoldiging

Beloning

164.082

Belastbare onkostenvergoedingen

0

Beloningen betaalbaar op termijn

16.407

Totaal bezoldiging

180.489

Individueel WNT-maximum bezoldiging

178.000

Motivering van overschrijding: zie

1)

Gegevens 2014

Functies in 2014

Instituutsdirecteur

Duur dienstverband in 2014

1/1 - 31/12

Omvang dienstverband 2014 (in fte)

1,0

Bezoldiging 2014

Beloning

159.471

Belastbare onkostenvergoedingen

0

Beloningen betaalbaar op termijn

27.192

Totaal bezoldiging 2014

186.663

1) Reeds bestaande dienstbetrekking. Deze medewerker ontvangt een arbeidsmarkttoelage.

Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

		2015	Begroting 2015	2014
4.6	Lasten bestemmingsfondsen			
4.6.1	Beheer- en bankkosten	108	260	275
4.6.2	Begeleidingskosten KNAW	111	111	111
4.6.3	Uitkeringen doelstellingen fondsen	1.592	2.239	506
	Lasten bestemmingsfondsen	<u>1.811</u>	<u>2.610</u>	<u>892</u>
		2015	Begroting 2015	2014
5	Financiële baten en lasten			
5.1	Rentebaten	145	174	366
5.2	Rentelasten en overige	-633	-532	-268
	Financiële baten en lasten	<u>-488</u>	<u>-358</u>	<u>98</u>

De overschrijding van de post (5.2) 'rentelasten en overige' met € 101.000 houdt vooral verband met de rentelasten van de lening van het UMC Utrecht, deze is niet begroot in 2015.

5.8 Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

Op 22 maart 2016 heeft de KNAW een huurovereenkomst afgesloten met de Universiteit van Amsterdam voor de huisvesting van het Huygens ING, het Meertens Instituut en het NIAS aan de Oudezijds Achterburgwal/Spinhuissteeg in het centrum van Amsterdam. Het Huygens ING en het Meertens Instituut verhuizen naar het Spinhuis. Het NIAS wordt gevestigd in een complex van het Oost-Indisch Huis. Deze overeenkomst is aangegaan voor de duur van vijftien jaar, ingaande op 1 juli 2016 en loopt tot en met 30 juni 2031. De initiële huur bedraagt € 632.117 per jaar.

Bestemming exploitatiesaldo

Het resultaat van het verslagjaar is verwerkt in het eigen vermogen van de instelling. In de toelichting op de post 'eigen vermogen' onder punt 2.1 blijkt welke bestemmingen zijn benoemd.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Wij verwijzen naar de controleverklaring zoals hierna opgenomen.

Ernst & Young Accountants LLP
Cross Towers, Antonio Vivaldistraat 150
1083 HP Amsterdam, Netherlands
Postbus 7883
1008 AB Amsterdam, Netherlands

Tel: +31 88 407 10 00
Fax: +31 88 407 10 05
ey.com

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen

Verklaring over de jaarrekening 2015

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2015 van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen op 31 december 2015 en van het resultaat over 2015 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de Beleidsregels toepassing Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2015;
- voldoen de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2015, uitgezonderd de gevolgen van de aangelegenheid beschreven in de paragraaf 'de basis voor ons oordeel met beperking betreffende de financiële rechtmatigheid', in alle van materieel belang zijnde aspecten aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen, uitgezonderd de beschreven aangelegenheid, in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1 referentiekader van het controleprotocol OWB-instellingen 2015.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2015;
- de staat van baten en lasten over 2015;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons goedkeurend oordeel betreffende de getrouwheid en het oordeel met beperking betreffende de financiële rechtmatigheid

De basis voor ons oordeel met beperking betreffende de financiële rechtmatigheid

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheid geconstateerd dat Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen voor een bedrag van € 5,9 miljoen inkopen heeft verricht welke ten onrechte niet volgens de wet- en regelgeving inzake Europese aanbesteding zijn aanbesteed.

Voor deze bedragen zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2015 niet rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de relevante wet- en regelgeving.

Overige basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het controleprotocol OWB-instellingen 2015 van het ministerie van OCW vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA) en andere relevante regelgeving.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de getrouwheid van de jaarrekening als geheel bepaald op € 1,5 miljoen. De materialiteit is gebaseerd op 1% van de totale baten.

De materialiteit voor de financiële rechtmatigheid is bepaald op € 4,5 miljoen. Deze materialiteit is gebaseerd op 3% van de totale publieke middelen, zoals voorgeschreven in het controleprotocol OWB-instellingen 2015. In deze paragraaf van het controleprotocol zijn tevens een aantal specifieke controle- en rapportagetoleranties opgenomen, die wij hebben toegepast.

Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met het bestuur van Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen overeengekomen dat wij aan het bestuur alle tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 115.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met het bestuur gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken. Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving kernpunt	Onze controle-aanpak
<p>Waardering materiële vaste activa (paragraaf 1.1)</p> <p>De post materiële vaste activa is met € 137,2 miljoen ofwel 53% van het balanstotaal ultimo 2015 een significante post. Waardering van materiële vaste activa vindt plaats tegen aanschaffings- of verkrijgingsprijs verminderd met eventuele investeringssubsidies, cumulatieve afschrijvingen en cumulatieve bijzondere waardeverminderingen.</p> <p>Door de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen wordt jaarlijks beoordeeld of er indicaties zijn voor duurzame waardeverminderingen die noodzaken tot het uitvoeren van een impairment test of taxaties.</p>	<p>Wij hebben onze controlewerkzaamheden onder meer gericht op de juiste en volledige inschatting van het bestaan van indicaties voor duurzame waardeverminderingen. Bij de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen zijn geen indicaties voor een duurzame waardevermindering geïdentificeerd die van materiële invloed zijn op de jaarrekening.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.</p>

Beschrijving kernpunt	Onze controle-aanpak
<p>Mede door de mate van subjectiviteit bij het onderkennen van indicaties voor duurzame waardeverminderingen en het gebruik van schattingen bij een impairment vormt de waardering van de materiële vaste activa een belangrijk aandachtspunt in onze controle.</p>	
Toereikendheid voorzieningen (paragraaf 2.2)	
<p>De voorziening voor Wachtgeldverplichtingen, Reorganisatiekosten, WAO/WIA Eigen Risicodragerschap en de Overige personele voorzieningen bedragen gezamenlijk € 5,7 miljoen. Bij het bepalen van de hoogte van de voorzieningen baseert het bestuur van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen zich in belangrijke mate op schattingen en veronderstellingen. Het gebruik van schattingsposten en de toelichting in de jaarrekening op de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen vormt een belangrijk aandachtspunt in de controle.</p>	<p>De onderbouwing van gehanteerde uitgangspunten, inclusief de betrouwbaarheid van de brongegevens en veronderstellingen vormde onderdeel van onze werkzaamheden, alsmede de consistentie van de gehanteerde uitgangspunten en veronderstellingen in vergelijking tot voorgaande verslagperioden.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.</p>
Waardering contractprojecten (paragraaf 1.4.2.3, 2.4.1 en 3.3)	
<p>De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen is in belangrijke mate afhankelijk van opbrengsten uit hoofde van 2e en 3e geldstroomactiviteiten. In de waardering van contractprojecten worden begrepen:</p> <ol style="list-style-type: none"> de lasten die direct betrekking hebben op het project (zoals personeelslasten voor werknemers die direct werkzaam zijn op het project, materiële lasten en aanschaffing van installaties die bij de uitvoering van het project worden gebruikt), de lasten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project; en andere lasten die contractueel aan het project kunnen worden toegerekend. <p>Gedeclareerde termijnen en verwachte verliezen worden in mindering gebracht op de contractprojecten. Het saldo per individueel project leidt tot een vordering of een schuld op de balans. Het saldo wordt per project bepaald. Gezien de omvang van de geldstromen, complexiteit en diversiteit van subsidieregelingen vormt de waardering van contractprojecten een belangrijk aandachtspunt in onze controle.</p>	<p>Onze werkzaamheden zijn onder meer gericht op het beoordelen van de juistheid van de verantwoorde projectkosten op basis van de subsidieregelingen en gehanteerde methoden voor kostenallocatie, het toetsen van de voortgang van de projecten, het afstemmen van ingerekende opbrengsten met onderliggende subsidiebeschikkingen en het beoordelen van de toereikendheid van de voorziening voor voorzienbare verliezen of specifiek onderkende projectrisico's.</p> <p>Wij hebben vastgesteld dat de toelichting aan de relevante verslaggevingsstandaarden voldoet.</p>

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de Beleidsregels toepassing WNT 2015, alsmede het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel, als bedoeld in artikel 2 van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle fouten en fraude ontdekken. Daarom geeft ons oordeel in de controleverklaring een redelijke mate van zekerheid.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Verklaring betreffende het jaarverslag en de overige gegevens

Wij vermelden op basis van de wettelijke verplichtingen onder de Regeling jaarverslaggeving onderwijs betreffende onze verantwoordelijkheid om te rapporteren over het jaarverslag en de overige gegevens:

- dat wij geen tekortkomingen hebben geconstateerd naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig de Regeling jaarverslaggeving onderwijs is opgesteld;
- dat het jaarverslag voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Benoeming

Wij zijn door het bestuur vanaf het boekjaar 2000 benoemd als accountant van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en zijn sinds die datum tot op heden de externe accountant.

Amsterdam, 10 mei 2016

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M. Verschoor RA

Bijlage

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het controleprotocol OWB-instellingen 2015, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening vanuit alle zaken die wij met het bestuur hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

5.10 Bijlagen bij de jaarrekening 2015 KNAW

1. Organisatieonderdelen
2. Specificatie bestemmingsfondsen
3. Overzichten contractprojecten per instituut
4. Specificatie projecten met specifieke OCW-subsidies
5. Specificatie projecten met subsidie van de Europese Unie
6. Specificatie projecten met subsidie van NWO
7. Specificatie overige projecten
8. Overzichten voor het jaar 2015 per organisatieonderdeel
 - 8.1. Baten uit bedrijfsvoering
 - 8.2. Lasten uit bedrijfsvoering
 - 8.3. Financiële baten en lasten
 - 8.4. Exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering
9. Overzicht verbonden partijen ultimo 2015

Bijlage 1: Organisatieonderdelen

KNAW organisatieonderdelen 2015

INSTITUTEN GEESTESWETENSCHAPPEN EN SOCIALE WETENSCHAPPEN (GSW)

Data Archiving and Networked Services (DANS)

Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (Huygens ING)

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG)

Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde (KITLV)

Meertens Instituut

Netherlands Institute for Advanced Study in the Humanities and Social Sciences (NIAS)

Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI)

NIOD Instituut voor Oorlogs-, Holocaust- en Genocidestudies

INSTITUTEN LEVENSWETENSCHAPPEN (LW)

Centraalbureau voor Schimmelcultures (CBS)

Hubrecht Instituut voor Ontwikkelingsbiologie en Stamcelonderzoek

ICIN Netherlands Heart Institute

Nederlands Herseninstituut

Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO)

Spinoza Centre for Neuroimaging

OVERIGE ORGANISATIEONDERDELEN

e-Humanities Group (EHG) (tot medio 2016)

Rathenau Instituut

Fondsen zoals opgenomen in bijlage 2

KNAW-centraal (bureau, externe programma's, concern en holding); dienstverlening voor de gehele organisatie

Bijlage 2: Specificatie bestemmingsfondsen

Financieel	Stand per 01-01-2015	Resultaat	Legaten/ vermogens- overdracht	Stand per 31-12-2015
<i>KNAW Fonds Gedragsonderzoek:</i>				
- Sara van Dam z.l. Fonds	1.158	-502	18	674
- Van der Gaag Fonds	890	-65	0	825
<i>KNAW Fonds Medische Wetenschappen:</i>				
- Ter Meulen Fonds	6.678	-151	0	6.527
- Van Leersum Fonds	1.059	-25	0	1.034
- Van Walree Fonds	1.370	-44	0	1.326
<i>KNAW Fonds Ecologie:</i>				
- Schure Beijerinck Popping Fonds	2.743	-62	0	2.681
<i>KNAW Fonds Geesteswetenschappen:</i>				
- Fonds Geesteswetenschappen	344	-2	0	342
- Maartje Draak Fonds Keltische Talen en Cult	248	-12	0	236
<i>Overige Fondsen:</i>				
Arend Heyting Stichting	155	-5	0	150
Carolina MacGillavry Fonds	32	-32	0	0
De la Court Fonds	207	-14	0	193
Dr. J.L. Dobberke Stichting	1.555	-37	0	1.518
Evert Willem Beth Stichting	1.014	-20	0	994
Fonds Geschiedenis KNAW	462	-6	0	456
Fonds Staatsman Thorbecke	4.769	-291	112	4.590
Lorentz Fonds	44	-9	0	35
Stichting Bakhuis Roozeboom Fonds	37	-2	0	35
Stichting Erasmi Opera Omnia	186	-5	0	181
Stichting Gilles Holst Fonds	69	-7	0	62
Stichting J. Gonda Fonds	5.300	-75	0	5.225
Stichting M.W. Beijerinck Virologie Fonds	2.112	-63	0	2.049
Stichting Van 't Hoff Fonds	248	-1	0	247
Van den Houten Fonds	2.161	-51	0	2.110
Totaal	32.841	-1.481	130	31.490

Het beleggingsresultaat is het saldo van de volgende kosten en opbrengsten: bankkosten, beheerskosten van de vermogensbeheerder, koersresultaat op de effectenportefeuille, rente, couponrente en dividend. In de kolom 'bestedingen doelstelling' zijn ook de verrekende begeleidingskosten KNAW meegenomen.

M.b.t. de afwikkeling van de nalatenschappen van de heer Jacob van Dam en de heer W. Thorbecke zijn in 2015 nog bedragen ontvangen. De nalatenschap van het Sara van Dam Fonds is nu volledig afgerond. In 2016 zal de afwikkeling van het Fonds Staatsman Thorbecke plaatsvinden.

Het hierna volgende overzicht geeft de doelstellingen kort weer van de verschillende fondsen.

Doelstellingen	Bevorderen van onderzoek en overige activiteiten gekoppeld aan bepaalde wetenschapsgebieden
<i>KNAW Fonds Gedragsonderzoek:</i>	
- Sara van Dam z.l. Fonds	Ontwikkeling van kinderen die opgroeien in Nederland of Israël
- Van der Gaag Fonds	Biologische, psychologische en sociale determinanten van menselijk gedrag
<i>KNAW Fonds Medische Wetenschappen:</i>	
- Ter Meulen Fonds	Kindergeneeskunde
- Van Leersum Fonds	Neuro(bio)logie; radiologie, farmacie (inclusief onderzoek medicinale planten)
- Van Walree Fonds	Medisch onderzoek
<i>KNAW Fonds Ecologie:</i>	
- Schure Beijerinck Popping Fonds	Ecologie
<i>KNAW Fonds Geesteswetenschappen:</i>	
- Fonds Geesteswetenschappen	Geesteswetenschappen
- Maartje Draak Fonds Keltische Talen en Cultuur	Keltische talen en cultuur
<i>Overige fondsen:</i>	
Arend Heyting Stichting	Wiskunde
De la Court Prijzen	Onbezoldigd onderzoek in alfa- en gammawetenschappen
Dr. J.L. Dobberke Stichting	Gedragsbiologie
Evert Willem Beth Stichting	Logica
Fonds Geschiedenis KNAW	Wetenschapsgeschiedenis, geschiedenis KNAW
Fonds Staatsman Thorbecke	Gedachtegoed J.R. Thorbecke
Lorentzfonds	Theoretische natuurkunde
Stichting Bakhuis Roozeboom Fonds	Fasenleer; fysische chemie; natuurkunde; metaalkunde; geochemie; astrofysica
Stichting Erasmi Opera Omnia	Verzamelde werken van Erasmus onder auspiciën van de KNAW
Stichting Gilles Holst Fonds	Toegepaste natuur- en scheikunde
Stichting J. Gonda Fonds	Indologie
Stichting M.W. Beijerinck Virologie Fonds	Virologie
Stichting Van 't Hoff Fonds	Scheikunde
Van den Houten Fonds	Hersenonderzoek

De KNAW is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Organisaties en particulieren kunnen bij schenkingen en nalatenschappen aan de wetenschap via de KNAW profiteren van fiscale voordelen.

Bijlage 3: Overzichten contractprojecten per instituut

Voor de specificatie van projecten met specifieke OCW-subsidies wordt verwezen naar bijlage 4.

Voor de specificatie van projecten met subsidies van de Europese Unie wordt verwezen naar bijlage 5.

Voor de specificatie van projecten met subsidies van NWO wordt verwezen naar bijlage 6.

Voor de specificatie van overige projecten wordt verwezen naar bijlage 7.

Op de volgende pagina is het saldo contractprojecten onderverdeeld naar de op de balans opgenomen bedragen aan de activa- en de passivazijde. Het saldo contractprojecten ultimo 2015 van -/- € 27.761.000 (ultimo 2014: -/- € 23.418.000) is opgebouwd uit € 12.210.000 aan de activazijde (ultimo 2014: € 12.086.000) en € 39.971.000 aan de passivazijde (ultimo 2014: € 35.504.000) van de balans.

Saldo contractprojecten	31-12-2015				31-12-2014	
	OCW	EU	NWO	Overige	Totaal	Totaal
Instituten GSW						
DANS	0,0	-585,6	0,0	2,6	-583,0	180,0
Huygens ING	0,0	-74,8	-2.153,0	-182,7	-2.410,5	-946,0
IISG	0,0	-250,0	-157,8	-369,9	-777,7	-421,0
KITLV	0,0	0,0	-221,3	-374,8	-596,1	-449,0
Meertens Instituut	0,0	4,8	-757,9	-42,1	-795,3	-237,0
NIAS	0,0	39,4	0,0	29,0	68,4	-7,0
NIDI	0,0	-336,5	-535,5	220,0	-652,0	-823,0
NIOD	0,0	-995,6	76,9	-246,7	-1.165,3	-520,0
Subtotaal Instituten GSW	0,0	-2.198,3	-3.748,6	-964,6	-6.911,5	-3.223,0
Instituten LW						
CBS	0,0	-321,5	-160,7	-538,1	-1.020,3	-1.089,0
Hubrecht Instituut	0,0	-937,6	-715,9	-3.152,1	-4.805,6	-4.820,0
ICIN	0,0	0,0	311,2	-2.059,9	-1.748,8	-1.936,0
Nederlands Herseninstituut	0,0	-778,0	-3.275,6	-313,7	-4.367,3	-6.355,0
NIOO	0,0	-785,8	-1.830,1	1.035,7	-1.580,2	378,0
Spinoza Centre	0,0	0,0	0,0	1.953,7	1.953,7	1.685,0
Subtotaal Instituten LW	0,0	-2.822,9	-5.671,2	-3.074,3	-11.568,4	-12.137,0
Instituten Algemeen						
EHG	0,0	33,6	0,0	0,0	33,6	3,0
Rathenau Instituut	0,0	-103,5	0,0	-4,4	-107,9	290,0
Subtotaal Instituten Algemeen	0,0	-69,9	0,0	-4,4	-74,3	293,0
KNAW-centraal	-9.209,0	1,9	0,0	0,0	-9.207,1	-8.351,0
Totaal	-9.209,0	-5.089,2	-9.419,7	-4.043,4	-27.761,3	-23.418,0

vervolg bijlage 3

Activa contractprojecten	31-12-2015				31-12-2014	
	OCW	EU	NWO	Overige	Totaal	Totaal
Instituten GSW						
DANS	0,0	160,4	0,0	17,8	178,2	405,0
Huygens ING	0,0	15,8	103,4	20,6	139,8	116,0
IISG	0,0	0,0	34,8	278,0	312,7	258,0
KITLV	0,0	0,0	10,9	91,6	102,4	63,0
Meertens Instituut	0,0	4,8	114,3	56,5	175,6	342,0
NIAS	0,0	39,4	0,0	29,0	68,4	20,0
NIDI	0,0	28,2	3,1	268,0	299,3	224,0
NIOD	0,0	86,4	102,7	310,3	499,4	767,0
Subtotaal Instituten GSW	0,0	335,1	369,0	1.071,8	1.775,9	2.195,0
Instituten LW						
CBS	0,0	50,2	144,2	301,1	495,5	230,0
Hubrecht Instituut	0,0	824,1	1.136,8	1.008,9	2.969,9	2.468,0
ICIN	0,0	0,0	311,2	528,3	839,5	931,0
Nederlands Herseninstituut	0,0	192,2	586,4	613,3	1.391,9	1.283,0
NIOO	0,0	100,0	135,0	2.489,5	2.724,5	2.919,0
Spinoza Centre	0,0	0,0	0,0	1.953,7	1.953,7	1.685,0
Subtotaal Instituten LW	0,0	1.166,5	2.313,6	6.894,8	10.375,0	9.516,0
Instituten Algemeen						
EHG	0,0	39,0	0,0	0,0	39,0	11,0
Rathenau Instituut	0,0	9,8	0,0	8,8	18,6	364,0
Subtotaal Instituten Algemeen	0,0	48,8	0,0	8,8	57,6	375,0
KNAW-centraal	0,0	1,9	0,0	0,0	1,9	0,0
Totaal	0,0	1.552,3	2.682,6	7.975,4	12.210,4	12.086,0

vervolg bijlage 3

Passiva contractprojecten	31-12-2015				31-12-2014	
	OCW	EU	NWO	Overige	Totaal	Totaal
Instituten GSW						
DANS	0,0	-746,0	0,0	-15,2	-761,2	-225,0
Huygens ING	0,0	-90,6	-2.256,4	-203,3	-2.550,3	-1.062,0
IISG	0,0	-250,0	-192,5	-647,8	-1.090,4	-679,0
KITLV	0,0	0,0	-232,2	-466,4	-698,6	-512,0
Meertens Instituut	0,0	0,0	-872,2	-98,7	-970,9	-579,0
NIAS	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-27,0
NIDI	0,0	-364,8	-538,5	-48,0	-951,3	-1.047,0
NIOD	0,0	-1.081,9	-25,7	-557,0	-1.664,7	-1.287,0
Subtotaal Instituten GSW	0,0	-2.533,4	-4.117,6	-2.036,4	-8.687,4	-5.418,0
Instituten LW						
CBS	0,0	-371,7	-304,9	-839,2	-1.515,8	-1.319,0
Hubrecht Instituut	0,0	-1.761,7	-1.852,8	-4.161,0	-7.775,4	-7.288,0
ICIN	0,0	0,0	0,0	-2.588,3	-2.588,3	-2.867,0
Nederlands Herseninstituut	0,0	-970,2	-3.862,0	-927,0	-5.759,2	-7.638,0
NIOO	0,0	-885,8	-1.965,1	-1.453,8	-4.304,7	-2.541,0
Spinoza Centre	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Subtotaal Instituten LW	0,0	-3.989,4	-7.984,8	-9.969,2	-21.943,3	-21.653,0
Instituten Algemeen						
EHG	0,0	-5,4	0,0	0,0	-5,4	-8,0
Rathenau Instituut	0,0	-113,3	0,0	-13,3	-126,5	-74,0
Subtotaal Instituten Algemeen	0,0	-118,7	0,0	-13,3	-131,9	-82,0
KNAW-centraal	-9.209,0	0,0	0,0	0,0	-9.209,0	-8.351,0
Totaal	-9.209,0	-6.641,5	-12.102,4	-12.018,8	-39.971,7	-35.504,0

Bijlage 4: Specificatie projecten met specifieke OCW-subsidies

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
Indonesië	2005	2017	-2.325,00	1.500,00	2.192,00	-1.633,00
China Desk	16-10-2003	2017	-1.113,00	520,00	209,00	-1.424,00
CAS	16-12-2005	2014	-266,00		266,00	0,00
PSA	29-9-2005	2017	-4.578,00	2.207,00	632,00	-6.152,00
			-8.282,00	4.227,00	3.300,00	-9.209,00

Bijlage 5: Specificatie projecten met subsidies van de Europese Unie

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
DANS						
4C	1-2-2013	31-1-2015	2,0	4,1	2,0	0,0
APARSEN	1-1-2011	31-12-2014	36,1	50,8	0,0	-14,7
ARIADNE	1-2-2013	31-1-2017	-10,8	133,3	89,3	-54,8
CESSDA SAW	1-8-2015		0,0	119,7	30,3	-89,4
DASISH	1-7-2011	31-12-2014	73,4	75,5	2,1	0,0
DWB	1-5-2011	30-4-2015	20,0	27,7	7,8	0,0
E-Cloud 2	1-2-2013	29-2-2016	2,3	3,7	18,8	17,4
EGI DARIAH CC	1-3-2015		0,0	7,9	2,0	-5,9
Ehri 2	1-5-2015		0,0	0,3	113,5	113,2
EHRI DANS	1-10-2010		74,7	129,1	54,3	0,0
EUDAT 2020	1-3-2015		0,0	269,4	121,7	-147,7
HaS DARIAH	1-9-2015		0,0	160,4	27,5	-133,0
IMPACT-EV	1-1-2014	31-12-2015	37,8	94,5	68,3	11,6
Open Aire 2020	1-1-2015		0,0	31,8	50,1	18,3
Open Aire Plus	1-1-2011	31-12-2014	14,0	14,0	0,0	0,0
Parthenos	1-5-2015		0,0	330,2	29,6	-300,6
			249,4	1.452,3	617,4	-585,6
Huygens ING						
EU/ GA 317436-DiXiT	1-9-2013	31-8-2017	-224,7	8,3	142,4	-90,6
EU/ HERA- Travelling Texts	1-9-2013		-55,9	42,2	114,0	15,8
			-280,6	50,6	256,4	-74,8
IISG						
Industrialization NW EU China	1-5-2015		0,0	290,5	40,4	-250,0
			0,0	290,5	40,4	-250,0
Meertens Instituut						
AThEME (1e/2e jaar)	1-5-2014	31-8-2016	-37,8	0,0	42,6	4,8
			-37,8	0,0	42,6	4,8
NIAS						
350-EURIAS Fellowship Pr. 2011	1-9-2011	31-8-2014	19,6	19,6	0,0	0,0
350-EURIAS Fellowships 2015-19	1-9-2015		0,0	71,1	110,5	39,4
			19,6	90,6	110,5	39,4
NIDI						
CONOPP	1-5-2013	31-5-2018	-334,1	261,0	323,4	-271,7
FaMiLife	1-2-2011	31-8-2016	-216,5	15,4	240,3	8,4
FLAGSHIP	1-1-2013	31-12-2015	6,9	39,7	52,6	19,8
NEUJOBS	1-2-2011	31-1-2015	58,0	74,9	16,9	0,0
SERISS	1-7-2015		0,0	112,4	19,3	-93,1
			-485,7	503,3	652,4	-336,5
NIOD						
eCloud	1-1-2013	31-1-2016	-49,6	0,6	3,1	-47,1
EHRI	1-10-2010	31-3-2015	429,4	725,7	296,3	0,0
EHRI Partners	1-10-2010	31-3-2015	-1.006,7	-8,5	998,3	0,0
EHRI-2 Partnerproject	1-5-2015		0,0	1.796,8	1.351,3	-445,5
EHRI-II	1-5-2015		0,0	793,3	204,0	-589,3
Narrated injustice	1-1-2014	30-4-2016	-49,1	8,0	102,4	45,3
Parthenos-NIOD	1-5-2015		0,0	0,0	41,1	41,1
			-676,0	3.315,9	2.996,4	-995,6

vervolg bijlage 5

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
CBS						
EU/ CORBEL - 654248	1-9-2015	31-8-2019	0,0	25,5	0,4	-25,1
EU/ GoMyTri - 645701	1-1-2015	31-12-2018	0,0	37,8	27,1	-10,7
EU/ MIRRI-312251	1-11-2012	30-4-2016	-19,4	28,6	86,7	38,7
EU/KBBE-2013-612712 Q-collect	1-10-2013	30-9-2015	-9,4	6,7	26,7	10,6
EU/KBBE-2013-613868 OPTIBIOCAT	1-12-2013	1-12-2017	-97,9	111,0	192,9	-16,1
EU/MC-OPATHY 642095	1-9-2015	31-8-2019	0,0	255,6	0,0	-255,6
EU/PITN-GA-2010-264717	1-2-2011	31-1-2015	-7,4	0,0	8,2	0,9
EU/PITN-GA-2013-607044 SUBICAT	1-10-2013	30-9-2017	-122,4	0,0	58,1	-64,3
			-256,4	465,2	400,1	-321,5
Hubrecht Instituut						
EU / IMI / 115582 EBiSC	1-1-2014	31-12-2016	-22,5	35,0	48,5	-8,9
EU/ GeneNoiseControl - 294325	1-3-2012	1-4-2017	72,7	0,0	574,1	646,8
EU/ HSCOrigin - 309361	1-3-2013	28-2-2018	-40,3	392,1	317,0	-115,4
EU/ InCeM - 642866	1-1-2015	31-12-2018	0,0	123,8	11,8	-112,1
EU/ MICARUS - 615708	1-4-2014	31-3-2019	-278,0	0,0	394,2	116,2
EU/601876 SUPPRESSTEM	1-6-2013	31-5-2016	-554,3	119,5	242,0	-431,8
EU/ERC-648804 Cancer Recurren	1-9-2015	31-8-2020	0,0	400,0	26,6	-373,4
EU/ERC-670133 Organoid	1-11-2015	31-10-2020	0,0	612,5	25,6	-586,9
EU/HEALTH-2009-241504.	1-4-2010	31-12-2015	155,9	162,4	6,5	0,0
EU/HEALTH-2010-242048.	1-7-2010	1-1-2016	5,7	47,9	85,2	43,0
EU/MODHEP-2010-259743	1-1-2011	30-6-2016	-37,2	246,2	264,8	-18,6
EU/MSCA-IF-2014-658933-HGSOC	1-8-2015	31-7-2017	0,0	115,4	32,7	-82,7
EU/PIIF-GA-2012-330571 LincRNA	1-3-2013	28-2-2015	26,0	45,9	19,9	0,0
EU/PITN-GA-603568-GROWSPERM	1-5-2014	30-4-2018	-117,9	0,0	85,9	-32,0
EU/PITN-GA-607722-PloidyNet	1-10-2015	31-8-2017	0,0	0,0	18,1	18,1
			-789,8	2.300,7	2.152,9	-937,6
Nederlands Herseninstituut						
ERC StG Coordinated Dopamine	1-5-2015	1-5-2020	0,0	137,5	66,5	-71,0
EU ERC AdG Insomnia	1-11-2015	1-11-2020	0,0	373,5	0,1	-373,4
EU ITN-SwitchBoard	1-12-2015	1-12-2018	0,0	287,1	0,0	-287,1
EU-BrainScales/Roelfsema	1-11-2011	31-12-2014	2,2	0,0	0,0	2,2
EU-Curie- NINA/van Someren	1-1-2010	5-4-2015	-40,7	0,0	40,7	0,0
EU-Curie-C7/deZeeuw	1-11-2009	31-12-2014	57,9	57,9	0,0	0,0
EU-ERC Adv. Cortic/Roelfsema	1-5-2014	1-5-2019	-731,4	0,0	808,0	76,6
EU-ERC Encoding in AXONS	1-7-2015	31-3-2016	0,0	89,7	160,8	71,1
EU-ERC Encoding in AXONS/ Kole	1-4-2011	27-12-2015	-251,6	-89,7	161,9	0,0
EU-ERC VicariousBrain/Keyser	1-12-2012	31-12-2017	-351,9	0,0	378,9	26,9
EU-HBP2014/Roelfsema	1-7-2014	1-7-2016	3,0	70,8	83,2	15,5
EU-MC-ABC/Roelfsema	1-6-2012	31-5-2016	-124,9	0,0	104,7	-20,2
NeuroTime-Arietti/Kamermaans	1-10-2014	30-9-2017	-5,7	0,0	2,4	-3,2
NeuroTime-Blancas/Kalsbeek	1-10-2013	1-10-2016	-7,1	3,1	1,1	-9,1
NeuroTime-Colombo/EvS	15-1-2014	1-2-2016	0,0	19,9	1,2	-18,6
NeuroTime-Itzhacki/EvS	1-10-2013	1-10-2016	-6,8	3,1	0,5	-9,4
NeuroTime-Jha/Kalsbeek	1-10-2012	1-10-2015	-0,8	0,0	0,0	-0,8
NeuroTime-Loyola/De Zeeuw	1-10-2013	1-10-2016	-52,2	46,9	50,9	-48,2
NeuroTime-Mukherjee	1-10-2013	1-10-2016	-49,0	48,8	53,6	-44,1
NeuroTime-Ozyildirim/CdZ	1-10-2012	1-12-2016	-22,8	73,6	47,4	-49,0
NeuroTime-Saad/Kalsbeek	1-10-2015	30-9-2018	0,0	3,8	0,0	-3,8
NeuroTime-Sen/Kalsbeek	1-10-2013	1-10-2016	-7,1	0,0	0,0	-7,1
NeuroTime-Vargas	1-10-2015	30-9-2018	0,0	4,7	0,0	-4,7
NeuroTime-vdMeijden/vSomeren	1-10-2012	30-4-2016	-25,8	46,3	51,5	-20,6
			-1.614,8	1.176,8	2.013,6	-778,0

vervolg bijlage 5

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
NIOO						
ECOFINDERS ME	1-4-2011	31-12-2015	55,6	121,8	2,6	-63,5
ECOFINDERS TE	1-7-2011	31-12-2015	39,3	57,3	63,7	45,6
ERC E_Response MV	15-8-2013	31-12-2018	-195,3	689,1	357,3	-527,2
ERC WvdPutten	1-12-2012	30-6-2018	-80,5	560,9	484,2	-157,2
ESF EuroEEFG feb 2013 SK	1-12-2012	30-6-2013	0,0	0,0	0,0	0,0
EU COST SCIENCE FA1405	1-6-2015	1-6-2022	0,0	69,0	32,3	-36,7
EU COST SUPPORT FA1405	1-6-2015	1-6-2022	0,0	10,3	5,2	-5,2
EU MSCA TRAIT T.Crowther	1-6-2015	1-7-2017	0,0	107,6	33,3	-74,3
LIBERATION EU	1-10-2012	1-10-2016	-0,2	115,0	92,8	-22,5
Parafish JR	1-12-2014	31-12-2018	0,0	16,0	43,5	27,5
Plant Fellows Zurich	1-7-2013	31-12-2015	27,9	0,0	-0,3	27,6
PROLEGSO	1-1-2011	31-12-2014	0,0	0,0	0,0	0,0
			-153,4	1.747,1	1.114,6	-785,8
EHG						
EINS	15-12-2011	31-12-2015	-8,0	19,4	21,9	-5,4
RECODE	1-1-2013	31-12-2015	10,8	0,0	28,2	39,0
			2,9	19,4	50,1	33,6
Rathenau						
EAHC	15-12-2013	30-6-2017	63,3	234,1	170,8	0,0
EU-AUS review	1-10-2014		16,0	14,3	-1,7	0,0
Gest	1-2-2011	30-4-2014	0,0	3,9	3,9	0,0
Pacita	1-4-2011	31-3-2015	101,2	122,5	21,3	0,0
PREF	1-4-2015		0,0	5,3	15,1	9,8
Synenergene	1-9-2013	30-6-2017	-73,8	126,2	86,7	-113,3
			106,8	506,4	296,2	-103,5
Externe Programma's						
530 Sea-EU-Net 2	1-1-2013	31-12-2016	-8,7	22,1	32,6	1,9
Siampi	1-3-2009	28-2-2011	-51,3	-51,3	0,0	0,0
			-60,0	-29,3	32,6	1,9
Totaal projecten met subsidies van de Europese Unie			-3.976,0	12.059,8	10.776,3	-5.089,2

Bijlage 6: Specificatie projecten met subsidies van NWO

Deze bijlage is ontstaan naar aanleiding van afspraken tussen de KNAW en NWO om met ingang van het boekjaar 2007 de jaarlijkse accountantscontrole bij de KNAW uit te breiden naar de NWO-projecten om daarmee de eindafrekeningen van die projecten niet meer van een aparte accountantsverklaring te hoeven voorzien. Deze aanpak is een eerste stap in de richting van SISA (Single Information Single Audit), dat wil zeggen één jaarlijkse accountantsverklaring dekt de financiële verantwoordingen voor alle activiteiten. Vooralsnog geldt het alleen voor de NWO-projecten.

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
DANS						
RDM- NWO instituten	1-6-2015		0,0	12,0	12,0	0,0
			0,0	12,0	12,0	0,0
Huygens ING						
CLARIAH- contributies	1-1-2015		0,0	681,2	61,4	-619,8
CLARIAH- coordinatie	1-1-2015		0,0	777,5	133,7	-643,8
CLARIAH- IISG	1-1-2015		0,0	733,2	413,4	-319,8
CLARIAH- Inst. Beeld & Geluid	1-1-2015		0,0	733,2	413,4	-319,8
CLARIAH- KickOff	1-1-2015		0,0	8,0	8,0	0,0
CLARIAH- Meertens	1-1-2015		0,0	745,6	413,4	-332,2
CLARIAH- Tim Anansi	1-10-2015		0,0	0,0	39,5	39,5
Dynamics of Neo Latin	1-7-2009	31-12-2014	9,0	8,0	0,0	1,0
Marginal scholarship	1-1-2011	31-12-2017	-140,7	0,5	196,9	55,7
NWO 446-11-018 Rubicon	1-3-2012	31-12-2014	12,2	23,6	11,4	0,0
NWO/ CODL 236-30-007	1-7-2012	31-12-2015	-13,8	3,2	24,1	7,2
NWO/ KIEM 314-98-091	1-8-2014		-15,0	1,5	7,4	-9,1
Poldermodel	18-4-2011		-140,6	-10,5	118,3	-11,9
			-288,9	3.704,9	1.840,8	-2.153,0
IISG						
A social his.in the Iranian Oi	1-2-2010	31-1-2014	-26,7	-24,8	1,9	0,0
Clarlah Structured Data Hub	1-1-2015		0,0	442,1	349,2	-92,9
GGR	1-7-2014	1-9-2017	21,9	44,0	49,4	27,4
Labour Camps Neth.Indies	1-7-2013		-7,6	84,1	85,8	-6,0
Labour Camps Soviet Gulag	1-1-2014		-20,4	66,8	53,3	-33,9
LINKS	1-6-2009	31-5-2013	34,1	36,8	2,7	0,0
NWO CLIO-INFRA	1-6-2010	30-6-2016	-119,8	180,4	307,6	7,4
NWO Slavernij	1-7-2013		-37,4	143,4	121,2	-59,7
			-156,0	972,8	971,0	-157,8
KITLV						
Jarak	1-1-2010	31-12-2015	-7,5	-4,1	3,9	0,4
NWO BKI OA	1-4-2011	1-6-2014	-18,0	25,6	43,6	0,0
NWO Caribbean	1-9-2014	1-9-2019	-93,7	229,8	179,4	-144,1
NWO Leprosy	1-1-2012	31-12-2014	15,3	35,6	20,2	0,0
NWO NWIG OA	1-4-2011	1-6-2014	-15,2	6,6	21,8	0,0
Popular Music	1-7-2010	28-2-2015	-35,3	0,0	8,6	-26,7
VENI Berenschot	1-1-2013	31-12-2016	16,3	75,0	69,6	10,9
VENI Schapper	20-2-2014	20-2-2018	-43,3	73,2	54,6	-61,8
			-181,4	441,6	401,7	-221,3

vervolg bijlage 6

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
Meertens Instituut						
Clariah 15-088 WP3 Linguistics	1-1-2015		0,0	413,4	132,8	-280,6
Clariah de Gids	1-3-2014	31-12-2015	2,0	2,0	0,0	0,0
CLARIN 15-003 Corp St Webappl	15-4-2015		0,0	27,8	37,1	9,3
Clarín Dep Facility 15-002	1-5-2015		0,0	30,0	40,0	10,0
Clarín Overige 15-006	1-1-2015		0,0	0,0	31,2	31,2
Clarín Search & Develop	1-5-2010	31-8-2015	54,0	111,6	57,6	0,0
Clarín TPC 15-001	1-5-2015		0,0	1,9	2,5	0,6
CLAVAS	1-6-2011	31-8-2015	-5,4	-5,6	-0,2	0,0
FACT	1-1-2012		4,1	113,7	110,6	1,0
INPOLDER	1-3-2011	31-8-2015	11,6	9,6	-2,0	0,0
KIEM - Camerata Trajectina	1-5-2014		7,1	15,0	11,0	3,1
KIEM - Transcriptie app	1-2-2015	31-10-2015	0,0	15,0	0,0	-15,0
KIEM - Twidentity	1-5-2014	31-12-2015	-9,5	0,0	4,8	-4,7
Knowledge and Culture	1-6-2013	31-3-2017	-62,5	92,4	92,0	-62,9
Maps and Grammar	1-5-2013	1-8-2017	-129,5	250,0	178,0	-201,5
Metadata Coordinator (MCC)	1-1-2014	30-6-2015	8,0	8,5	0,0	-0,5
MIMORE II	1-6-2014	30-10-2015	2,7	2,7	0,0	0,0
Nederlab	1-9-2012	31-12-2017	-24,5	604,2	548,0	-80,7
OpenSkos	14-7-2014	30-6-2015	28,3	33,8	5,5	0,0
PILNAR	1-4-2012	10-2-2015	8,3	8,3	0,0	0,0
Rubicon grant	1-1-2012	30-9-2014	23,6	23,6	0,0	0,0
Taal en Tongval	1-6-2011	30-6-2015	2,5	2,6	0,0	0,0
Taalportaal	1-11-2010	30-6-2016	-271,4	330,8	376,3	-225,8
Time Capsule	1-1-2014	31-7-2017	1,0	0,0	16,9	18,0
TTNWW-project	9-6-2010	30-10-2015	22,5	74,7	52,2	0,0
Valorisatie Fact	1-5-2014	30-6-2016	40,5	0,0	0,0	40,5
			-286,6	2.165,9	1.694,5	-757,9
NIDI						
EUMARR	1-1-2013	31-8-2014	-22,6	20,4	43,1	0,0
GGP Nationale Roadmap	1-1-2013	31-12-2014	-3,5	56,9	60,0	-0,4
Life Course and Family Dynamic	1-6-2015		0,0	14,7	18,2	3,5
MobileWelfare	1-2-2015		0,0	81,1	32,6	-48,4
NKPS 3e ronde	1-1-2010	31-12-2012	-28,5	19,0	1,0	-46,5
ResSegr	1-9-2014		-78,2	39,0	67,6	-49,6
VICI Henkens	15-7-2014	1-9-2015	-246,4	411,6	263,7	-394,3
Working after (early) retire	1-9-2012		-38,4	13,4	52,0	0,2
			-417,6	656,1	538,3	-535,5
NIOD						
Contemporary antisemitism in g	1-3-2010	31-12-2014	140,2	48,8	0,0	91,4
Four Centuries of Labour Camps	1-10-2013	1-12-2017	-29,2	222,9	226,6	-25,4
Mapping Memory Landscapes	1-5-2014	31-12-2014	-0,1	0,0	0,0	-0,1
Open Access Journal Fascism	1-6-2011	1-6-2014	-0,5	12,0	12,6	0,1
The Jazz Age, NWO/KITLV	1-7-2010	1-7-2014	10,9	0,0	0,0	10,9
			121,4	283,7	239,2	76,9
CBS						
NWO/ALW 833.13.005	1-3-2013	28-2-2016	-24,2	71,5	76,5	-19,1
NWO/ZonMw 205200001-2	15-7-2012	14-7-2016	44,8	38,9	37,3	43,2
NWO/ALW 833.13.006	1-6-2013	31-8-2017	-55,9	62,2	56,6	-61,5
NWO/NGI 935.11.035	1-7-2011	31-12-2015	14,8	0,0	85,2	100,0
NWO/NLeSC 027.014.906	1-6-2015	31-12-2017	0,0	27,5	27,5	0,0
NWO/STW 11345	16-8-2011	30-6-2016	1,3	40,9	40,6	1,0
NWO/STW 12468	13-7-2012	31-12-2015	-49,1	25,0	74,1	0,0
NWO/STW-11108.	1-11-2010	30-4-2015	-16,7	0,0	16,7	0,0
NWO/VICI 016.130.609	1-3-2013	31-5-2018	-292,0	270,0	353,5	-208,6
STW 11117	16-5-2011	30-9-2015	-3,2	43,5	31,0	-15,7
			-380,2	579,5	799,0	-160,7

vervolg bijlage 6

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
Hubrecht Instituut						
NWO/NGI 936.13.003	1-7-2013	30-6-2015	0,8	0,0	31,9	32,7
NWO/VICI 724.012.003	1-6-2013	31-5-2018	-350,9	266,7	365,3	-252,3
NWO/VICI 865.13.004	1-7-2014	30-6-2019	-203,0	270,0	131,6	-341,4
NWO/ZonMw 114021012	1-10-2014	30-9-2017	-79,9	79,9	0,0	-159,8
NWO/ZonMw 116.005.002	1-4-2014	31-12-2015	-41,7	20,0	61,7	0,0
NWO/ZonMw 205200001-1	15-7-2012	15-7-2016	47,0	135,7	153,3	64,5
NWO/116002008	1-10-2011	30-9-2019	-265,3	200,0	103,0	-362,3
NWO/ALW 175.010.2007.007.	1-1-2009		-35,7	-31,8	3,9	0,0
NWO/ALW 820.02.005	1-9-2010	28-2-2015	11,1	25,3	14,2	0,0
NWO/ALW 822.02.003	1-7-2012	1-7-2016	-3,7	54,1	35,3	-22,5
NWO/ALW 822.02.012	1-9-2013	1-9-2017	-43,1	58,1	70,6	-30,6
NWO/ALW 822.02.016	16-4-2013	15-4-2017	7,0	57,7	61,2	10,6
NWO/ALW 823.02.004 BUBR1	1-10-2015		0,0	0,0	11,4	11,4
NWO/ALW 823.02.017	1-3-2014	15-4-2018	-0,4	57,5	65,2	7,2
NWO/ALW 863.11.022	1-11-2011		25,5	23,1	-2,4	0,0
NWO/ALW 864.13.015	1-12-2014	30-11-2019	2,0	287,7	56,9	-228,9
NWO/CC&EW VIDI 700.10.421	1-3-2011	31-3-2016	-83,5	0,0	124,9	41,4
NWO/CGDB-Graduate Rotation Pr2	1-12-2011	31-12-2015	-43,9	0,0	63,9	20,0
NWO/CGDB-Graduate Rotation Pro	1-9-2010	28-2-2015	21,0	0,0	-1,0	20,0
NWO/CW 700.58.303	1-1-2010	31-12-2015	135,2	136,3	1,0	0,0
NWO/CW 714.012.002	1-7-2012	1-7-2017	39,1	120,8	184,2	102,6
NWO/FOM-S-03	1-2-2015	31-1-2019	0,0	2,6	8,7	6,1
NWO/NGI 935.12.003	1-11-2012	1-7-2016	70,1	99,2	10,0	-19,1
NWO/Smart Mix-1	1-11-2007	30-11-2015	707,6	227,9	90,9	570,6
NWO/Smart Mix-2.	1-11-2007	31-10-2015	4,9	-0,6	-6,7	-1,1
NWO/VENI 863.14.002	1-3-2015	28-2-2018	0,0	50,0	74,5	24,5
NWO/VENI 916.15.182	1-11-2014	31-10-2017	-50,0	75,0	102,7	-22,3
NWO/VICI 724.011.001	1-2-2012	31-1-2016	-46,0	0,0	69,6	23,6
NWO/VICI 865.11.002	1-7-2012	1-7-2017	-586,1	0,0	278,3	-307,8
NWO/VICI 865.12.004	1-10-2015	30-6-2018	0,0	0,0	79,4	79,4
NWO/VIDI 917.10.330	15-2-2010	31-12-2015	31,2	0,0	48,8	80,0
NWO/ZonMw 912.12.086	1-6-2013	31-5-2017	-60,9	135,0	238,2	42,3
NWO/ZonMw 916.14.138 Veni	1-2-2014	1-2-2017	-12,1	150,0	91,3	-70,8
NWO/ZonMw PM Rare 113.304.057	1-5-2015	31-12-2015	0,0	3,0	3,0	0,0
UMCU/NWO/BOO 022.005.018	1-6-2015	31-8-2019	0,0	47,5	13,7	-33,8
ZonMw /113301205	15-1-2013	14-1-2016	39,0	39,0	0,0	0,0
			-764,9	2.589,5	2.638,5	-715,9
ICIN						
Direct cells with microbubbles	1-1-2011		-2,3	0,0	2,3	0,0
Inverse project	1-1-2011	1-7-2014	217,8	4,3	98,0	311,5
Special ultrasound imaging	1-1-2011		0,0	0,0	0,0	0,0
			215,5	4,3	100,2	311,2

vervolg bijlage 6

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
Nederlands Herseninstituut						
NWO ALW-Inhibitie/Levelt	1-6-2011	7-6-2015	10,4	21,4	10,9	0,0
NWO ALW-Vici/Lohmann	1-4-2013	1-4-2018	12,6	493,3	356,6	-124,1
NWO Nat.Artificial Intel./PR	11-5-2015	11-5-2019	0,0	43,8	52,2	8,4
NWO Restoration/Kamerms	1-9-2011	6-12-2015	-24,7	2,9	37,6	10,0
NWO Tommns/Keyers	1-6-2011	30-6-2015	13,7	13,4	51,3	51,6
NWO/GLUR3 in Memory/Kessels	1-10-2011	30-11-2015	-24,1	0,0	17,1	-7,0
NWO2013-Self/Roelfsema	1-6-2013	1-6-2016	-35,2	50,0	56,7	-28,4
NWO-ALW Vidi/Kessels	1-11-2012	31-10-2017	-375,5	0,0	167,0	-208,5
NWO-ALW/Plasticity/Lohmann	1-9-2012	1-9-2016	-47,7	59,1	56,8	-50,0
NWO-ALW2013 Pannexin	1-3-2013	1-3-2016	-17,1	74,1	62,9	-28,4
NWO-ALW2013/Roelfsema	15-7-2013	1-9-2017	42,5	139,8	60,0	-37,3
NWO-ALW2015 Two Scales	1-4-2015	1-4-2018	0,0	61,4	93,7	32,3
NWO-ALW-Optogenetica/Levelt	31-10-2013	1-11-2016	-60,5	95,6	80,5	-75,6
NWO-Consolidatie/vdWerf	1-1-2011	1-11-2015	31,7	1,0	41,2	71,9
NWO-GROW2014/Adamo	15-8-2014	28-2-2015	-0,3	2,7	3,0	0,0
NWO-GROW2015/Williams	1-8-2015	1-11-2015	0,0	0,0	2,3	2,3
NWO-Joint Action / Keyers	28-6-2011	30-6-2015	-12,5	8,2	20,6	0,0
NWO-Natural grouping/Roelfsema	1-12-2010	29-3-2015	-4,3	18,2	22,5	0,0
NWO-NIHC/vSomeren	1-1-2010	31-12-2015	-46,4	0,0	43,3	-3,1
NWO-NPTP/Hersenbank	15-9-2012	15-12-2017	-2.602,5	41,0	322,0	-2.321,5
NWO-Reward/Roelfsema	1-11-2010	1-6-2015	-32,4	0,0	42,1	9,7
NWO-UT2015/LCBH/Someren	1-7-2015	1-7-2019	0,0	0,0	0,1	0,1
NWO-Veni Canto/DeZeeuw	1-11-2014	1-11-2017	-39,5	75,0	70,7	-43,8
NWO-Veni/Klink-Denys	1-1-2014	1-1-2017	-6,3	75,0	82,2	0,9
NWO-Veni-Min/Levelt	1-9-2012	30-11-2015	-31,5	13,7	70,5	25,3
NWO-Vici 453-07-001/vSomeren	1-9-2008	29-3-2015	158,7	169,0	10,3	0,0
NWO-VICI2008/Hol	1-7-2009	30-5-2014	23,5	1,0		22,5
NWO-Vici45308003/Bakker	1-4-2009	30-4-2015	144,5	56,1	37,0	125,4
NWO-Vidi2015Gazzola/Keyers	1-10-2015	30-9-2020	0,0	640,0	19,5	-620,5
NWO-Vidi452-08-014/vdWerf	5-2-2009	27-9-2015	50,2	89,3	39,1	0,0
NWO-VIDI-Shedding/Heimel	1-6-2011	31-5-2017	-323,0	0,0	242,0	-81,0
STW2009/vSomeren	1-12-2010	1-7-2016	25,0	95,2	105,0	34,8
STW2012/vSomeren	1-1-2012	1-2-2017	8,0	106,7	78,9	-19,9
STW-Feeding on time/Kalsbeek	1-12-2011	31-8-2016	-2,9	51,9	71,2	16,4
ZonMw/Fragile-X/De Zeeuw	1-11-2010	31-10-2014	63,0	0,0	1,0	64,0
ZonMw/Fragile-X/Lohmann	1-11-2010	1-5-2015	41,0	5,6	35,5	70,9
ZonMw2012/Conscious/vSomeren	1-5-2013	1-5-2016	-33,9	26,6	72,3	11,7
ZonMw-Gene Therapy/Wijnholds	1-5-2006	31-12-2014	-907,5	-907,5	0,0	0,0
ZonMw-Memorabel/Kessels	1-12-2014	1-6-2019	-197,5	200,5	281,6	-116,4
ZonMw-Memorabel/Verhaagen	1-12-2014	1-6-2019	-98,5	99,4	105,0	-92,9
ZonMw-Veni-Badura/DeZeeuw	1-2-2015	1-2-2018	0,0	50,0	78,3	28,3
			-4.299,2	1.973,4	3.000,6	-3.275,6

vervolg bijlage 6

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
NIOO						
Back2Roots JR	1-6-2015	1-6-2020	0,0	15,3	13,4	-1,8
BODEM-HETEROGENITEIT MB	1-1-2012	31-8-2016	-15,5	59,9	46,3	-29,1
DISEASE SUPPRESSIVENESS	1-9-2010	28-2-2015	-6,9	0,0	0,0	-6,9
EPIGENETIC CLIMATE CHANGE	1-1-2011	31-12-2015	-33,5	0,0	25,1	-8,4
EPISELECTIE AB	1-4-2011	1-4-2016	-67,3	0,0	54,0	-13,3
EPS Viviane Cordovez	1-1-2014	29-2-2016	-32,8	10,2	43,0	0,0
HOST-PATHOGEN INTERACTION	1-8-2010	31-3-2015	22,3	26,1	3,8	0,0
IMPACT OF ARTIFICIAL LIGHT	1-9-2010	28-2-2016	11,7	56,3	48,9	4,3
MEERVOUD GARBEVA	1-4-2010	31-12-2014	35,9	0,0	0,0	35,9
NWO 6th Nat EcoGeno Day KV	26-2-2014	31-5-2015	-0,8	0,0	0,8	0,0
NWO ArcticBarnies BN	1-11-2013	19-7-2017	-16,0	104,2	87,2	-33,0
NWO ArcticSwans	1-3-2015	31-12-2018	0,0	68,8	14,5	-54,3
NWO ASPASIA Diversiteit	1-12-2013	31-12-2015	-49,3	0,0	49,3	0,0
NWO Biodiversiteit werkt SD	1-1-2012	12-3-2016	-17,1	52,3	53,1	-16,3
NWO CNPq Harmony EK	1-1-2014	1-1-2017	-30,1	60,0	74,3	-15,7
NWO Groen CCC	1-11-2015	31-10-2020	0,0	0,0	4,9	4,9
NWO INVASIVES LB	16-1-2012	31-1-2016	-17,2	53,5	62,6	-8,1
NWO LifeMob PB	19-7-2013	28-2-2018	-20,2	79,9	69,3	-30,8
NWO Negotiation KL	1-1-2014	1-10-2017	-4,3	93,8	70,6	-27,5
NWO Rapid Evolution SD	16-10-2013	15-10-2017	-34,2	61,4	45,3	-50,3
NWO SurvFirst MV	17-12-2012	31-12-2016	-3,0	61,0	64,4	0,4
NWO Veni CVeen	1-9-2014		-45,2	75,0	64,3	-55,9
NWO Vici Martijn Bezemer	1-5-2015	1-5-2020	0,0	1.200,0	30,7	-1.169,3
NWO-FAPESP BlackWaterBrasil	1-1-2014	1-1-2017	-26,7	60,0	78,7	-8,0
NWO-FAPESP MiniBag EK	1-1-2014	1-1-2018	-28,7	60,0	56,6	-32,1
PCCHINA NWO WM	24-2-2012	24-9-2016	-64,5	62,3	76,0	-50,8
STW 13848 HYPER LV	1-4-2015		0,0	15,3	14,0	-1,3
STW 14224 Microbiome JR	1-6-2015	14-4-2018	0,0	36,9	33,1	-3,7
STW BIOFILM ENGINEERING	1-9-2011	30-8-2015	-0,9	6,4	0,0	-7,3
STW LysoBacter	1-1-2014	30-4-2016	29,7	135,5	86,1	-19,7
Telomere Dynamics	1-5-2011	30-9-2015	-19,0	3,7	37,0	14,4
TROPHIC INTERACTIONS	1-5-2011	30-10-2015	-36,1	0,0	41,4	5,3
VENI A.van der Wal	1-1-2012	31-10-2015	11,4	0,0	-41,2	-29,7
VICI KOWALCHUK	1-7-2008	31-3-2015	50,7	79,9	29,2	0,0
VIDI GARBEVA	1-9-2012	31-12-2016	-378,5	144,0	230,9	-291,6
VIDI KOEN VERHOEVEN	1-2-2011	31-1-2016	-120,6	0,0	188,4	67,8
WUR VIDI Dedeyn	1-7-2013	31-1-2016	-5,3	0,0	7,3	2,0
			-911,9	2.681,5	1.763,3	-1.830,1
Totaal projecten met subsidies van NWO			-7.349,7	16.065,3	13.999,2	-9.419,7

Bijlage 7: Specificatie overige projecten

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
DANS						
Overige projecten			-69,1	410,9	482,7	2,6
			-69,1	410,9	482,7	2,6
Huygens ING						
Prize Papers Online	1-10-2015		0,0	173,2	16,5	-156,7
Overige projecten			-376,0	509,0	859,0	-26,0
			-376,0	682,2	875,5	-182,7
IISG						
ESF	1-7-2011	30-6-2016	-22,7	227,7	119,7	-130,7
ESSHC 2016	1-9-2011		24,0	220,0	61,5	-134,5
Fellows Iran	1-5-2013	31-12-2034	-167,8	5,0	10,0	-162,8
Metamorfoze ANDB	1-9-2015		0,0	151,9	0,0	-151,9
Overige projecten			-98,0	1.164,0	1.472,0	210,0
			-264,5	1.768,6	1.663,2	-369,9
KITLV						
SPIN Coördinatie	1-8-2012		-41,2	168,8	57,8	-152,1
SPIN3 JRP	1-11-2012		-57,9	289,6	67,9	-279,7
Overige projecten			-169,0	342,0	568,0	57,0
			-268,1	800,4	693,7	-374,8
Meertens Instituut						
Overige projecten			87,8	837,9	708,0	-42,1
			87,8	837,9	708,0	-42,1
NIAS						
Overige projecten			-27,0	141,0	197,0	29,0
			-27,0	141,0	197,0	29,0
NIDI						
Overige projecten			81,0	387,0	526,0	220,0
			81,0	387,0	526,0	220,0
NIOD						
NOB 2015	1-1-2015		0,0	399,2	243,5	-155,8
Oorlog in de collegebanken	1-11-2015		0,0	141,9	0,0	-141,9
Overige projecten			35,0	1.615,0	1.631,0	51,0
			35,0	2.156,2	1.874,5	-246,7
CBS						
NCB/KNAW/CBS Genetic Res-1	1-6-2009	1-7-2014	45,0	203,1	273,0	114,9
NCB/KNAW/CBS Genetic Res-2	1-6-2009	31-12-2014	-3,0	0,0	0,0	-3,0
NCB/KNAW/CBS Genetic Resource.	1-6-2009	31-12-2019	-2,0	550,9	237,9	-315,0
Sloan UCB 00006305-1	1-9-2008		-248,0	0,0	95,0	-153,0
Overige projecten			-245,0	429,0	492,0	-182,0
			-453,0	1.182,9	1.097,9	-538,1
Hubrecht Instituut						
CBG.	1-9-2013	31-12-2018	-985,4	100,0	72,2	-1.013,2
Louis Jeantet	1-4-2004		-363,7	0,0	23,9	-339,8
KWF/HUBR 2014-6917	1-4-2014	1-4-2016	0,0	285,0	0,0	-285,0
St LSH TKI/LSHM15017	11-2-2016	28-2-2019	0,0	243,7	0,0	-243,7
St LSH TKI/LSHM15019	1-1-2016	31-12-2018	0,0	206,9	0,0	-206,9
CGC III (Kops)	1-10-2015	31-12-2017	0,0	183,7	14,2	-169,4
CGC Long Organoiden	1-1-2014	31-12-2017	0,0	160,0	0,0	-160,0
CGC seq. long tumor organoiden	1-1-2014	31-12-2016	0,0	240,0	86,3	-153,7
Overige projecten			-1.915,7	3.888,9	5.224,3	-580,3
			-3.264,7	5.308,2	5.420,9	-3.152,1

vervolg bijlage 7

Projectaanduiding	Startdatum	Einddatum	Onderhanden projecten 31-12-2014	Ontvangen in 2015	Kosten in 2015	Onderhanden projecten 31-12-2015
ICIN						
Concor - database	1-1-2011		-124,2	420,7	217,7	-327,2
Race III study	1-1-2011		-577,1	-151,3	100,9	-324,9
BIOMArCS	1-1-2011		-279,7	62,2	72,4	-269,5
Durrer #2	1-4-2013		68,4	552,8	248,6	-235,7
Migrate	1-1-2014		62,8	393,5	153,1	-177,6
Cardiolaborate	1-9-2013		-337,6	2,5	185,9	-154,2
Zorro studie	1-7-2013		-150,0	0,0	0,0	-150,0
Lande onderzoek	1-4-2015		0,0	120,0	0,0	-120,0
Database PUH	1-4-2013		-20,9	104,6	9,1	-116,4
Roos Pasman leerstoel	1-1-2011		-235,2	-85,0	41,9	-108,3
Overige projecten			-558,1	3.024,7	3.506,7	-76,1
			-2.151,6	4.444,6	4.536,3	-2.059,9
Nederlands Herseninstituut						
NVWA2014/Kalsbeek	26-6-2014	1-7-2016	-61,7	150,0	78,7	-133,0
UMCG/tDCS/Keysers	1-10-2014	31-5-2017	-295,5	0,0	19,8	-275,7
Overige projecten			-84,0	2.425,0	2.604,0	95,0
			-441,1	2.575,0	2.702,5	-313,7
NIOO						
BE-BASIC 824 part 1 TE WvdP	1-1-2012	31-12-2016	99,5	408,2	31,9	-276,8
Promoverg PHYTOPATHO EvD	1-1-2012	1-2-2018	-176,0	-43,3	0,0	-132,7
ProvNB Diepe Plassen LSD	1-12-2013		-73,2	125,7	90,7	-108,2
SBIR CONSOLIDATED	1-1-2011	30-12-2018	-144,3	0,0	11,2	-133,0
WUR PROMOVENDI SALDI	1-2-2009	31-12-2018	-652,8	133,1	118,3	-667,5
Overige projecten			2.390,0	1.833,0	1.797,0	2.354,0
			1.443,2	2.456,7	2.049,2	1.035,7
Spinoza Centre						
Spinoza EFRO (21M.008)	1-2-2009	29-2-2016	1.684,7	5.868,6	6.137,6	1.953,7
			1.684,7	5.868,6	6.137,6	1.953,7
Rathenau						
Overige projecten			182,8	1.354,3	1.167,1	-4,4
			182,8	1.354,3	1.167,1	-4,4
Externe Programma's						
Overige projecten			-9,0	0,0	9,0	0,0
			-9,0	0,0	9,0	0,0
Totaal overige projecten			-3.809,8	30.374,6	30.140,9	-4.043,4

Bijlage 8: Overzichten voor het jaar 2015 per organisatieonderdeel

Bijlage 8.1: Baten uit bedrijfsvoering

	Bijdrage KNAW	Contract projecten	Overige baten	Totaal baten
<i>Instituten GSW</i>				
DANS	2.539,40	1.023,52	930,20	4.493,12
Huygens ING	5.219,20	1.587,99	183,54	6.990,73
IISG	5.215,90	1.845,57	617,09	7.678,56
KITLV	1.173,40	1.123,50	61,85	2.358,75
Meertens Instituut	2.876,00	1.959,90	182,06	5.017,96
NIAS	1.741,38	211,04	180,19	2.132,61
NIDI	1.475,02	1.530,72	582,29	3.588,03
NIOD	2.919,90	2.513,91	431,03	5.864,84
	<u>23.160,20</u>	<u>11.796,15</u>	<u>3.168,25</u>	<u>38.124,60</u>
<i>Instituten LW</i>				
CBS	3.054,90	2.173,76	1.220,70	6.449,36
Hubrecht Instituut	5.651,80	9.354,79	5.994,38	21.000,97
ICIN	1.152,70	3.076,05	294,95	4.523,70
Nederlands Herseninstituut	9.045,30	6.498,17	1.127,01	16.670,48
NIOO	8.624,03	4.535,31	793,82	13.953,16
Spinoza Centre	0,50	2.602,46	2.482,50	5.085,46
	<u>27.529,23</u>	<u>28.240,54</u>	<u>11.913,36</u>	<u>67.683,13</u>
<i>Instituten Algemeen</i>				
EHG	0,20	50,07	58,58	108,85
Rathenau Instituut	4.140,10	686,60	84,34	4.911,04
KNAW-centraal	33.668,00	-980,37	2.699,00	35.386,63
	<u>37.808,30</u>	<u>-243,70</u>	<u>2.841,92</u>	<u>40.406,52</u>
Totaal	<u>88.497,73</u>	<u>39.792,99</u>	<u>17.923,53</u>	<u>146.214,25</u>

Bijlage 8.2: Lasten uit bedrijfsvoering

	Personeels- lasten	Afschrijvings- lasten	Materiële lasten	Totaal lasten
<i>Instituten GSW</i>				
DANS	3.302,94	61,08	743,52	4.107,54
Huygens ING	5.989,43	53,19	797,57	6.840,19
IISG	5.371,59	135,92	1.843,78	7.351,29
KITLV	2.132,28	18,99	313,22	2.464,49
Meertens Instituut	4.372,26	46,28	545,79	4.964,33
NIAS	1.513,57	117,08	666,98	2.297,63
NIDI	2.635,54	68,58	531,70	3.235,82
NIOD	4.464,85	74,09	1.124,82	5.663,76
	<u>29.782,46</u>	<u>575,21</u>	<u>6.567,38</u>	<u>36.925,05</u>
<i>Instituten LW</i>				
CBS	4.134,41	308,04	1.604,17	6.046,62
Hubrecht Instituut	11.926,85	1.425,82	7.757,68	21.110,35
ICIN	2.785,14	5,72	2.285,90	5.076,76
Nederlands Herseninstituut	10.014,51	1.722,76	4.039,51	15.776,78
NIOO	10.450,23	996,57	2.381,29	13.828,09
Spinoza Centre	444,79	3.649,10	590,06	4.683,95
	<u>39.755,93</u>	<u>8.108,01</u>	<u>18.658,61</u>	<u>66.522,55</u>
<i>Instituten Algemeen</i>				
EHG	239,30	0,88	-171,84	68,34
Rathenau Instituut	3.662,90	78,12	1.396,17	5.137,19
KNAW-Centraal	10.442,00	6.521,00	20.414,00	37.377,00
	<u>14.344,20</u>	<u>6.600,00</u>	<u>21.638,33</u>	<u>42.582,53</u>
Totaal	<u>83.882,59</u>	<u>15.283,22</u>	<u>46.864,32</u>	<u>146.030,13</u>

Bijlage 8.3: Financiële baten en lasten

	Financiële baten	Financiële lasten	Saldo
<i>Instituten GSW</i>			
DANS	0,00	2,00	-2,00
Huygens ING	0,00	1,00	-1,00
IISG	0,00	7,00	-7,00
KITLV	0,00	2,00	-2,00
Meertens Instituut	0,00	2,00	-2,00
NIAS	4,00	2,00	2,00
NIDI	0,00	-25,00	25,00
NIOD	0,00	3,00	-3,00
	<u>4,00</u>	<u>-6,00</u>	<u>10,00</u>
<i>Instituten LW</i>			
CBS	0,00	15,00	-15,00
Hubrecht Instituut	33,00	81,00	-48,00
ICIN	0,00	3,00	-3,00
Nederlands Herseninstituut	0,00	0,00	0,00
NIOO	0,00	3,00	-3,00
Spinoza Centre	0,00	402,00	-402,00
	<u>33,00</u>	<u>504,00</u>	<u>-471,00</u>
<i>Instituten Algemeen</i>			
EHG	0,00	1,00	-1,00
Rathenau Instituut	0,00	1,00	-1,00
KNAW-Centraal	107,00	132,00	-25,00
	<u>107,00</u>	<u>134,00</u>	<u>-27,00</u>
Totaal	<u>144,00</u>	<u>632,00</u>	<u>-488,00</u>

Bijlage 8.4: Exploitatieresultaat uit bedrijfsvoering

	Baten	Lasten	Financiële baten/lasten	Exploitatie-resultaat
<i>Instituten GSW</i>				
DANS	4.493,12	4.107,54	-2,00	383,58
Huygens ING	6.990,73	6.840,19	-1,00	149,54
IISG	7.678,56	7.351,29	-7,00	320,27
KITLV	2.358,75	2.464,49	-2,00	-107,74
Meertens Instituut	5.017,96	4.964,33	-2,00	51,63
NIAS	2.132,61	2.297,63	2,00	-163,02
NIDI	3.588,03	3.235,82	25,00	377,21
NIOD	5.864,84	5.663,76	-3,00	198,08
	<u>38.124,60</u>	<u>36.925,05</u>	<u>10,00</u>	<u>1.209,55</u>
<i>Instituten LW</i>				
CBS	6.449,36	6.046,62	-15,00	387,74
Hubrecht Instituut	21.000,97	21.110,35	-48,00	-157,38
ICIN	4.523,70	5.076,76	-3,00	-556,06
Nederlands Herseninstituut	16.670,48	15.776,78	0,00	893,70
NIOO	13.953,16	13.828,09	-3,00	122,07
Spinoza Centre	5.085,46	4.683,95	-402,00	-0,49
	<u>67.683,13</u>	<u>66.522,55</u>	<u>-471,00</u>	<u>689,58</u>
<i>Instituten Algemeen</i>				
EHG	108,85	68,34	-1,00	39,51
Rathenau Instituut	4.911,04	5.137,19	-1,00	-227,15
KNAW-Centraal	35.386,63	37.377,00	-25,00	-2.015,37
	<u>40.406,52</u>	<u>42.582,53</u>	<u>-27,00</u>	<u>-2.203,01</u>
Totaal	<u>146.214,25</u>	<u>146.030,13</u>	<u>-488,00</u>	<u>-303,88</u>

Bijlage 9: Overzicht verbonden partijen per ultimo 2015

Van een verbonden partij is sprake indien de KNAW invloed van betekenis kan uitoefenen op het financiële en zakelijk beleid van deze partij, maar waarover zij geenbeslissende zeggenschap heeft.

Naam	Juridische vorm	Statutaire vestiging	Activiteiten
Stichting IISG	Stichting	Amsterdam	Het bevorderen van kennis en wetenschappelijke studies van de nationale en internationale sociale geschiedenis in de ruimste zin van het woord.
Stichting Tot beheer van materialen op het gebied van de Sociale Geschiedenis	Stichting	Amsterdam	Het beheren van een bibliotheek en archieven, verzamelingen en fondsen van derden; het uitgeven van publicaties.
Golestan Stichting	Stichting	Wassenaar	Ondersteunen van buitenlandse studenten aan het NIAS.
Centraalbureau voor Schimmelcultures "Odo van Vloten"	Stichting	Utrecht	Financiële steun voor collectie microorganismen.
Hubrecht Organoid Technology (HUB)	Stichting	Utrecht	HUB bouwt een uitgebreide biobank van organoids en ontwikkelt tests voor screening en validatie van medicijnen.
Vrienden van Cardiologie in Nederland	Stichting	Amsterdam	Fondsenwerving.
Vrienden van het Herseninstituut (v/h Stichting tot Ondersteuning van de Hersenbank)	Stichting	Amsterdam	De stichting heeft ten doel het onderzoek van het Nederlands Herseninstituut te stimuleren in de ruimste zin van het woord.
Stichting ICIN – Netherlands Heart Institute	Stichting	Utrecht	Het bevorderen van excellent wetenschappelijk onderzoek naar preventie en genezing van hart- en vaatziekten.
Het Biografisch Portaal van Nederland	Stichting	Den Haag	Het bevorderen van de opbouw, ontwikkeling en het onderhoud van een website met biografische informatie over de inwoners van Nederland van de vroegste tijden tot heden.